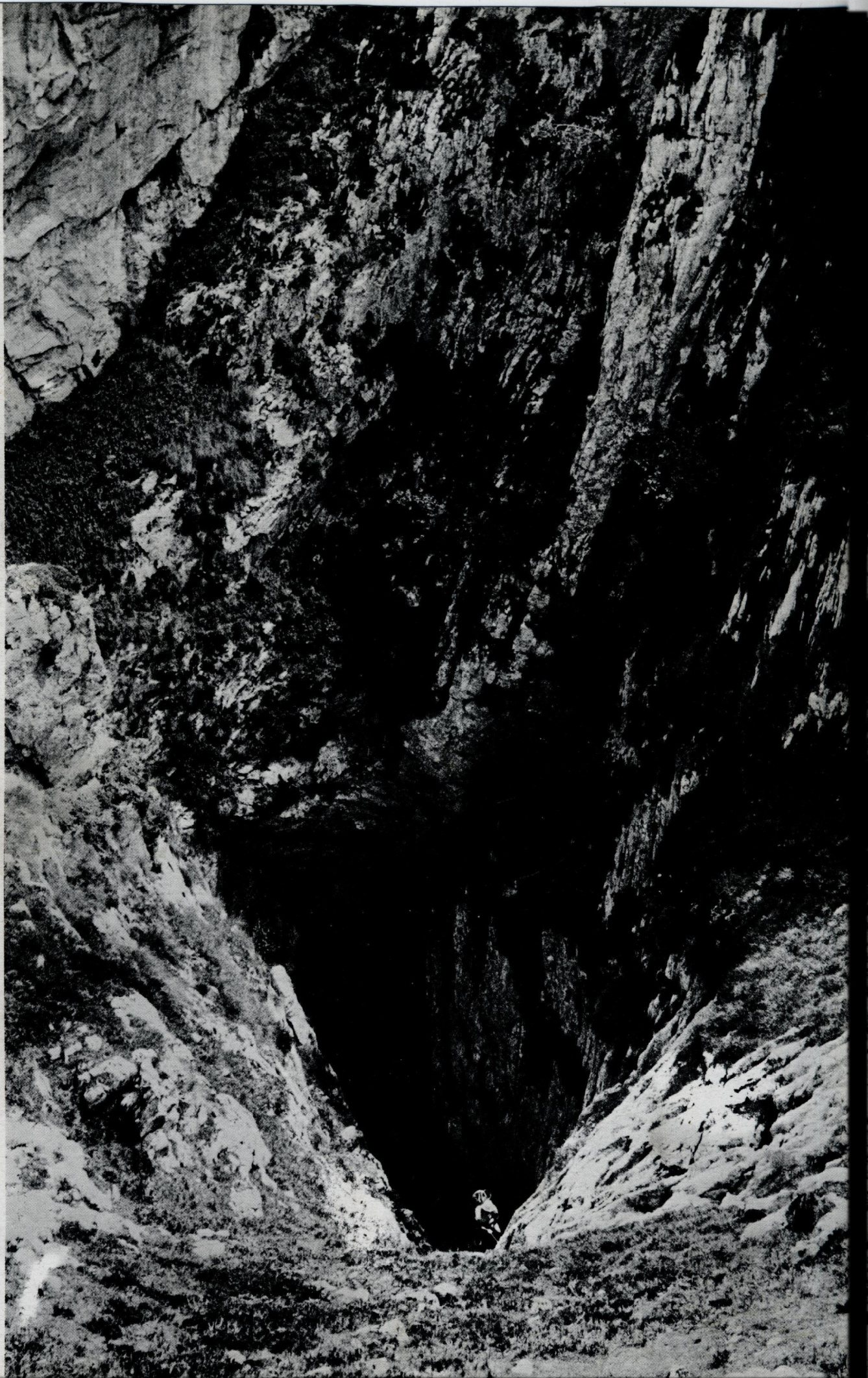

ESPELLEOSIE

*

27

DESEMBRE
1984

BUTLLETÍ D'INFORMACIÓ DE LA
SECCIÓ D'INVESTIGACIONS
ESPELEOLÒGIQUES DEL
CENTRE EXCURSIONISTA
ÀLIGA.

c/ Viladomat, 152

BARCELONA - 15

T. (93) 2-54-40-56

REDACCIÓ: A. Alcover,
A. Ballori,
P. Castells,
J. Folch,
J. Hidalgo,
J.M. Miñarro,
J.M. Victoria

Foto portada: Entrada al Pozo
de Cabeza Muxa

BIP. LEG. B-12261/1970

editorial

Fa quatre anys, la gent que donà l'impuls definitiu a la creació de la Federació d'Espeleologia no tingué altre camí on escollir que la seva legalització mitjançant els estaments esportius; no era la solució més idònia, però sí la més viable i la que seguia el model establert per la major part de l'espeleologia mundial; i a casa nostra, el camí seguit per altres activitats similars a la nostra, allò que en diuen esport no competitiu, i que com a màxim exponent tenim l'excursionisme, que a Catalunya, ha estat el bressol i continua essent el principal aixopluc dels espeleòlegs.

La pràctica totalitat dels espeleòlegs acceptaren els nous plantejaments i restaren esperançats davant la novella federació, per la que durant tants anys s'havia batallat. Però aviat es pogué comprovar que el camí no seria de roses, i per acabar-ho d'arreglar arribà el canvi (de collar) i la reestructuració de l'esport a nivell estatal, per raons totalment alienes a l'espeleologia però que ens feren immersir en tot un procés burocràtic, que començà amb unes eleccions absurdes (sort que ens perdonaren el col·legi d'arbitres i d'entrenadors) i que a hores d'ara encara no sabem on acabarà.

Els espeleòlegs que, per regla general, prou feina tenen per contestar una carta, s'han trobat de cop i volta amb muntanyes de paper i assumptes més foscos que qualsevol cova. Els pocs voluntaris que estan al capdamunt de la Federació, prou feina tenen per dirigir les coses propiament espeleològiques, que a més en de fer front a sistemes de comptabilitat kafkians i a decrets, ordres i lleis pensades per a qualsevol cosa menys per a l'espeleologia. No fóra descabdellat proposar a la "M.G.D." que considerés d'incloure dins dels accident espeleològics, els atacs cardio-vasculars per a tots els actuals i futurs directius.

Però malgrat tot, encara no hem perdut l'esperança, i el futur de l'espeleologia catalana és carregat de projectes que s'han de portar a terme, entre d'altres, l'organització del proper Congrés Internacional, la qual sembla que va en un camí òptim. Del Congrés Català? Ja parlarem més endavant, avui serien massa coses i ...

Variant per a l'ús del sistema "Eruga" en l'ascens per corda fixa.

per : A.Batllo i M.Boronat

En l'actualitat i en pocs anys, el sistema "eruga" d'ascens per corda fixa s'anat estenent en gran mesura pel nostre país, tot substituint el clàssic sistema "jumar" o de "marioneta", que a la vegada havia anul·lat quasi totalment l'ús de l'escala "electron".

Nogensmenys, en el sistema "eruga" existeixen diferents variants; des de l'usat pels anglesos i americans del "Texas Two", consistent en dos estreps curts lligats a un autobloquejador per sota del pit; sistema que comporta un estalvi d'energies al mantenir durant l'ascens els braços per sota del "croll" de pit.

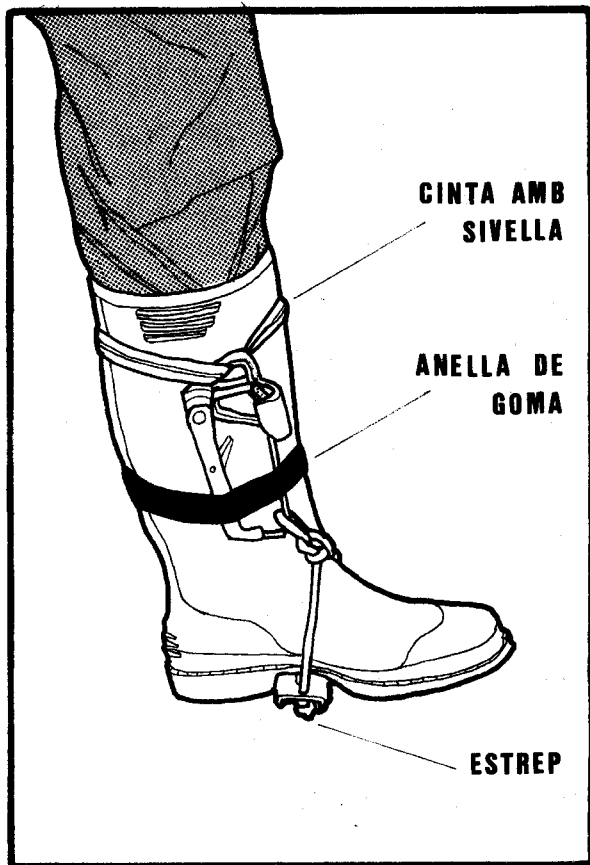
Un altre mètode és l'ús d'un "jumar" amb un atalutje per als peus i un altre al pit; encara que és també molt descansat presenta un gran inconvenient, ja que la possible trencadura de l'autobloquejador de pit ens deixaria penjats dels peus. A més té d'altres grans inconvenients: nusos, fraccionaments, contraparets, etc.

Un més és el sistema "jumar" o "marioneta" clàssic amb un "jumar" acoblat al pit; donant un bon resultat.

Una altra variant és el mètode "Mao", usat bastant per espeleòlegs italians i que consisteix en una petita politja acoblada al "jumar" i amb un pedal als peus, per aquesta politja passem les bagues dels estreps i la lliguem al "croll" o "jumar" de pit per la seva part superior; en aquest cas, l'empeny sobre el pedal actua de manera que no tinguem que traccionar amb els braços per apropar-se a la corda, car aquests sols serveixen per empènyer el "jumar" cap amunt. L'aventatja que comporta és l'estalvi d'energies que suposa que siguin les cames les que realitzin tot l'esforç; i el seu major inconvenient és la lentitud d'ascens, degut a que l'espai que s'avença és la meitat.

Malgrat tot, actualment és el sistema "DED" el majoritàriament emprat, consistint en un "jumar" de mà amb pedal i un "croll" en el pit.

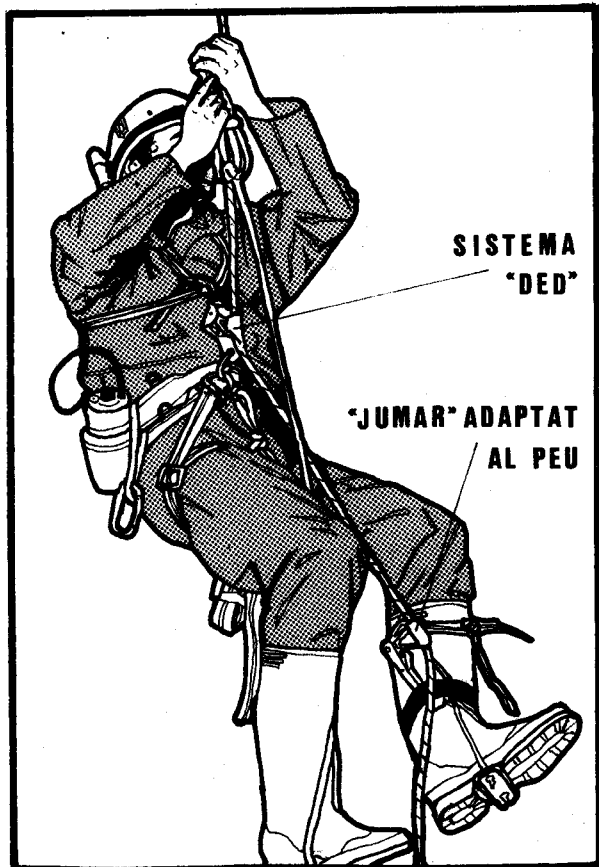
La variant que volem donar a conèixer més extensament no és ni molt menys nova, car l'any 1981, a la revista **Leizeak**, I. Latasa explicava aquest sistema amb algunes lleugeres variants a les que nosaltres exposem aquí. D'altra banda, teniem notícies que algú espeleòleg, a Catalunya, l'ha utilitzat esporàdicament.

El sistema consisteix en un "jumar", millor que un "croll" o un "strunt", ja que aquell pot ser fixat molt més bé que els altres tipus d'autobloquejadors, a més que tendeix a patinar menys en cordes fangoses.

Aquest "jumar" està lligat a la cama que no fem servir per al pedal del "jumar" de peu mitjançant una corretja amb una sive-lla, la qual passarem per l'orifici superior del "jumar", per així subjectar-lo bé a la cama i evitar que pugués córrer avall. Amb una goma de cambra de cotxe fixarem el "jumar" evitant que es mogui i per sota la bota passarem un estrep lligatal "ju-mar" per la seva part inferior.

L'ascens és igual que en el sistema "Ded", l'única diferència consisteix que, en trans-aèris, permet que el cos a l'anar pujant resti molt més a prop de la corda i per tant els braços no tenen que realitzar tant d'esforç per mantenir-nos equilibrats, ja que les cames són les que realitzen la major part de l'esforç. Al flexionar les ca-mes i pujar el cos, el "jumar" que hem ex-plicat tendeix a mantenir alçat el cos, evi-tant que amb els braços tinguem que recu-perar-nos fins a quedar equilibrats a la corda.

Una altra avantatge sobre d'altres sistemes és que podem treure la corda d'aquest "ju-mar" i pujar amb el sistema "Ded" davant qualsevol circumstància (contraparet, nusos, etc.); a més també s'eviten possibles pe-rills d'un trencament del "jumar" de pit al portar un assegurament al "jumar" del pedal de peus.

Inconvenients :

Un d'ells consisteix en que en verticals petites no és pràctic el seu ús, ja que fins que no haguem pujat uns 20 ó 30 metres, no podrem deixar de tensar la corda i per a que aquest "jumar" corri bé, ha de tenir suficient pes de corda. Un altre inconvenient, ja apuntat, és el del pas dels fraccionaments.

Com a conclusió, podem dir que aquesta variant únicament ens servirà en tirades que superin els 100 metres, on l'estalvi d'energia serà suficient per a que resulti beneficiós a l'espeleòleg en grans cavitats.

BIBLIOGRAFIA

- Latasa, I. (1981).- "Sistema alternativo de ascenso". **Leizeak nº 1**
- Meredith, M. (1979).- "La espeleologia vertical".
- Victoria, J.M. y Sabroso, J. (1973).- "El sistema Oruga para el ascenso por cuerda fija". **EspeleoSie nº 14**

-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-o-

Sobre les dues majors verticals de Catalunya.

per : S.I.E.

INTRODUCCIO .- Dins del nostre territori, els espeleòlegs catalans poc podem gaudir de davallar grans pous, car són ben pocs i encara de reduïdes dimensions, comparant-los a les grans verticals conegudes arreu del món. Únicament quatre cavitats presenten pous que superin els 100 metres, les dues que comentarem tot seguit i l' Avenc Font i Sagué (P-102) a l'Ordal i el Pou de Costa Dreta (P-103) a Montserrat.

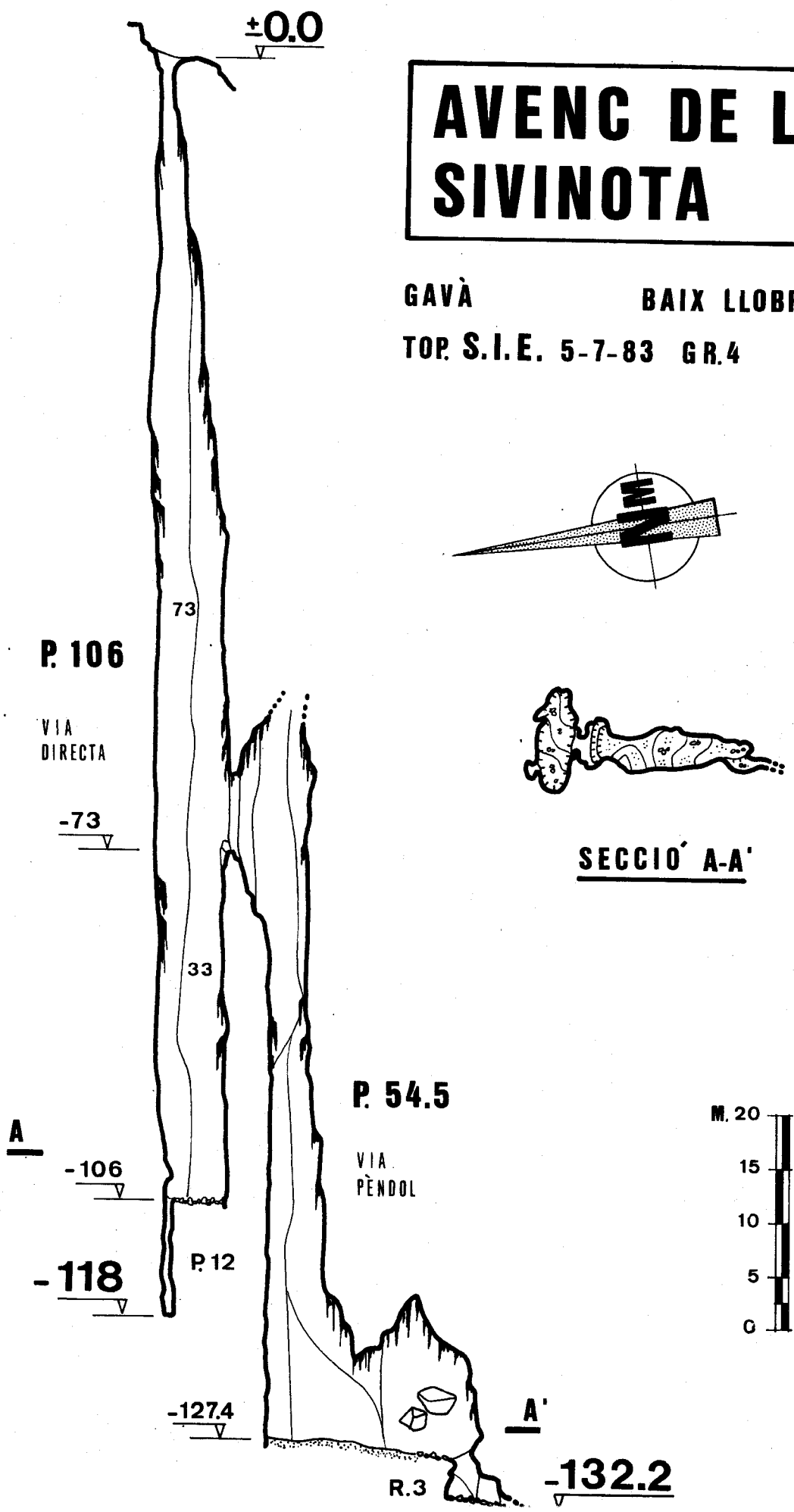
I encara, dels dos avencs que tractem en aquesta nota, Avenc de la Sivinota i Avenc Vidal, cal matitzar molt dos aspectes d'aquest últim. Primer si hom pot considerar una veritable vertical el pou principal que l'intègra i segon, la seva, diguem-ne catalanitat, ja que estroba a una comarca, la Fenolleda, que té uns trets més occitans que no pas catalans, encara que històricament mantingué vincles d'unió amb el Rosselló i el Conflent, malgrat que pel tractat de Corbeil passà definitivament a França (1258) i que no fou fins el 1790 en que l'incorporaren al departament del Pirineus Orientals amb la resta de la Catalunya del Nord.

AVENC DE LA SIVINOTA

Història.- Les primeres notícies d'aquest avenc són donades per Mn. Font i Sagué (1), quan el 21 de juliol del 1898 arriba a la seva boca i sondeja el pou, donant-li 90 m. de fondària. Però no és fins l' 11 de setembre del 1923 en que R. Amat i Carreras porta a terme la primera exploració (2), la qual fou molt accidentada al confiar en el sondatge fet 25 anys abans. Quan sortia de l'avenc creia que ell fóra el primer, l'únic i l'últim explorador de la cavitat i gairebé tingué raó, car hagueren de passar molts anys per a que es tornés a baixar l'avenc. Sembla que la segona exploració es realitzà cap a l'any 1949 o 1950 (3), per membres de l'aleshores acabat d'estrenar G.E.S. del C.M.Barcelonès; a partir d'aquí les exploracions

AVENC DE LA SIVINOTA

GAVÀ BAIX LLOBREGAT
TOP. S.I.E. 5-7-83 GR.4

±0.0

P. 106

VIA DIRECTA

-73

A

-106

-118

P. 12

-127.4

P. 54.5

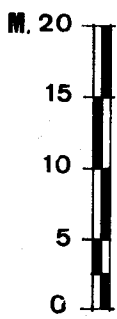
VIA PÈNDOL

R. 3

A'

-132.2

SECCIO A-A'

es van fent més seguides i no cal dir en els darrers 20 anys. Però no és fins l'any 1965, en que, també membres del G.E.S., mitjançant un espectacular pèndol assoleixen a mig pou una finestra que comunica amb una nova via que arriba a una profunditat superior a la del pou principal. Encara que coneguda per altres espeleòlegs, no es coneixen dades concretes fins que surt publicada per primera vegada l'any 1974 en el catàleg de Garraf. (4).

Situació.- L'avenc es troba prop del Pla de les Basses, concretament en l'anomenat Sot de l'Infern, a uns 15 metres per damunt del seu vessant esquerre i gairebé davant del Bassot de l'Arbre, on el barranc gira bruscament vers la Riera Seca.

Consideracions topogràfiques.- De totes les topografies publicades, cap d'elles coincideixen les cotes de profunditat, tant la del pou com la de la totalitat de l'avenc. Amat i Carreras atorgà al pou 108 m. de vertical; Montoriol diu que des del llavi inferior de la boca mesura 109 m.; Borràs, comptant des d'un hipotètic llavi superior diu que fa 110 m. (segons l'escala 111 m.) i la que publiquem nosaltres ens dona 106 m.

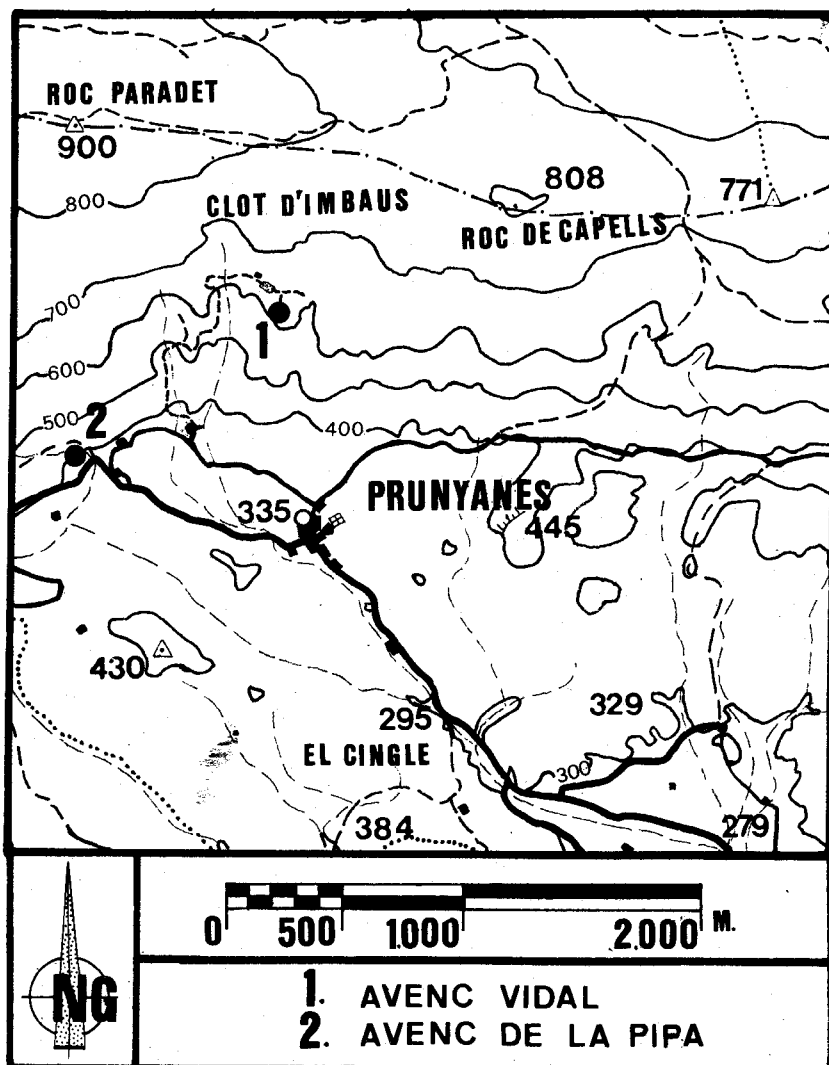
Però examinant més detingudament aquestes dues últimes, que per llur modernitat ens permeten atorgar-li una major fiabilitat, veiem que si descomptem els 3 m. afegits en la primera en concepte de llavi superior, la cota de la màxima vertical és quasi la mateixa, però augmenta la diferència respecte al punt d'inici de la Via Pèndol; no gensmenys, les cotes de màxima profunditat d'ambdues tornen a coincidir bastant.

En resum : Cal filar tant prim ?

AVENC VIDAL

Història.- La primera exploració tingué lloc el 10 d'agost del 1958 per membres de la "Union Spéléologique Perpignanaise", atorgant-li una profunditat de 240 m. El 30 de maig del 1971 és explorat pel G.E.R.S. de Perpinyà, i la cota de màxima profunditat és rebaixada en 60 m.! (5). Per l'abril del 1980, S. i B. Ournié el topografien de nou, fixant la fondària en 207 m. (6), i fent notar l'existència d'una vertical de 141 m., encara que posteriorment, J. Borràs (7), basant-se en la topografia del 1971, la situa en el primer lloc dels pous de Catalunya, però amb una vertical de 110 m. Com podreu comprovar, l'aixecament topogràfic realitzat per nosaltres el juliol del 1983, té molta més similitud, amb lleugeres diferències, amb el realitzat per S. i B. Ournié.

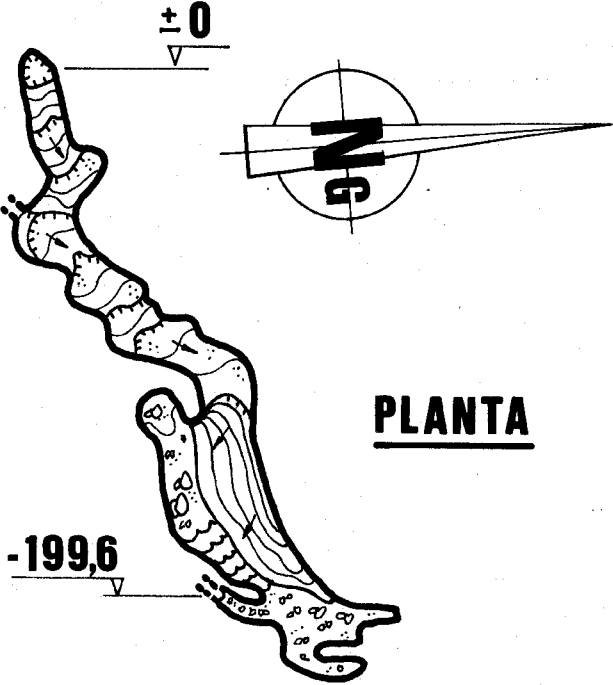
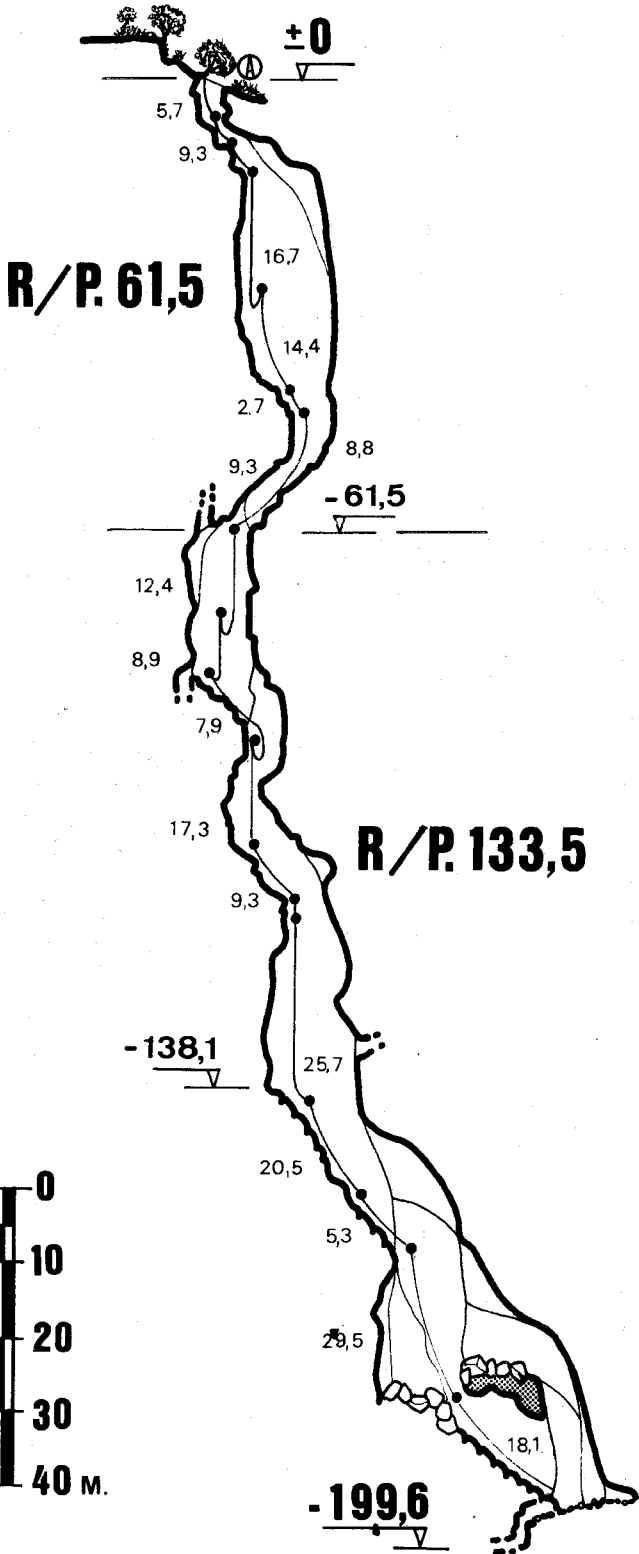
Situació.- Un cop passat el poble de Prunyanes, a la dreta de la carretera es troben, consecutivament, dues entrades de pista; cal seguir per la segona, la qual torna cap al poble (un xic més endavant es troba l'avenc de la Pipa, surgència temporal de - 22 m.), però cal agafar el primer trencall a l'esquerra i seguir fins al final, on es troba una caseta abandonada prop d'una vinya. Un corriol marcat amb senyals vermelles i que creua l'esmentada vinya, ens fa pujar fins a la careta propera on es troba una gran fageda, per on s'endinça el camí fins arribar a una casa enrunada de carboners i poc després traspasar una riera. En aquest punt existeix una tartera per la qual cal pujar fins que el caminet es bifurca i seguint pel de la dreta queda tallat per un petit terraplé de roca, per sota del qual i a pocs metres es troba la boca de l'avenc.

AVENC VIDAL

LA FENOLLEDA (ESTAT FRANCÈS)

TOP. S.I.E. 24-7-83

SECCIÓ

Consideracions topogràfiques.- Deixant de banda les cotes donades els anys 1958 i 1971, l'una per exagerada i l'altra per quedar-se curta; ens centrem en la dels Ournié i en la nostra, que com hem dit tenen lleugeres diferències, minses però, ja que són únicament de 7 m. en l'estimació de la fondària total i que segons sembla provenen de la mesura del pou principal (ells : P-141 i nosaltres: P-133,5), cosa del tot normal si tenim en compte els 11 fraccionaments i el nombre de rampes i replans que es troben al llarg de la cavitat.

Però potser el que cal ressaltar més d'aquest avenc és si podem considerar aquest pou com una veritable vertical, car el seu desplaçament projectat en planta és prou considerable (~ 50 m.), però el que també cal tenir en compte és que en cap moment es pot abandonar la corda per baixar un sol tram. Nosaltres, -curant-nos en salut- hem preferit expressar-lo amb R/P - 133,5 (rampa-pou), però pensem que si el Pou Lepineux de la Pedra St.Martí, és avui dia considerat una vertical absoluta, el de l'avenc Vidal és encara tant o més lícit considerar-lo com a tal.

=====

BIBLIOGRAFIA

- (1) Font i Sagué, N. (1900).- "Excursió espeleològica a la baronia d'Aramprunyà" **Butll. C.E.C. (IX)5-7-8**
- (2) Amat i Carreras, R. (1924).- "Sota el massís de Garraf" **Butll.C.E.C. (351): 109-137**
- (3) Montoriol, J. (1954).- "La hidrologia kárstica del Pla de les Basses y sus relaciones con la de otras zonas del macizo de Garraf". **Speleon 5(1-2) : 55-104**
- (4) Borràs, J. (1974).- "Catálogo espeleológico del macizo de Garraf" **Vol.II, pág. 30-31**
- (5) Salvayre, H. (1978).- "Spéléologie et hidrogéologie des massifs calcaire des Pyrénées Orientales" **Conflent.**
- (6) Ournié, S. et B. (1981).- "Spéléologie du chainon du Roc Paradet" **Spelunca (2) : 39-42**
- (7) Borràs, J. (1983).- "Recull provisional dels majors avencs catalans". **Sota Terra (3): 7-16**

oooooooo000oooooooo

Topònims espeleològics catalans

per : J.M.Miñarro

L'any 1976 vam donar a conèixer una primera llista (vegi's : Circular del C. E.Àliga, nº 254) on apareixien una sèrie de mots que al llarg de la nostra geografia serveixen per designar, d'una forma popular i en general, les cavitats subterrànies genèricament.

El tema, encara que conegut, és poc divulgat i tot sovint els mateixos espeleòlegs no respectem la toponímia pròpia d'una contrada i s'usen fórmules genèriques que són del tot desconegudes a certes comarques. Per exemple, el mot **avenc**, és pràcticament desconegut al Solsonès; i, per altra banda, quantes vegades no hem dit i escrit Avenc dels Pouetons en lloc de Pouetons de les Agulles, o un altre exemple, Avenc del Graller de ... ?.

Amb més bona voluntat que no pas per coneixements filològics, aquella primera llista de mots s'ha anat polint i augmentant, principalment amb dades recollides "sobre el terreny", car moltes d'elles són d'un ús molt localitzat i no apareixen a cap diccionari ni obres similars consultades. De ben segur, aquesta llista serà incompleta, ja sigui per oblit o per desconeixença, però esperem que serveixi per concienciar molts espeleòlegs a l'hora de batejar una cavitat, i que a més de respectar la denominació específica quan existeixi, pensin també en la forma genèrica del lloc on es troba.

- 01 - **ABIM, ABIS.**- Forma molt antiga d'**abisme**. Cap d'elles és usada en l'actualitat. Font i Sagué cita "Los Abims" a Caldes de Montbui.
- 02 - **AFRAU, FRAU.**- Del llatí "fragum" = trencadura. Sinònim de gorja, congost. En alguns punts del Ripollès, la Garrotxa i l'Empordà s'han localitzat zones molt fracturades amb possibles cavitats, que són esmentades amb aquest mot.
- 03 - **AUBELLÓ, ALBELLÓ.**- Serveix per designar el conductes subterranis per on se'n van les aigües brutes. Correspon al castellà : "albañal". Es

- prou conegut l'Aubelló d'Ulldecona (Montsià).
- 04 - **AVENC.-** Nom generalitzat amb que es designen totes les cavitats de tipus vertical. Ex.: Avenc de la Ferla (Begues, Baix Llobregat). El diminutiu, **Avencó**, és molt poc emprat i de fet tan sols tenim alguns exemples a la zona de l'Ordal, no sabem si era usat per les gentes del lloc o bé fou adoptat per espeleòlegs, en sentit gairebé despectiu,, per a algunes cavitats molt petites. En alguns punts del País Valencià hem sentit la deformació **alvenc**.
- 05 - **AVIADOR.-** Sinònim d'engolidor, forat per on se'n van les aigües d'un dipòsit. Tan sols coneixem un cas, l' Aviador d'Aixaleies (Garcia , Ribera d'Ebre).
- 06 - **BABORELL.-** Mot molt poc freqüent; el seu origen és degut a les gotetes d'aigua que es condensen a la boca de la cavitat per la humitat que porten els corrents d'aire que surten a l'hivern. Els pocs casos que coneixem es localitzen a les serres pre-pirinenques de la Noguera i l'Alt Urgell. Ex.: Baborell de Dona Morta (Alós de Balaguer, la Noguera).
- 07 - **BALMA, BAUMA.-** Abric a la roca que acostuma a ésser de grans dimensions , però de poca profunditat. Ex.: Balma de la Pola (Mura, Bages). En alguns punts de la Garrotxa i l'Empordà, hem trobat algunes coves anomenades amb aquest mot. Ex.: Balmes d'en Caxurma (Montagut de Fluvià, la Garrotxa).
- 08 - **BARBOT.-** Amb aquest curiós mot, a la zona dels Cingles de Bertí, es localitzen alguns fenòmens, gairebé sempre relacionats amb sortides d'aigua; per això pensem podriem determinar-lo com a sinònim de font. Ex.: El Barbot Negre (St.Quirze de Safaja, Vallès Occid.).
- 09 - **BARRENC.-** Sembla provenir de la contracció dels mots barranc i avenc; d'origen occità, però molt freqüent al Rosselló. Ex.: Barrenc de Pla de Perellós (Opol, Rosselló).
- 10 - **BÒFIA.-** És usat indistintament per a coves com per a avencs. Força freqüent a les serres pre-pirinenques del Berguedà, Alt Urgell, Solsonès i zones limítrofes. Ex.: Bòfia de Sant Jaume (Montmajor, Berguedà).
- 11 - **BORA.-** Segons el diccionari Alcover-Moll, es tracta d'una cova situada a la ribera d'un torrent. El seu ús l'hem detectat tan sols a la zona de les Guillerries-Collsabra i zones circumdants. Ex.: Bora Fosca (Tavertet, Osona). En algunes ocasions l'hem vist escrit amb v. : Vora.

- 12 - **BOTET.**- Molt localitzat; vol indicar una cavitat que en ocasions surt aigua intermitentment per la boca i com si fes bots; només coneixem alguns exemples al Pallars Jussà. Ex.: Botet de Casa Rei (Espluga de Serra, Pallars Jussà).
- 13 - **BUFADOR.**- Cavitat que per diferents causes treu temporalment un fort corrent d'aire per la boca, però que generalment és impenetrable. És una forma molt generalitzada arreu del país. Ex.: Bufadors de Babi (Sta. Maria de Besora, Ripollès).
- 14 - **BULLIDOR.**- Nom donat a algunes sorgències per la zona de l'Alt Berguedà. Ex.: Bullidor de la Llet (Guardiola, Berguedà).
- 15 - **CANYA.**- L'ús d'aquest mot únicament l'hem localitzat al Principat d'Andorra; tant serveix per denominar coves com avencs. Desconeixem d'on pot provenir. Ex.: Canya de les Gralles (St. Julià de Lòria, Andorra).
- 16 - **CASA FALSA.**- En alguns indrets molt localitzats del Ripollès i fins i tot al Vallès Oriental, hem trobat algunes coves que les denominen amb aquest mot. Ex.: Casa Falsa del Sitjar (Camprodon, Ripollès).
- 17 - **CAU, CATAU.**- Malgrat llur significat per designar lludrigueres, és freqüent trobar cavitats amb aquests mots, principalment amb el primer. Ex.: Cau de la Guilla (Bigues, Vallès Oriental). Cataus dels Encantats (Lledó, Alt Empordà). Un altre sinònim d'ells és el **Catabauma**, però no coneixem cap exemple per citar.
- 18 - **CAVORCA.**- Sinònim de cova. Malgrat haver vist alguna vegada algún topònim muntanyenc amb aquesta denominació, espeleològicament no coneixem cap exemple, i és un mot que el seu ús queda reservat gairebé en exclusiva per a la composició literària. Prové del llatí: "cava Orca" = cova infernal.
- 19 - **CIGALERA.**- Mot occità; a Catalunya és d'ús exclusiu a la Vall d'Aran i zones limítrofes del Pallars Sobirà. Sens dubte podriem dir que té el mateix significat que **grallera**, ja que de les gralles deuen dir cigales. Ex.: Cigalera de l'Obaga de Baleran (Alós de Gil, Pallars Sobirà).
- 20 - **CLOT.**- Avenc més ample que fondo. Molt poc freqüent. Ex.: Clot del Coll de Cuberes (Gerri de la Sal, Pallars Sobirà).
- 21 - **CLIVELLERA.**- Sinònim d'esquerda. Molt poc freqüent. Ex.: Les Clivelleres Cabrera d'Anoia, l'Anoia).

- 22 - **COVA.-** Nom general amb que es designen les cavitats de tipus horitzontal. Ex.: Cova Simanya (St.Llorenç Savall, Vallès Occ.). A més dels diferents sinònims que esmentem en aquesta nota, existeixen d'altres que no són d'ús espeleològic, com : **cobauma**, **coval**, **foranca** o **gruta**. D'aquest últim però, existeix una cita : Gruta de Can Costa (Ribes de Freser, el Ripollès).
- 23 - **ESPLUGA.-** Generalitzat per tota la nostra àrea lingüística; és el principal sinònim de cova, encara que moltes vegades es refereix a simples balmes. És una derivació d'**espelunca**. Ex.: Espluga Llorna (Espluga de la Serra, Pallars Jussà).
- 24 - **ESQUEI.-** Sinònim d'esquerda. Es localitza a la zona del Lluçanès i la Plana de Vic, fins a l'Alta Garrotxa i Alt Empordà. No és gaire freqüent. Ex.: Esqueis del Puig de St.Jordi (St.Llorenç de la Muga, Alt Empordà).
- 25 - **ESQUERDA, ESCLETXA.-** El seu propi nom ja ho indica, tant pot ser cova com avenc. Ex.: Escletxa de Coma - Minguera (St.Miquel de la Vall, Pallars Jussà). Esquerda del Mas de les Fonts (Vallirana, Baix Llobregat).
- 26 - **FONT.-** En certes ocasions, existeixen algunes fonts amb galeries penetrables. Ex.: Font de Rivert (el Pont de Claverol, Pallars Jussà)
- 27 - **FORADADA.-** A part dels arcs naturals coneguts per aquest nom i que no podem considerar un fenomen espeleològic, existeixen alguns casos de petites cavitats agrupades amb el nom de **Foradades**. El seu ús és generalitzat, però la majoria es localitzen a Sant Llorenç de Munt, Obac i Montserrat. Ex.: Les Foradades de les Perdrixes (Terrassa, Vallès Occ.).
- 28 - **FORAT.-** Mot estés per tota la nostra geografia, tant és per coves com per avencs. Ex.: Forat de Sant Hou (Gombrèn, Ripollès).
- 29 - **FOU.-** Sinònim de font. Generalment pot indicar cavitats que en altres temps o esporàdicament surt aigua. Ex.: Fou de Bor (Bellver de Cerdanya, Baixa Cerdanya).
- 30 - **GRALLER, GRALLERA.-** Es refereix, generalment, a avencs on aniden les gralles; correspon a "grajero/a" del castellà. Encara que es troba en altres llocs, és més freqüent a tota la zona pirinenca i prepirinenca. Ex.: Graller del Boixaguer (St.Esteve de la Sarga, Pallars Jussà). Grallera del Boixader (Josa del Cadí, Alt Urgell).

- 31 - **GÜELL.-** Es tracta d'un altre mot occità, que significa font abundosa, brollador. Es localitza únicament a la zona de la Vall d'Aran i és aquí on es troba una cavitat amb aquest nom. Ex.: Güell d'et Tur (Vilac, Vall d'Aran).
- 32 - **INFERN.-** L'únic cas que coneixem és emprat per designar un avenc. Ex.: Infern d'en Martí (Bellver de Cerdanya, Baixa Cerdanya).
- 33 - **MENTIROSA.-** Nom donat a certes sorgències intermitents. Els dos casos més coneguts es localitzen a Montserrat, però coneixem d'altres distribuïts arreu del territori català. Ex.: Les Mentiroses (Collbató, Baix Llobregat).
- 34 - **POU, POUETÓ.-** Com el seu nom indica, es fa servir per designar alguns avencs i el seu ús es localitza gairebé a totes les comarques. Ex.: Pou de la Calella (Estartit, Baix Empordà). El diminutiu, **pouetó**, sembla exclusiu de la muntanya de Montserrat. Ex.: Pouetons de les Agulles (el Bruc, l'Anoia).
- 35 - **QUERANT.-** Localitzat únicament a la zona de la conca de Meià i es fa servir per designar avencs. Ex.: Querant gran de Paus (Vilanova de Meià, la Noguera).
- 36 - **RABEIG.-** Sinònim de font; localitzat tan sols al Solsonès. Ex.: Rabeig del Cavall (Navés, Solsonès).
- 37 - **REC.-** Sinònim d'esquerda, tan sols localitzat a l'Empordà. Ex.: Rec ses Gralles (Begur, Alt Empordà).
- 38 - **TOMBA.-** Com tant d'altres, molt poc freqüent i sembla localitzat a la zona del Ripollès. Ex.: La Tomba del Sitjar (Camprodon, Ripollès). També coneixem algunes coves anomenades **Les Tombes**.
- 39 - **TUTA.-** Possiblement el seu origen és del llatí (tuta = refugi); sols s'emprea per a coves i a algunes zones pirinenques. Ex.: Tuta Freda (Bellver de Cerdanya, Baixa Cerdanya).
- 40 - **ULLAL.-** Cavitat amb sortida d'aigua; sembla localitzat a la zona del Baix Ebre. Ex.: Ullal del Pasqual (Mas de Barberans, Baix Ebre).

.....

NOTA FINAL. A banda dels mots que ens hem deixat i aquells que no coneixem, existeixen d'altres que momentàniament no hem volgut incloure encara que alguna vegada puguin haver tingut relació amb cavitats, per exemple : 1) **Deu**, és sinònim de font, però no hi ha cap cavitat anomenada amb aquest mot; unes de famoses, com les de Mediona, tenen al costat les Coves de les Deus. 2) **Pont**, malgrat

existir el Pont Cabradiç, al Berguedà; el topònim es deu referir més al fenomen extern que no pas al túnel o foradada que es forma a l'interior. 3) **Cort**, els molts exemples de coves que es fan servir per guardar ramats, pot haver incidit en l'ús d'aquest mot per designar-la, com la molt coneguda Cort Fosca de Matarrodona, a l'Obac, però en aquest cas creiem fóra més correcte anteposar el vocable cova.

4) **Cadolla**, sinònim de cocona, clot amb aigua, cocó, etc. A Ulldemolins (Priorat), existeixen les anomenades Cadolles Fondes, gorja d'origen possiblement càrstic, però de moment ho considerem més un topònim muntanyenc que no pas espeleològic.

-ooooOOOoooo-

ADDENDA

A punt d'imprimir aquest article, uns companys em redorden dos mots més, que encara que poc usuals, cal afeïr, són :

- 41 - **CARICAU.**- Sembla una derivació més de **cau**. Molt poc freqüent. Tan sols coneixem un exemple : Caricau del Puxo (Bonansa, Alta Ribagorça).
- 42 - **COVASSA.**- Encara que pocs vegades, sembla emprar-se per denominar cavitats, generalment balnes, d'àmplia boca. Tan sols l'hem localitzat en alguns punts de les comarques del Baix Camp i Priorat, però tenim notícies del seu ús també a la zona nord del País Valencià. Ex.: La Covassa (Margalef, Priorat)

-ooooOOOoooo-

Resum de les campanyes espeleo- lògiques al Cornión

VEGA DE ARIO (1978-84)

per · S.I.E.

INTRODUCCIÓ.- El que aquest treball pugui veure per fi la llum servirà, entre d'altres coses, per a que molts membres de la S.I.E. es puguin treure una gran espina clavada des de fa uns anys, ja que a cada ESPELEOSIE havia de sortir el treball de Pics d'Europa, però mai estava enllestit, i al llarg dels anys s'anava acumulant més i més material de les campanyes estiuenques, la qual cosa feia veure cada cop més difícil el poder enllestir la seva publicació.

Però ara, a la fi, ens hem decidit a donar-lo a conèixer, i triant i destriant entre el munt de carpetes plenes de documentació, hem aconseguit elaborar el present article que no és més que un ampli resum dels resultats pràctics de les campanyes realitzades a les zones de Vega Maor i Vega de Ario durant els anys 1975, 1978, 1979, 1980, 1982, 1983 i 1984. Resten al tinter gran quantitat d'apunts geològics, geogràfics, toponímics i d'altres que s'han anat recollint durant les múltiples incursions fetes pel massís; tanmateix, tampoc s'inclouen els resultats obtinguts a les zones més properes als llacs d'Enol i de l'Ercina, producte de les campanyes de 1974 i 1976, on s'exploraren moltes cavitats (Cuevu del Osu, Pozu de Vega el Forcau, Pozu Palomeru, etc.etc.).

Amb aquest treball, i donat que és la nostra zona actual d'actuació, amb una important cavitat (**Pozu de Cabeza Muxa**) en curs d'exploració i d'altres de localitzades, volem posar al dia tot el que s'ha fet i en successives publicacions, anar ampliant el coneixement espeleològic sobre aquesta interessant regió del massís del Cornión.

.....

SINOPSI HISTÒRICA DE LES EXPLORACIONS DE LA S.I.E. -

1975.- Després de la molt accidentada exploració, durant la Setmana Santa, al Pozu de Vega el Forcau, quan arriba el mes d'agost la gent no té gaires ganes de tornar-hi i únicament un reduït equip de tres membres de la S.I.E. tornen al

Cornion, visitant algunes cavitats de diferents punts del massís, entre elles el Pozu los Texas, a Vega Maor.

L'any següent, l'objectiu principal fou acabar l'exploració del Pozu de Vega el Forcau, la qual cosa s'assoleix i també ens dediquem a la zona de les Bobias, Ortiguero, etc.

El 1977 ens oblidem per un any de Pics d'Europa i la campanya d'estiu es dedica íntegrament a Escuain (Osca).

1978.- És per l'agost d'aquest any quan s'entra en contacte amb les cavitats de Vega de Ario, encara que molt superficialment. Un reduït equip de la S.I.E., acompanyats per l'Oleguer Escolà (E.R.E.del C.E.C.) s'acosten al Pozu de Cabeza Muxa, cavitat descoberta el 1973 pel Grup Polifemo d'Oviedo i que segons les nostres notícies havien deixat l'exploració després de diferents temptatives davant d'un gran pou. Tampoc nosaltres no podem baixar més de 60 m. del que posteriorment anomenarem "Gran Abisu".

Aquell any fou la campanya dels espeleòlegs penjats, car un altre company intentà davallar el pou d'entrada del "Pozu Canalizos de Gustuteru I", però amb una única corda de 100 m., restant aturat quasi al final d'ella i veient la continuació avall d'aquesta vertical.

1979.- Amb força efectius, tant d'homes com de material, l'estiu d'aquell any realitzem la primera campanya, diquem-ne "oficial", a Vega de Ario.

L'objectiu principal és ja, aleshores, l'exploració del "Pozu de Cabeza Muxa"; llavors s'aconsegueix davallar el "Gran Abisu" (P-247) i part del següent pou, la cota assolida és la de - 536 m.. També s'exploren d'altres cavitats d'una certa importància : "Pozu Canalizos de Gustuteru I", de - 195 m., amb una gran vertical de pou inicial (P-169); el "Pozu-Cemba Canalizos de Gustuteru III" de - 209 m. i el "Pozu de Cabeza Joulagua" de - 105 m.. A més a més, es localitzen, exploren i topografien un total de 36 cavitats més, entre 50 i 6 m. de profunditat.

1980.- Amb renovades energies i força gent i material, l'agost del 80 es porta a terme una nova campanya, la que possiblement ha donat uns millors resultats fins ara. Al "Pozu de Cabeza Muxa", poc després del pou deixat a mig explorar l'any passat, s'arriba al que anomenem "Rio Vetusta", mitjançant el qual s'arriba a la cota - 620 m. on s'escola per un important caos de blocs, que sembla taponar la possible continuació; al cap d'uns dies, quan s'intenta l'exploració riu amunt, una important crescuda de les aigües fa inviable qualsevol altra penetració.

Un altre èxit d'aquesta expedició fou l'exploració del "Pozu tras la Hayada", que presenta un únic pou de 306 m.. També es davalla aquest any el "Pozu Joon", conegut ja per altres grups espeleològics i que presenta una vertical de 128 m. A la zona de Cabeza Chica s'explora un altre avenc d'una certa importància, la "Bufona de la Canal de la Texa", on malgrat haver-se posat moltes esperances, únicament arriba als 103 m. de fondària. A part de totes aquestes es localitzen i exploren 30 cavitats més entre 88 i 7 m. de fondària.

L'any següent, 1981, al no poder-se formar un equip suficientment nombrós com per garantir un mínim d'activitat més o menys profitosa, els que poden desplaçar-se a Astúries, decideixen provar sort en un massís veí, que des de feia temps li teniem ficat l'ull, la Sierra de Cuera. Els resultats d'aquella expedició ja foren publicats en aquest mateix butlletí (veure EspeleoSie nº 25).

1982.- De bell nou es torna a Vega de Ario durant l'estiu d'aquest any, l'objectiu és revisar i finalitzar coses pendents d'anys anteriors i molt especialment el "Pozu de Cabeza Muxa". En aquest s'aconsegueix superar el caos de blocs final, seguint l'exploració riu avall fins restar detinguda davant d'una gran marmita; però en dies posteriors el nivell d'aigua creix, essent superior fins i tot al de l'any 1980 i impedit noves penetracions.

També es tornen a explorar dos dels avencs de "Canalizo de Gustuteru", en el nº 1 es localitza una nova via lateral independent de la resta de la cavitat, que arriba als 185 m. de fondària; en el nº 3, una finestra localitzada l'any 79 al P-129, porta per una via lateral fins a la base de l'esmentat pou. En el "Pozu-Meandre de la Canaleta" es pot superar el punt estret de l'any anterior i s'arriba fins als 131 m. de profunditat. La desaparició parcial de neu en algunes cavitats deixa proseguir l'exploració ("Pozu Canalizo de Jou-lagua") i fins i tot, unir dues cavitats que eren independents ("Pozu Alto y Bajo la Canal"). S'exploren també les cavitats de "Cabeza los Verdes" i unes poques més.

1983.- Les tràgiques inundacions del mes d'agost, produïdes per les intenses plujes que castiguen tota la zona cantàbrica, impedeixen portar a terme amb normalitat la campanya d'aquell any. Malgrat tot, durant els primers dies, un equip aconsegueix superar el punt final de l'any anterior al "Pozu de Cabeza Muxa", assegurant-se els 700 m. de fondària; penetracions posteriors són impedides per l'alt nivell de les aigües, que fins i tot provoquen, a - 600 m., un incident quasi tràgic.

Mentrestant ens dediquem a una nova cavitat, que momentàniament resta quasi seca, el "Pozu de les Cuerries", vertader laberint de pous encreuats i on s'assoleix la cota -210 m.

Durant els moments que la climatologia ho permet, es localitzen noves cavitats, que junt amb els "assumptes pendents" ja esperen l'arribada del nou estiu.

1984.- Tots els integrants de l'expedició d'enguany porten al cap la idea de donar "el cop de gràcia" al "Pozu de Cabeza Muxa". Durant la primera setmana s'installeixen de bell nou tots els pous coneguts i l'equip de punta supera el punt de l'any anterior, arribant prop de la cota 800. Al cap d'uns dies, un altre equip assolix per fi el sifó final, cota -906 m. En el curs de desequipament de la cavitat, el grup encarregat d'aquesta tasca, inicia l'exploració riu amunt, després de superar cinc llacs s'arriba a un sisè, que és recorregut durant 210 m., però degut a la falta de més cordill per recuperar el bot s'ha de tornar endarrera.

Aquest any també s'acaba d'explorar el "Pozu de les Cuerries", tot baixant els pous de la via abandonada l'any passat a -155 m. Per ella s'arriba a la profunditat màxima de la cavitat a -226 m.

Amb l'exploració d'un avenc situat per damunt de Cabeza Muxa, el "Pozu la Nieve de Muxa", que tan sols arriba a 33 m. de profunditat i la visita d'altres petites cavitats i alguna jornada de prospecció, es donà per finalitzada la present campanya.

.....

ENCLAVAMENT GEOGRÀFIC DE LA ZONA

La zona d'exploració de la qual presentem els treballs realitzats en els darrers anys, es troba enclavada en ple massís occidental dels Pics d'Europa, també anomenat massís del Cornión.

Malgrat denominar-la genèricament Vega de Ario, ocupa a més de la dita "vega", els relleus circumdants i, els límits més o menys establerts per a la zona d'exploració poden establir-se de la següent forma: Al N. per la **Vega Maor** i baixant cap a l'E., per **Ostón** i **Culiembro**, fins al **riu Cares**, des d'aquest i pujant cap a l'O., per la **Canal de Trea**, el **Jultayu**, i la **Hayada**, des d'aquí i vers el N., per **Gustuteru**, el **Xitu**, **Cabeza la Forma**, **Cabeza las Campanas** i **les Cuerries**, fins arribar de nou a Vega Maor. Al bell mig d'aquesta zona es troba la Vega de Ario, on es localitza el Refugi Marqués de Villaviciosa, que ha servit de campament base a totes les nostres campanyes.

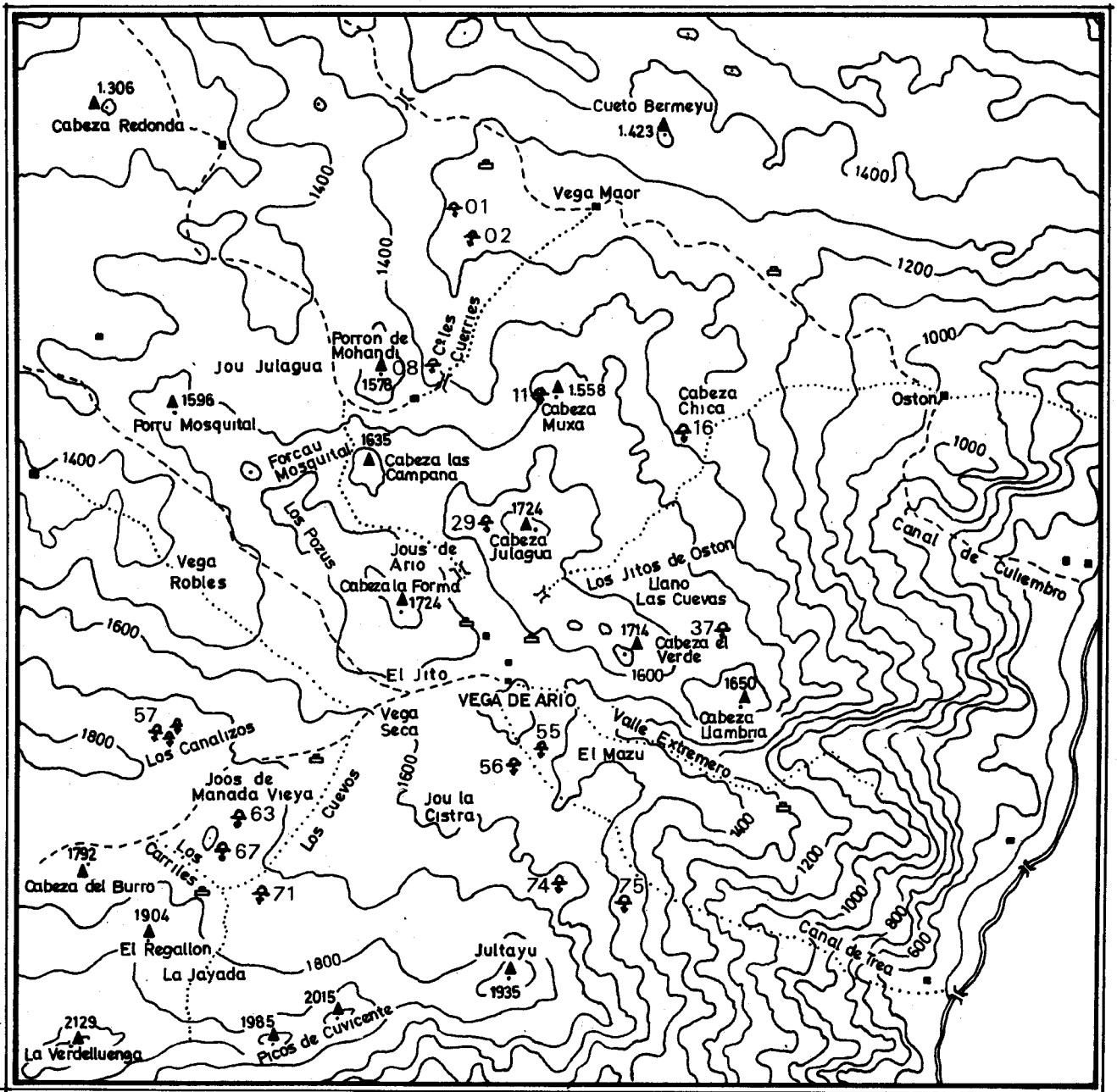
SITUACIÓ ESQUEMÀTICA DELS "PICOS DE EUROPA"

Itinerari d'accés.— Partint del llac de l'Ercina (1.100 m. s.n.m.) s'ha de seguir el clàssic camí d'Ario, que s'enfila per El Brazu, Braña Sotres, las Bobias, la Redondiella, el Llaguillu, las Reblagas, las Campizas, fins assolir la collada del Xitu i des d'aquí, tot seguit, baixar a Vega de Ario (1.600 m. s.n.m.).

.....

La zona és lleugerament ascendent de N. a S. (Vega Maor a 1.250 m. fins al Jultayu, a 1.935 m.) per caure bruscament a l'E., formant la impressionant gorja del riu Cares. A excepció de les dues amplies "vegas" esmentades, la resta del relleu és el típic del massís del Cornión, és a dir, les càdiques roques calcàries solcades per innumbrables camps de rascler, entre les que tan sols destaquen uns característics turons anomenats "cabezos" o "cabezus" i en contrapartida d'ells, es presenten els típics "jous", depressions tancades que són uns petits oasis en mig de la roca calcària nua.

1:25000

ZONA PROSPECCIONADA I SITUACIÓ PRINCIPALS CAVITATS

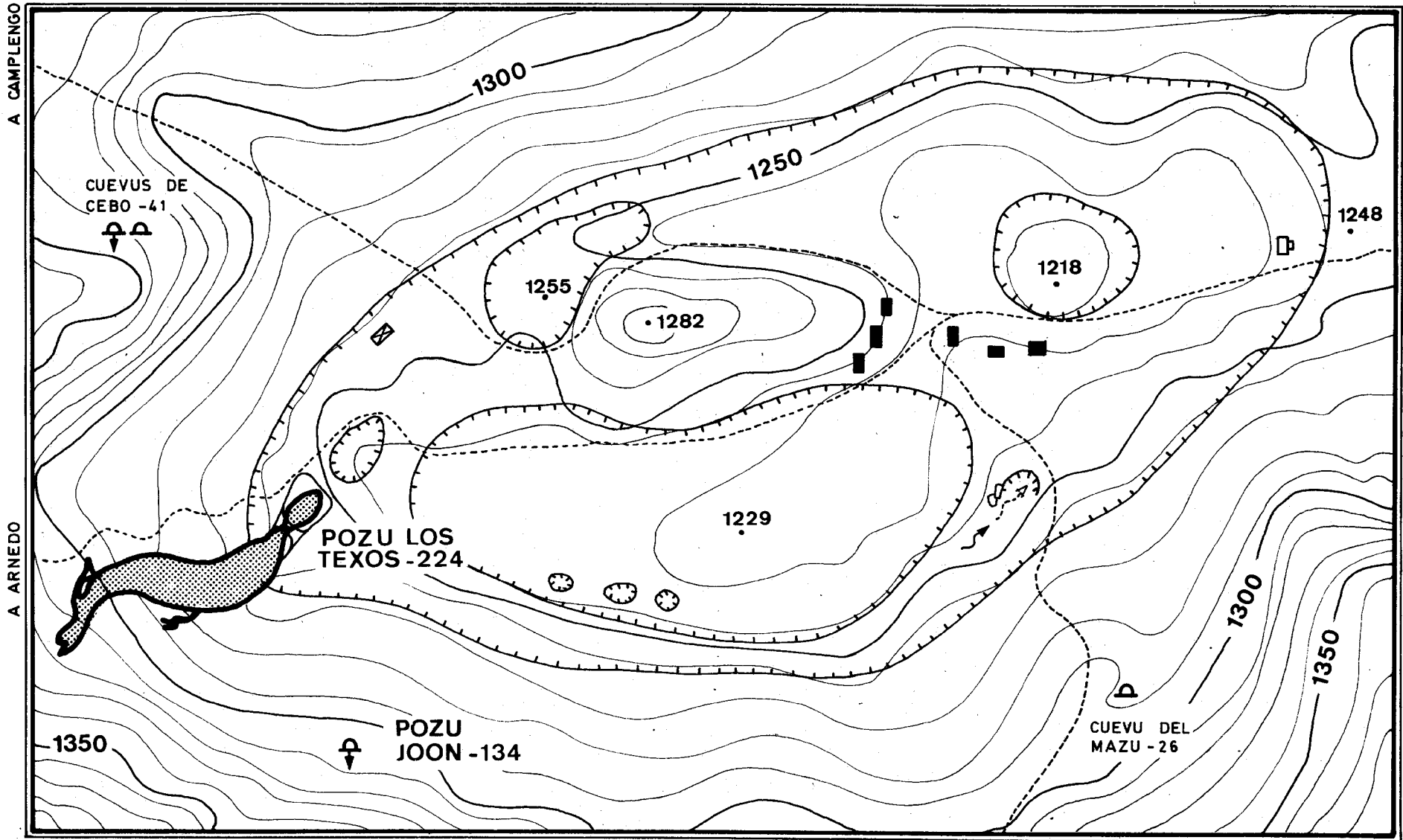
Tot aquest rocam és integrat essencialment per l'anomenada calcària de muntanya del carbonífer (namurià) i s'ha vist afectada per importants moviments tectònics i també per un procés càrstic que ha modelat el paisatge actual, on apareixen els esmentats "jous", les dolines, el rascler, tant de base com el representat per les acanaladures verticals ("canalizus"). Amb tota aquesta predisposició, el carst és important i representat per gran quantitat de cavitats que formen veritables sistemes hidrològics en procés d'estudi i que en pocs anys més es podran conèixer millor, si el ritme de les exploracions segueix igual com en els darrers anys.

.....

LES CAVITATS

01	POZU DE LOS TEXOS	<p>El Pozu de los Texas, deu el seu nom al "texo" o "tejo", el nostre conegut teix ("Taxus baccata"). Efectivament, alguns exemplars d'aquest arbre, s'aferrren arriscadament a l'inici de la majestuosa timba del "pozu". La boca d'aquest, d'unes dimensions imposants (40 x 85 m.), és clarament perceptible a les fotografies aèries i ha merescut que J.R.Lueje, el situï al seu interessant mapa, 1:25000, dels "PICOS DE CORNION". La cavitat és molt coneguda, tant per la proximitat a les cabanes de Vega Maor (500 m.), just al costat del camí que uneix aquesta "vega" amb la d'Arnedo, com per l'existència d'una petita font al llavi O. ; és freqüent que els pastors provin llur força i habilitat tirant pedres d'un costat a l'altre de la boca. Aquesta impressionant gola es subdivideix en dos pous independents. (el superior sembla que encara no ha estat davallat), nosaltres vam baixar pel més petit, que tan sols fa 93 m. de desnivell, el que comptabilitzant la diferència entre els llavis, ens situa a la cota -121. Aquest pou, donada la seva magnitud, es pot davallar per molts indrets, i es pot escollir, entre un descens totalment aèri (costat NNO.) o escalonadament i en pendent fins -71 (costat NNE.), en aquesta última cota, el pou perd la seva forma d'embut i es converteix en un tub de 20 x 30 m. Al fons, en ple agost del 1975, hi havia una notable acumulació de neu de més de 3 m. d'alçada. Un bonic pòrtic adiaclasat, de 7 x 3 m., amb fort pendent, ens condueix a la cambra central de la cavitat, que té 200 m. de llargada</p>
----	-------------------	--

VEGA MAOR

M 50 100

A MOHANDI-ARIO

POZU LOS TEXOS

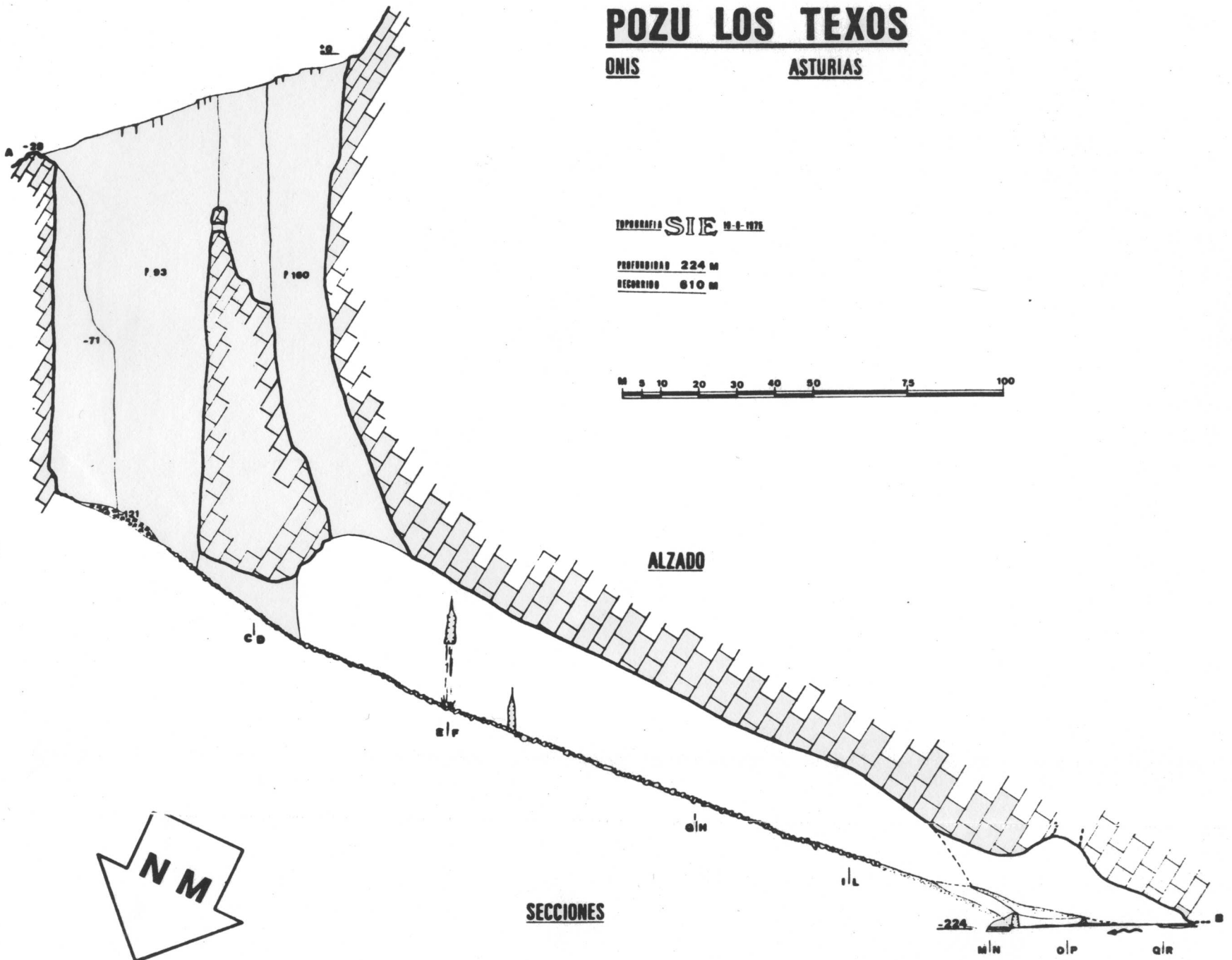
ONIS

ASTURIAS

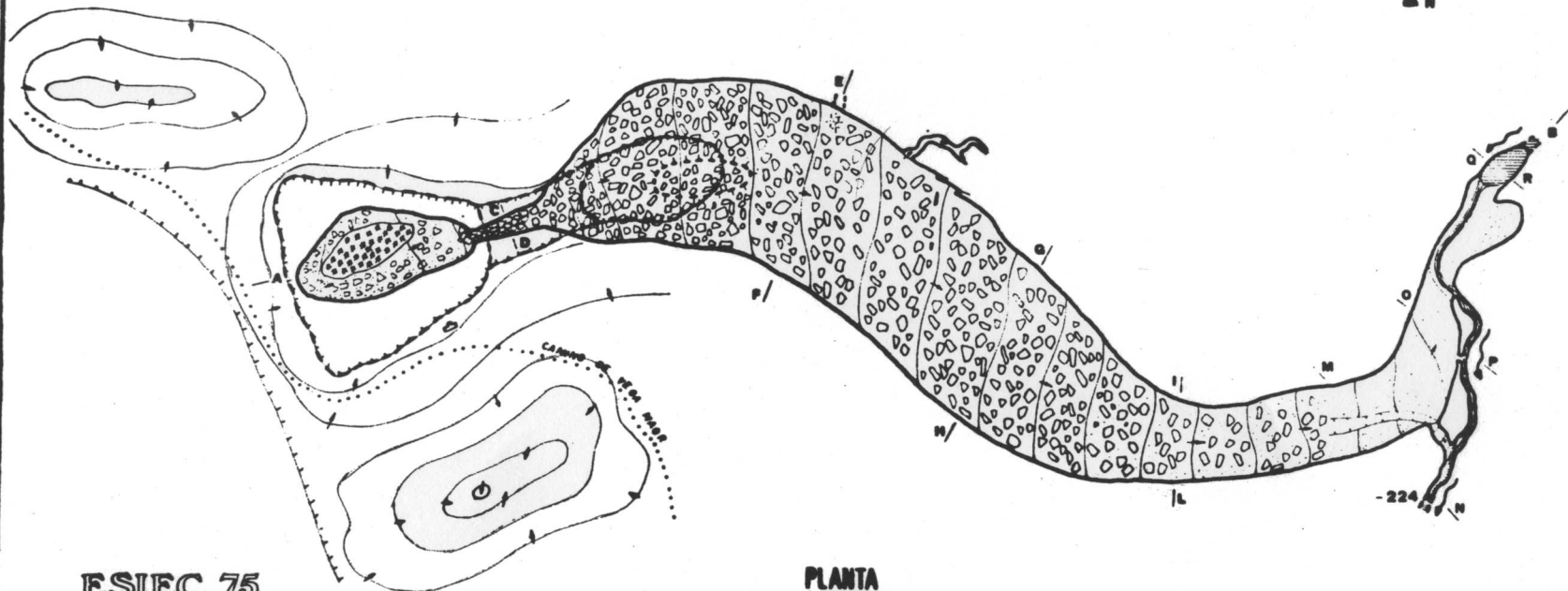
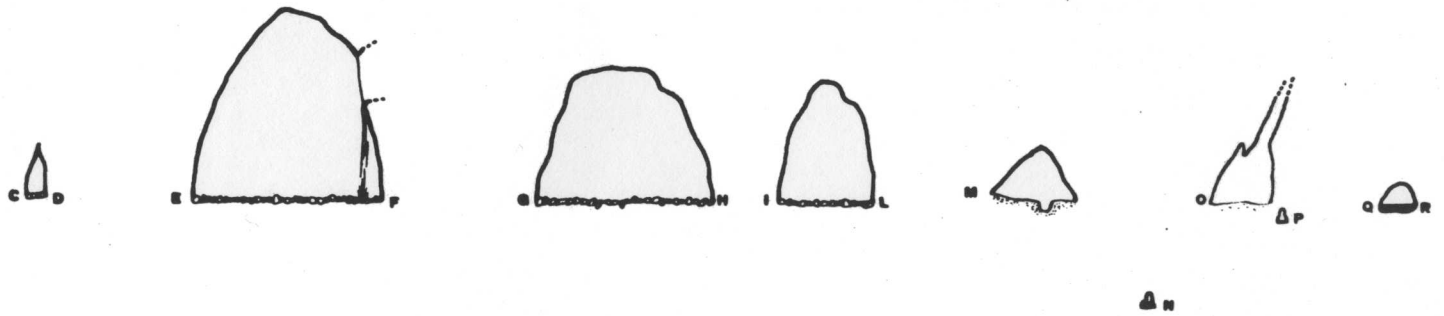
TOPOGRAFIA SIE 10-1-1975

PROFUNDIDAD 224 m

RECORRIDO 610 m

SECCIONES

ESIEC 75

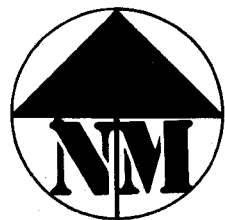
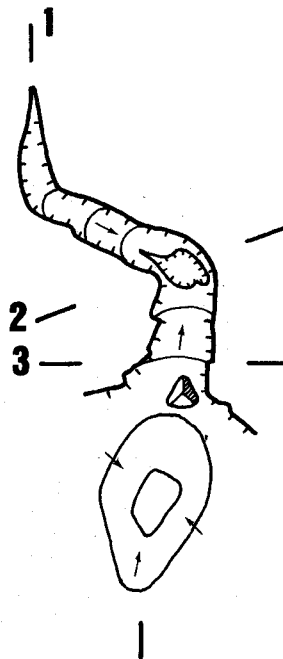
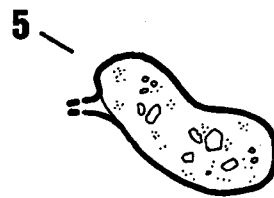
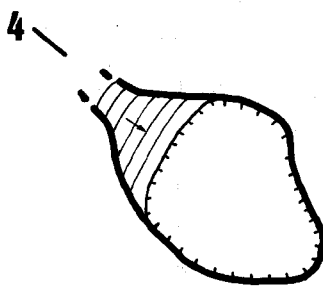
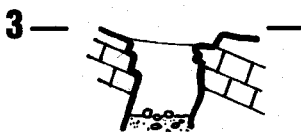
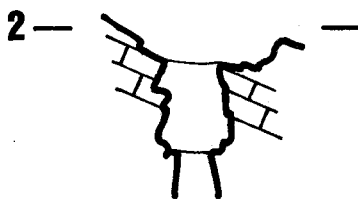
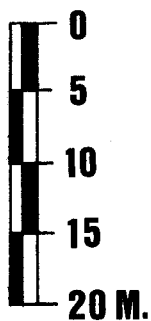
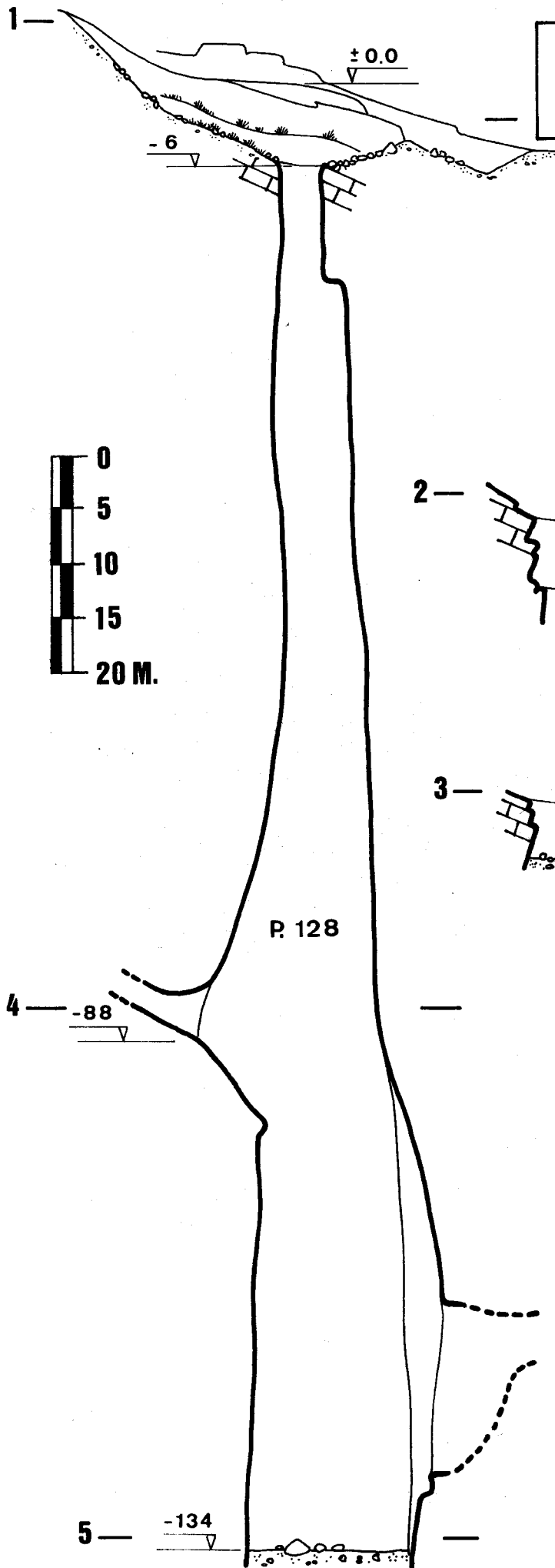
PLANTA

		<p>per més de 30 d'amplada i una alçada mitja de 25 m. amb típica secció de túnel. que ens fa guanyar, baixant còmodament pels petits enderrocs, uns 70 m. de desnivell. Al primer terç de la galeria es troben : La gran xemeneia que ens duia el potent raig de llum del pou superior; una finestra a la paret esquerra, a uns 15 m. d'alçada, que caldria pujar-hi en escalada artificial, per on queia una bona pluja; i uns 20 m. més endavant, al mateix costat de la planta, un conducte descendent que s'estreny progressivament fins impedir-nos el pas a uns 30 m. del seu inici. Segueix una galeria de 45 m. de longitud amb uns 15 m. de diàmetre, on la planta, reexcavada centralment per un barranquet d'uns 4 m. de fondària, ens enllaça amb la primera galeria d'accés al sífó N., cota - 224 i màxima fondària de la cavitat. La galeria segueix encara uns 60 m., amb un mirador lateral al conducte per on torrencialment corre el riu en sentit S.-N. A l'extrem S. de la planta, un bonic sífó ens barra el pas; el cabal estimat s'acostava als 200 l./segon , (temps de ruixats constants). En aquest últim tram, al sotre cal destacar-hi una important xemeneia inclinada, que fóra bó que permetés algún dia enllaçar amb cavitats superiors. El recorregut totalitza 610 m.</p>
02	POZU JOON	<p>Les primeres notícies que tenim són les de l'exploració per part d'espeleòlegs anglesos l'any 1957, anomenant-lo Pozo de Mohandi i atorgant-li una fondària de 360 peus en un sol pou. També tenim notícies d'una exploració anterior a la nostra realitzada pel G.E.Polifemo d'Oviedo.</p> <p>Situat relativament a prop del Pozo de los Texas, a uns 300 m. al S. i uns 100 m. de desnivell per sobre d'ell. La boca no és espectacular com la del seu veí, i es troba enclavada en el fons d'una depressió en forma de trinxera que dóna accés a un únic pou de 128 m. de vertical, amb una base totalment plana que representa el punt de màxima penetració a la cota - 134.</p>

POZU JOON

MACIZO DEL CORNION
PICOS DE EUROPA

TOP. S.I.E. 7-8-80 GR.4

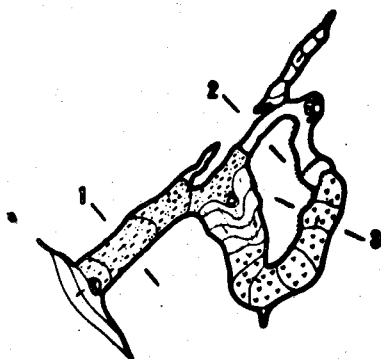
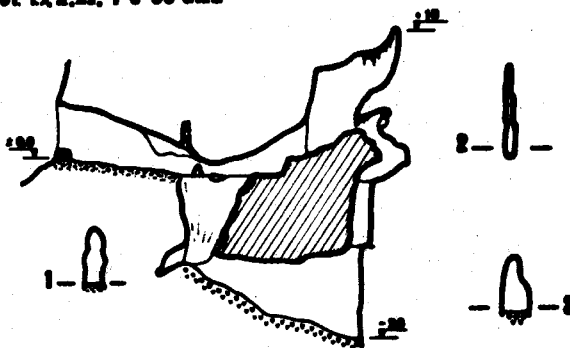

03	CUEVUS DE CEBO	<p>Al N. del Pozu de los Texas. Constituït per dues boques superiors que comuniquen amb sengles pous de 15 m. cadascún i units per llur base, la qual continua vers l'E. per una curta galeria horitzontal que desemboca a l'exterior. El desnivell màxim assolible és de 25 m., però un orifici molt estret dóna lloc a un conducte vertical pel qual s'han pogut sondejar 15 m. més.</p> <p>Com tantes altres coves de la regió, aquesta també és utilitzada pels pastors com assecador dels formatges.</p>
04	CUEVU DEL MAZU	<p>A l'esquerra del camí que de Vega Maor porta a Vega Mohandi. L'entrada, en forma de cova, porta a una forta rampa plena de guano i que en curt recorregut es tanca als 26 m. de profunditat. Tanmateix, per la galeria d'entrada, es pot accedir a una curta galeria ascendent que puja fins a la cota + 19. Desnivell total : 45 m. (+ 19 ; - 26).</p>
05	CUEVU-POZU LES CUERRIES	<p>Prop de la collada de les Cueries, a mig camí de Vega Maor a Vega Mohandi. Es tracta d'una petita cavitat formada per una curta galeria ascendent que comunica amb un pou-xemeneia que surt a la part superior del cingle.</p> <p>Desnivell màxim : + 12 m.</p>
06	CUEVA ROTA	<p>Situada a uns 60 m. per sota del Pozu les Cueries. Boca d'uns 3 m. d'alçada i a peu de cingle. Galeria lleugerament ascendent, de 20 m. de longitud i que torna a sortir a l'exterior, dalt del cingle, mitjançant un petit ressalt.</p>
07	POZU DEL ALMORZAL	<p>Situat uns 60 m. per sota del Pozu les Cueries i uns 150 m. més cap a l'esquerra, mirant a Vega Maor.</p> <p>Gran boca, subdividida per un pont de roca, que dóna accés a un pou d'uns 15 m. de desnivell amb la base en fort pendent i amb acumulació de neu al seu extrem inferior.</p> <p>Profunditat aproximada : - 25 m.</p>
08	POZU LES CUERRIES	<p>Les dues boques de la cavitat es localitzen al costat del camí que des de Vega Maor puja cap a Mohandi i pocs metres per sota la collada "Las Cueries".</p>

CUEVU DEL MAZU

MACIZO DEL CORNION
TOP S.I.E. 7-8-80 GR.2

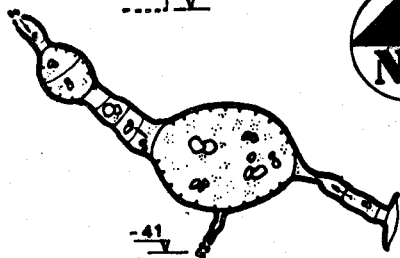
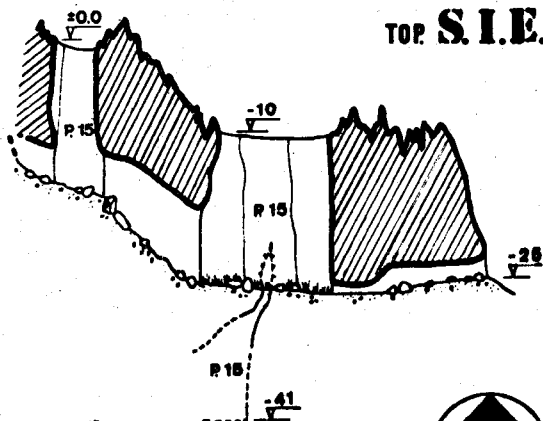
PICOS DE EUROPA

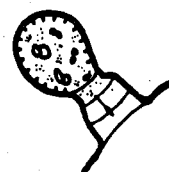
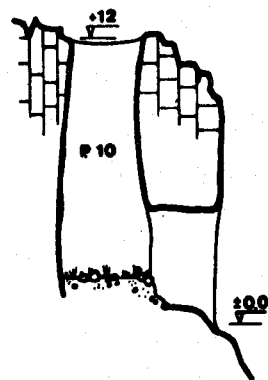
CUEVUS DE CEBO

MACIZO DEL CORNION PICOS DE EUROPA

TOP S.I.E. 7-8-80 GR.1

CUEVU - POZU LES CUERRIES

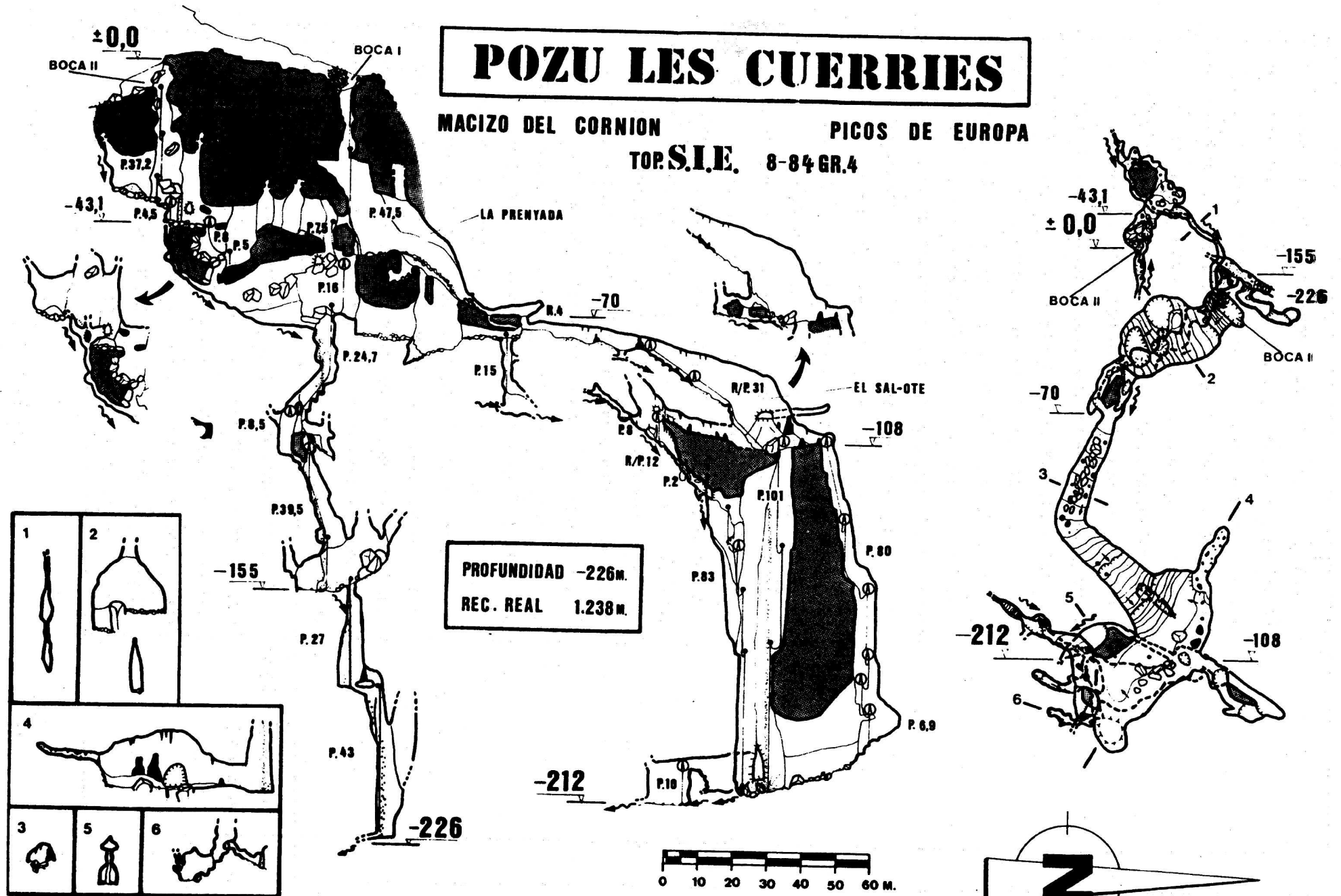

POZU LES CUERRIES

MACIZO DEL CORNION

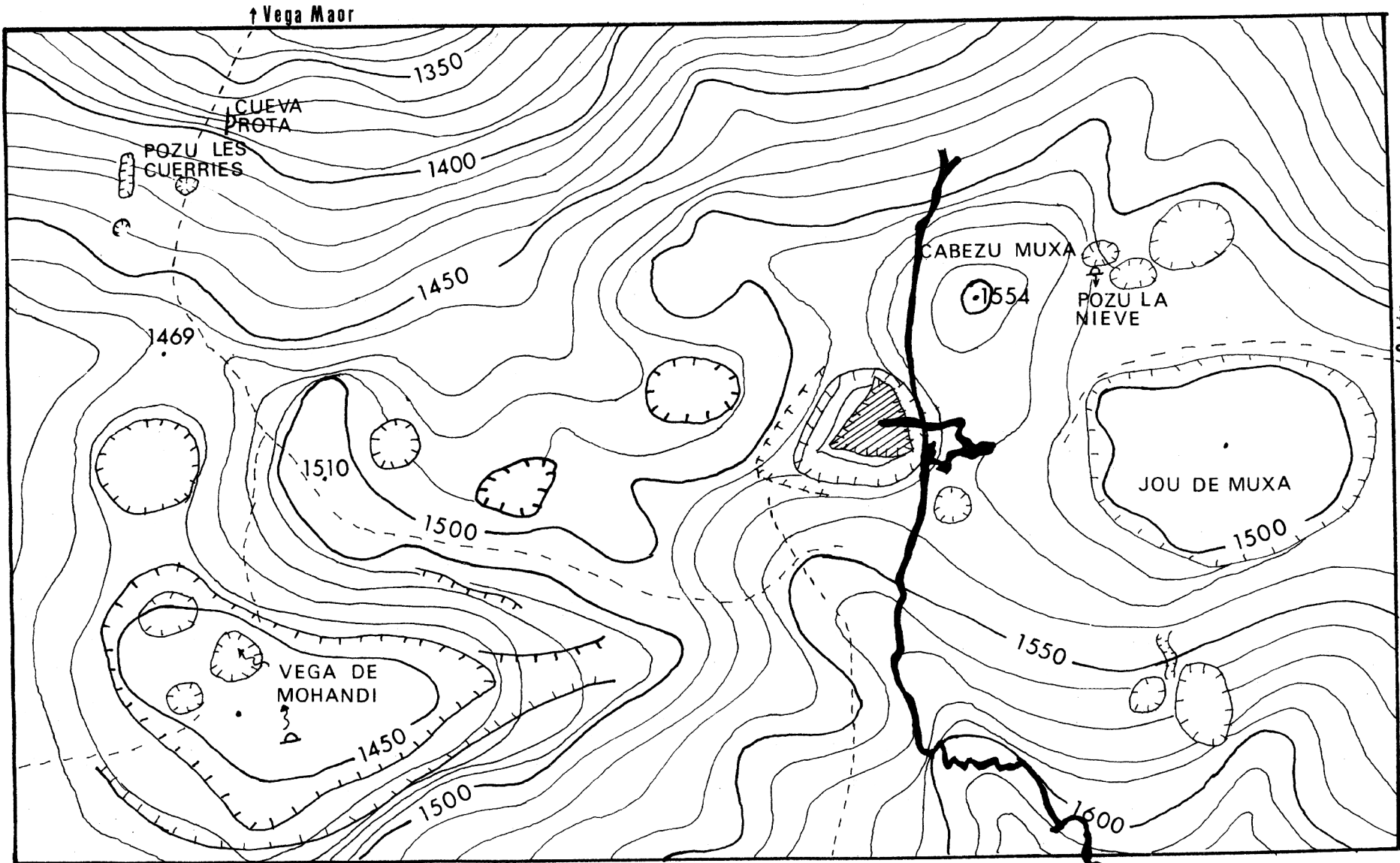
PICOS DE EUROPA

TOP.S.I.E. 8-84 GR.4

		<p>La boca I, de 3 x 5 m., dóna accés a un pou adiacent de 47,4 m. amb un petit replà als 18 m.; 10 m. més avall d'aquest punt existeix una finestra que enllaça amb la boca II. Des del primer replà el pou s'eixample considerablement, donant lloc a una sala, la base de la qual és formada per gran quantitat de clastes, entre els quals existeixen tres pous d'escasa profunditat. A la part inferior d'aquesta sala i entre blocs, arribem a una galeria profusament descalcificada; tot seguint-la es troba una rampa de fort pendent i 31 m. de desnivell; en el seu punt final (El Sal-Ote), podem optar per diferents vies. A la part central es troba un pou de 101 m. de vertical, que finalitza en un ampli meandre i després d'una petita remuntada i baixant un pouet de 10 m. ens porta al punt de màxima penetració d'aquesta via als 212 m. de profunditat. Paral·lel al P-101, encara es desenvolupa una altra vertical, aquesta de 80 m. i que desemboca a la part superior de la rampa de la sala inferior.</p> <p>Situats a la boca II, subdividida per un gran bloc, sota el qual es troba un pou de 37,2 m., continuant per una galeria de direcció contrària a la que segueix el pou, es baixa un ressalt de 4,5 m. fins arribar a una sala; en aquest punt podem seguir per dos pous de 8 i 5 m., o bé pujant per la part superior d'aquesta sala, trobant un meandre de reduïdes dimensions, fins assolir la finestra de la boca I. En el punt més baix d'aquest sector s'inicia un reguitzell de pous de 16, 24'7, 8'5, i 39'5 m., arribant-se a una petita sala (cota - 155); en un racò d'aquesta es troba la boca d'un nou pou, aquest de 27 m., i tot seguit un altre de 43 m., en el fons del qual i per un pas molt estret per on s'escola l'aigua procedent dels pous anteriors, s'assoleix la cota de màxima profunditat a - 226 m. El recorregut total és de 1.238 m.</p>
09	CUEVA DE VEGA MOHANDI	<p>A 5 m. per damunt del punt d'emergència del riu que circula pel bell mig de Vega Mohandi i que torna a desaparèixer en una pèrdua impenetrable. Consta d'un conducte meandriforme, de 15 m. de llarg, suaument descendent i d'exigües dimensions. Sembla tractar-se de l'antic punt de sortida d'aigua del riu esmentat.</p>

MUXA

33

10150

10	POZON DE LA CHATERA	<p>Es troba al marge esquerre del "canalizo" de Vega Maor, no gaire lluny del corriol que porta a Vega Mohandi. Visuals des de la boca : Cabeza Muxa (105°) i Joulaqua (174°).</p> <p>Depressió d'11 x 6 m., constituïda per un sector del rascler en el que l'existència de diferents diàclasis paral·leles han afavorit la "lenarització". Per l'extrem més occidental es perllonga mitjançant una fissura de fins a 14 m. d'alçada, que comunica amb una altra depressió de menors dimensions. El desnivell màxim és de - 14,5 m. i el recorregut projectat en planta és de 35 m.</p>
11	POZU DE CABEZA MUXA	<p>L'objectiu principal de totes les nostres campanyes a la zona d'Ario ha estat aquesta cavitat, amb la qual vam prendre contacte l'any 1978 i fins enquany no s'ha pogut assolir el sifó que tanca la progressió aigües avall, encara que resta completar l'exploració riu amunt i l'accés a una possible xarxa superior encara desconeguda.</p> <p>Entre Vega Maor i Vega de Ario, i a l'E. de la collada de les Cuerries, s'alça el cim anomenat de Cabeza Muxa (1554 m.) , uns 40 m. per sota d'ell, vers el SO., s'obre la gran depressió que dóna pas a aquest important avenc.</p> <p>Aquest gran embut d'entrada, té uns 70 m. de diàmetre a la seva part superior i mitjançant una inclinada rampa i petits ressalts profunditza 75 m. de desnivell, just fins l'inici del primer pou, de 26 m., al que sequeix una rampa de blocs i un pou d' 11 m. que s'agafa per una finestra lateral per tal d'evitar la caiguda de pedres; a continuació, un pou de 15 m., dos seguits de 4 m. i un de 7 m., ens porten a un meandre amb el sòl ple de blocs fins un nou ressalt de 3 m. i seguit d'un altre de 10 m., que desemboca en una nova vertical, aquesta de 37 m. subdividida en una rampa de 8 m. i un pou de 29 m.</p> <p>En aquest punt (cota - 230) dóna inici la gran vertical de la cavitat (Gran Abisu), pou de 247 m. Als 63 m. de descens es pot accedir a una concavitat lateral (El Nínxol) que presenta una pronunciada rampa, pel final de la qual es continua el descens del gran pou, aquí ja amb una tirada de 176 m. i amb un bon nombre de fraccionaments. Al llarg del pou arriben diferents punts d'aportació hídrica que junt amb l'aigua procedent de la part superior, dificulten el descens i en època de plujes el converteixen en una espectacular cascada.</p>

POZU CABEZA MUXA

MASSIS DEL CORNION ASTURIES

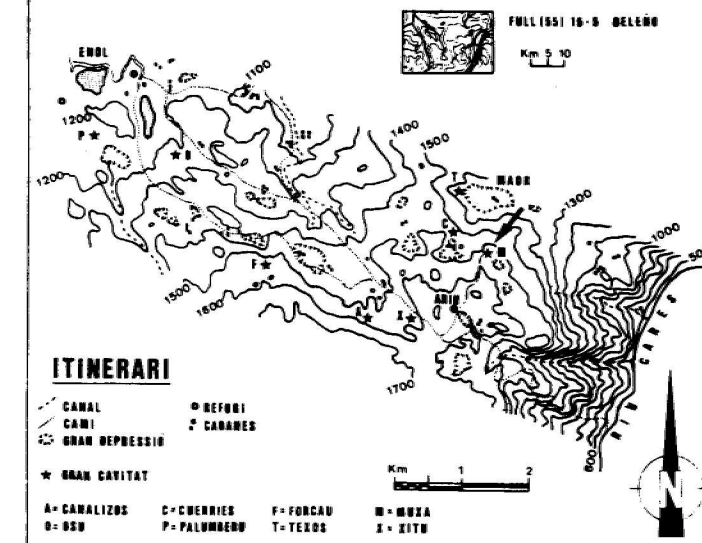
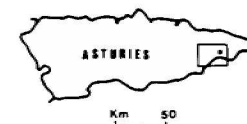
TOPOGRAFIA S.I.E. 1984 GRAU 4 (M.I.S.)

RECORREGUT 2630 M.

COORDENADES GEOGRÁFIQUES

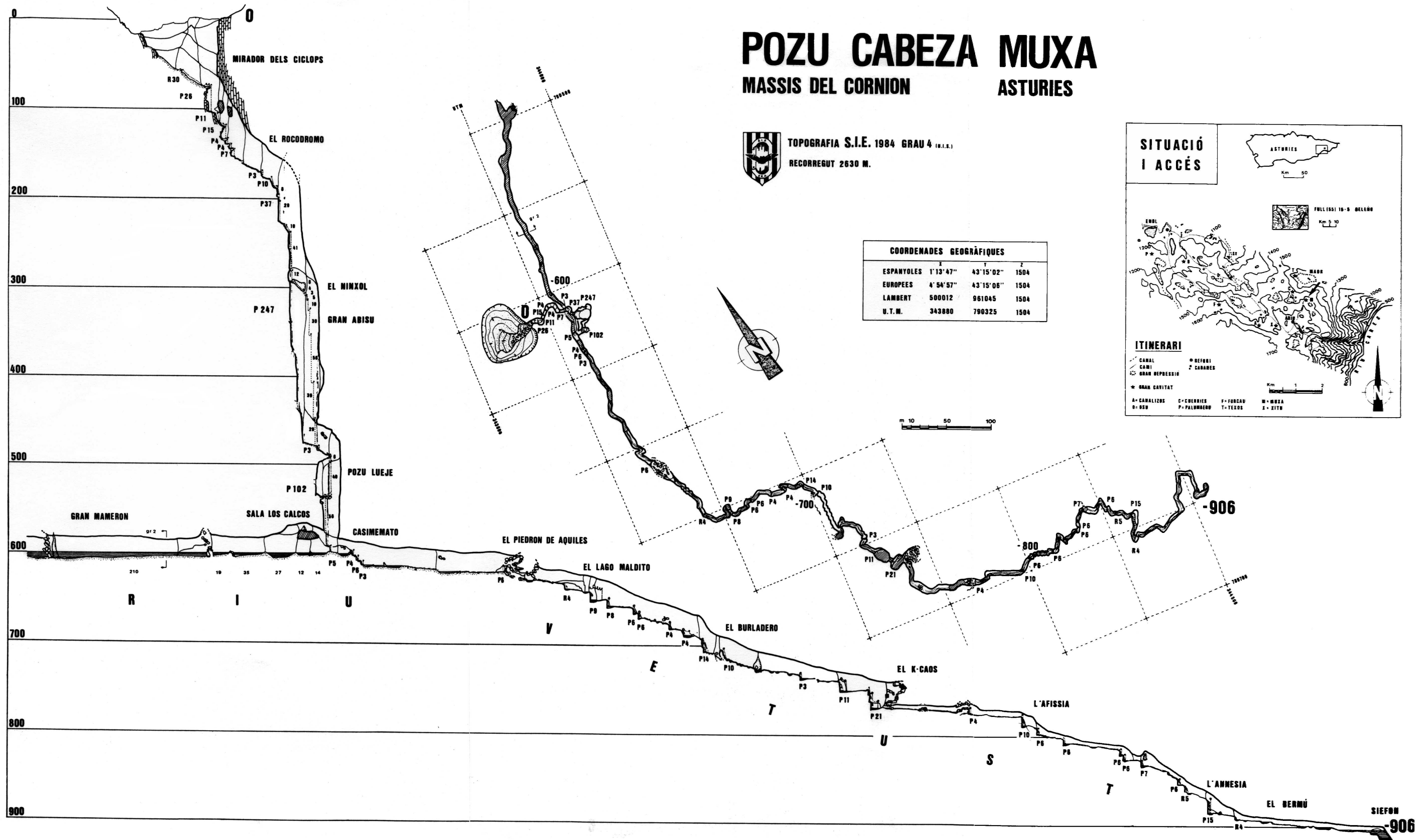
	X	Y	Z
ESpanyoles	1°13'47"	43°15'02"	1504
EUROPEES	4°54'57"	43°15'06"	1504
LAMBERT	500012	961045	1504
U.T.M.	343880	790325	1504

SITUACIÓ I ACCÉS

ITINERARI

- CANAL
- CANALIZO
- GRAN CAVITAT
- REFORI
- 2° CANALES
- C- CUENYES
- P- PALMAREO
- F- FORCADU
- T- TEROS
- M- MUXA
- X- XITU

Un cop a la base del P-247, mitjançant una rampa amb un ressalt de 3 m. al miq, ens aboquem a un nou pou (**Pozu Lueje**), aquest de 102 m. de desnivell i que es pot fraccionar en dos trams per la presència d'un gran bloc enclastat als 46 m. de descens.

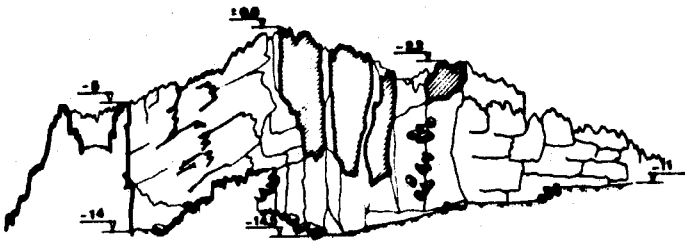
S'arriba així a un replà situat sobre la galeria del **Rio Vetusta**. Riu amunt es pot accedir a una saleta superior (**Sala los Calcos**) que serví de campament a la darrera exploració, i que es troba situada per damunt del tram inicial d'una galeria inundada que s'ha pogut seguir durant poc més de 300 m., amb uns nivells d'aigua força importants, especialment al darrer tram (**Gran Mameron**), que fou recorregut durant 210 m. fins que s'acaba el cordill per recuperar el bot pneumàtic. Tot aquest sector, gairebé horitzontal, es desenvolupa a la cota - 600 m. de profunditat.

Situats de bell nou al fons del Pozu Lueje i per seguir riu avall, cal baixar un pouet de 5 m., superar una zona inundada d'uns 10 m. i arribar a uns blocs que formen uns ressalts de 4,6 i 3 m.; aquesta és la zona anomenada **Casimemato**, en record al nostre amic de la S.E.I.I. de Madrid, M.A.Andrés ("Chicha") , que va viure uns moments que no foren gaire agradables. Un cop superats, es segueix per una galeria amb marmites que resta interrompuda per un caos de blocs (**El Piedrón de Aquiles**), punt on l'any 1980 semblà finida l'exploració. Mitjançant superar uns pasos estrets, pujant i baixant, entre els blocs, es retroba el riu; pocs metres més endavant i al fons d'un pou de 9 m., per on s'aboca gran quantitat d'aigua, però gràcies a un passamà ens allunyem de la cascada i després de baixar 6 m. anem a parar a una marmita amb força aigua (**El Lago Maldito**). La galeria segueix baixant amb la mateixa tònica, és a dir amb petites cascades provocades per la presència de nombrosos ressalts; després d'un pou de 14 m., l'aigua s'escola per un forat lateral (**El Burladero**) però torna a aparèixer pocs metres més endavant. Un pou d'11 m. i un altre caos de blocs lateral (**El K-Caos**); a partir d'aquest punt la secció baixa d'alçada i la presència de blocs és notable, fins tornar a un tram en que els pouets es succeeixen ràpidament i es penetra a l'últim tram de galeria (**El Bermú**), lleugerament descendent i que comunica

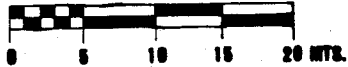
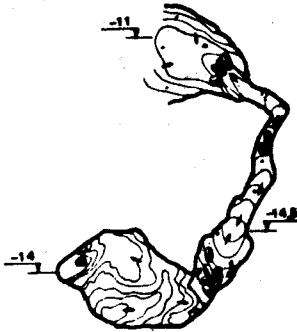
		<p>directament amb el sifó que barra definitivament el pas. Estem a la cota - 906 m., màxima fondària de la cavitat, a la qual hem estimat un recorregut total de 2.60 m.</p> <p>Tota l'aigua que recull la cavitat, si bé encara no podem esbrinar la procedència en els punts més alts, si podríem pronosticar el seu punt d'emergència, ja que sembla tractar-se del principal cabal que alimenta les surgències de Culiembro-Farfau, al fons de la gorja del riu Cares, i és del tot lògic pensar que a la zona inferior rebí el cabal d'un afluent conegut com és el riuet que recorre el Pozu del Xitu, i on els espeleòlegs d'Oxford assoliren la profunditat de 1.148 m.</p>
12	POZU LA NIEVE DE MUXA	<p>Situat a poca distància a l'E. del cim de Cabeza Muxa. Està format per un ampli pou de poc més de 10 m., amb la base ocupada per gran quantitat de neu, per entre ella s'accedeix a una galeria en rampa i amb blocs que resta tancada als 33 m. de profunditat.</p>
13	POZU JOUS DE MUXA	<p>Al SE. de Cabeza Muxa. Pel llavi inferior es baixa un ressalt de 6 m. que porta a la part superior d'una galeria descendent, accidentada a mig recorregut per una xemeneia que sembla sortir a l'exterior per un conducte impenetrable. El final de la galeria és també el de la cavitat, a una profunditat de 14,5 m.</p>
14	REGALLON JOUS DE MUXA	<p>Prop de l'anterior. Boca allargada (5 x 2 m.), que dóna accés a un únic pou de 15 m. de profunditat.</p>
15	REGALLON DE MUXA	<p>Prop de Cabeza Muxa. Cavitat formada per una sala circular de 20 m. de diàmetre màxim; la volta forma un arc semielíptic, apareixent l'eix central a tot el llarg del recorregut, en comunicació directa amb l'exterior, la qual cosa permet l'acumulació de neu. A la part inferior de la sala acaba la cavitat amb un curt meandre. Profunditat màxima : 23 m. des del llavi superior (11 m. per sobre del punt d'entrada). Recorregut projectat en planta : 31 m.</p>

POZON DE LA CHATERA

MACIZO DEL CORNION PICOS DE EUROPA

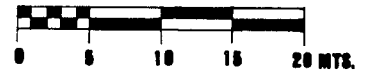
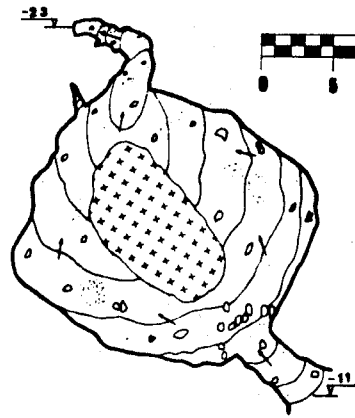
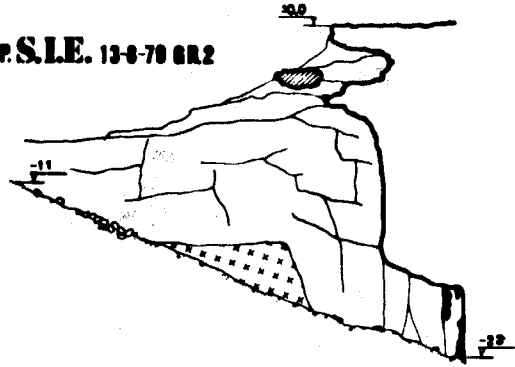
TOP. S.I.E. 13-0-70 GR.4

REGALLÓN DE MUXA

MACIZO DEL CORNION PICOS DE EUROPA

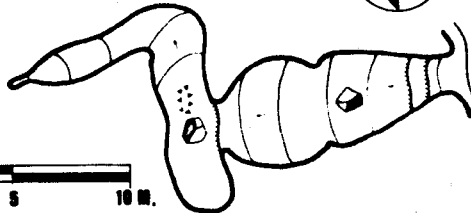
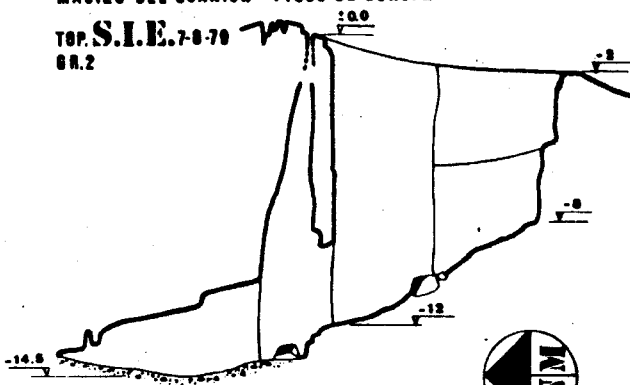
TOP. S.I.E. 13-0-70 GR.2

POZU JOUS MUXA

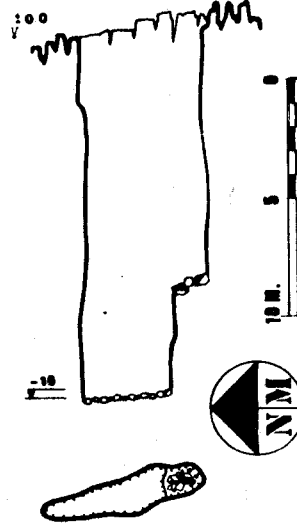
MACIZO DEL CORNION PICOS DE EUROPA

TOP. S.I.E. 7-0-70 GR.2

REGALLON JOUS MUXA

MACIZO DEL CORNION TOP. S.I.E. 0-0-70 PICOS DE EUROPA GR.2

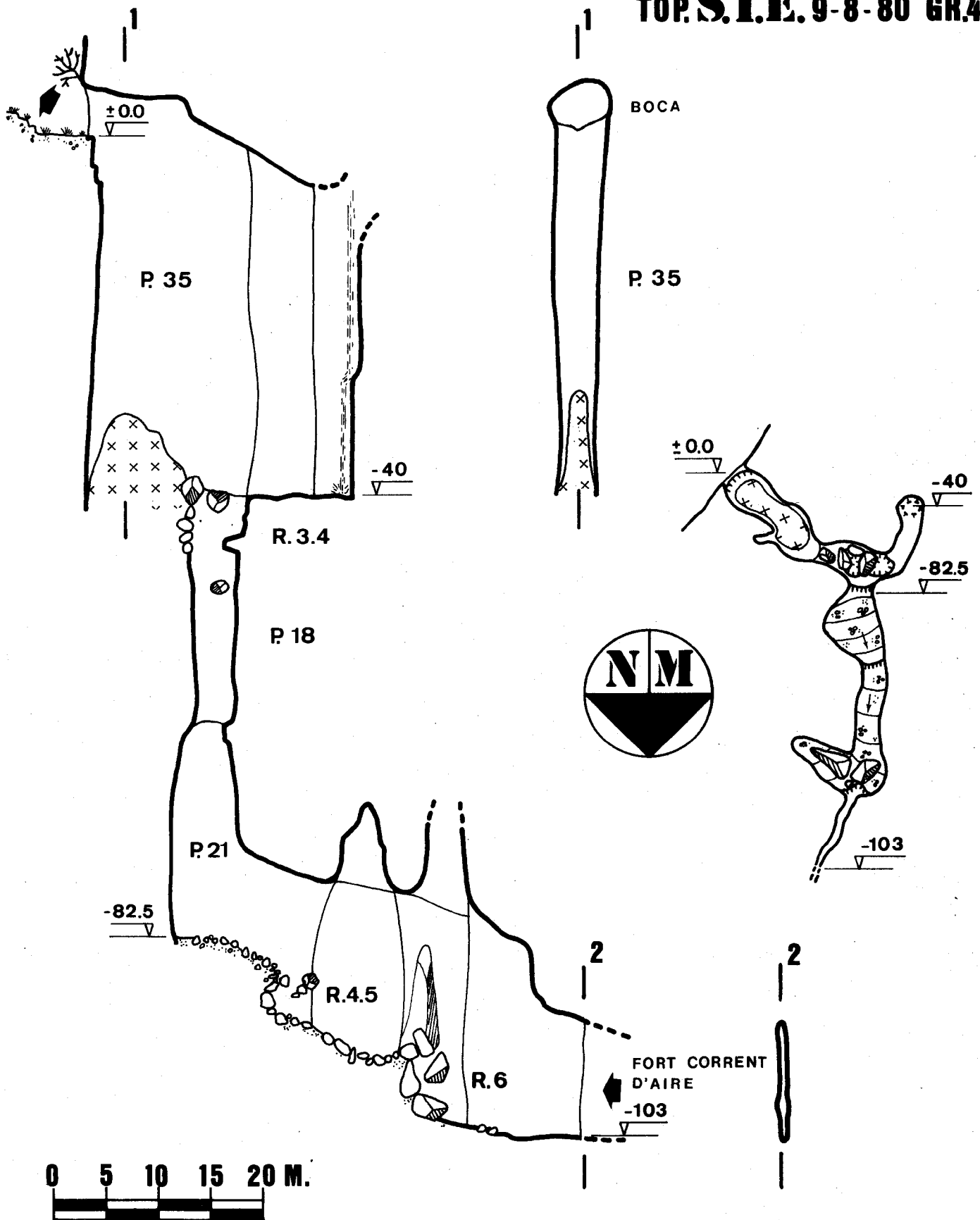

16	BUFONA CANAL DE LA TEXA	<p>Inicialment, aquesta cavitat semblava força interessant, en Cirilo Sánchez, inapreciable pastor d'Ario, ens parlà del fort corrent d'aire que en sortia (d'aquí el nom que li adjudicarem : Bufona), situada al bell mig d'una pendent canal (possible engolidor), just en el trajecte lògic de Cabeza Muxa a les surgències de Culiembro, uns 300 m. per sota d'aquella, etc. ; total, un bon candidat per constituir un nou i tal vegada millor accés al sistema.</p> <p>Malauradament això no ha estat possible, ja que una estretor a 103 m. de fondària, de moment, ha aturat la nostra progressió. L'avenc s'inicia per una suggestiva boca, un pòrtic de 4 x 3 m., característic de cavitat subhoritzontal desmantellada per l'evolució de la canal, que en alt meandre, immediatament presenta una primera vertical de 30/38 m. (depèn de l'alçada de la "rimaya"), fins una important acumulació de neu. A l'extrem oposat de la planta, una alta xemeneia duu un aport en forma de pluja, que treia un corrent d'aire local en direcció interior-exterior; sembla que caldria pujar-hi en artificial.</p> <p>La progressió en fondària segueix per un pou de 52 m., que a efectes pràctics vam descomposar aprofitant la bona repisa de - 43 m. i la precària de - 62 m., en tres trams de 4, 18 i 21 m. Al fons, cota - 82, una ampla i alta galeria (5 x12) d'uns 20 m. de llargada, ens porta per dos ressals de 5 i 6 m. Al terminus actual de la cavitat, constituït per un estret meandre d'uns 10 m. d'alçada per 25-35 cm. d'amplada inicial, per on bufa un violent corrent d'aire que impedeix absolutament la utilització de l'acetilè. Per les xemeneies d'aquest últim tram, queia un degotall intens amb temps sec a l'exterior.</p>
17	REGALLON DE CABEZA CHICA	<p>A la zona de Cabeza Chica i vora l'anterior cavitat. Constituïda per una galeria descendent (ressals i rampes) que sense cap mena de material i després d'un recorregut d'uns 40 m. ens deixa a la cota de màxima profunditat, - 25 m.</p>

BUFONA CANAL LA TEXA

MACIZO DEL CORNION PICOS DE EUROPA

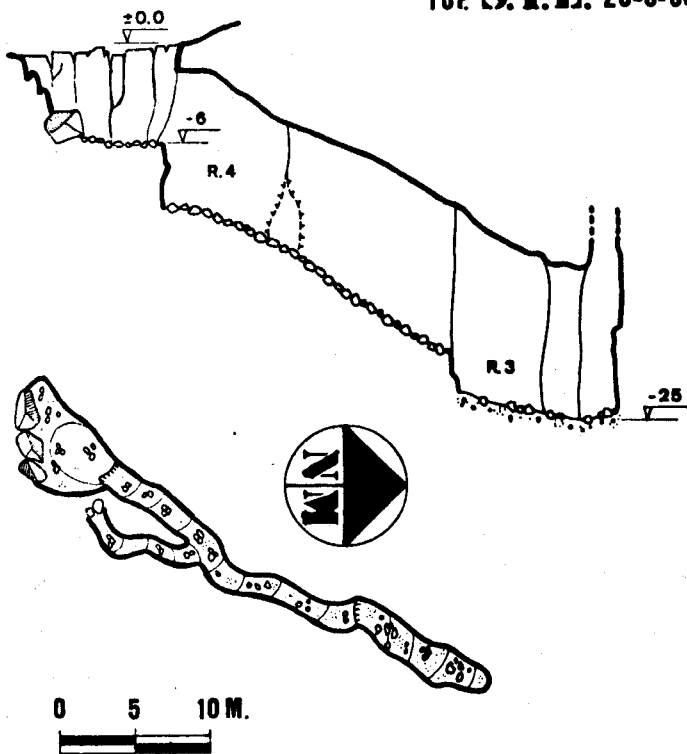
TOP. S.I.E. 9-8-80 GR.4

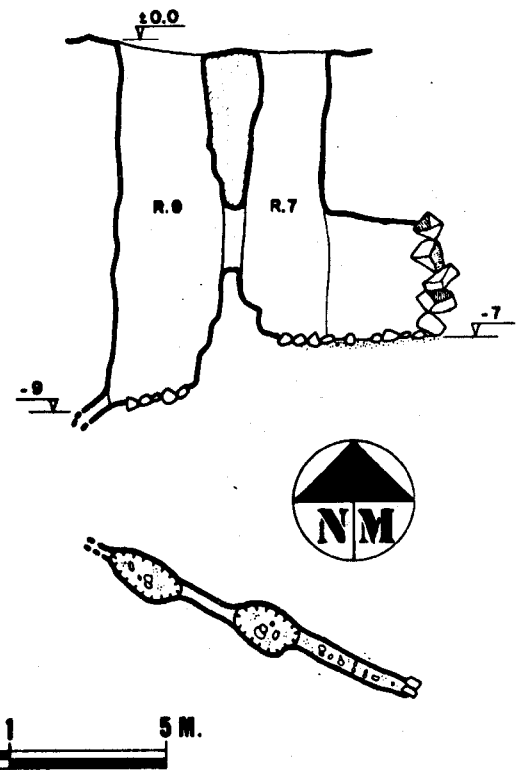
REGALLON DE CABEZA CHICA

MACIZO DEL CORNION PICOS DE EUROPA

TOP. S. I. E. 23-8-80 GR.2

POZU DOS BOQUES DE CABEZA CHICA

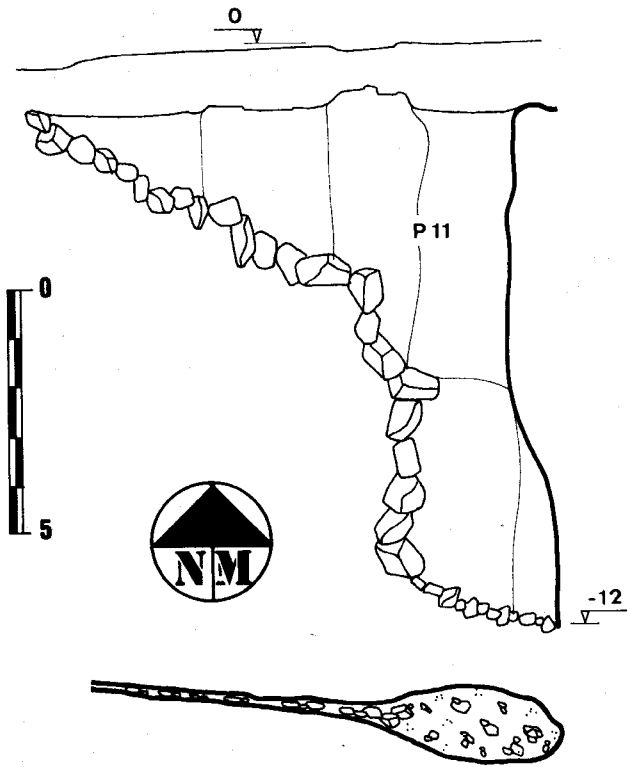
18	POZU DOS BOQUES DE CABEZA CHICA	Al mateix sector de les dues anteriors cavitats. Estructurada sobre una estreta diàclasi de direcció SE.-NO. que presenta dos punts més amplis que donen lloc a sengles pous de 9 i 7 m. respectivament i que s'uneixen a l'interior. Profunditat màxima : - 9 m.
19	POZU MOSQUITAL	Es localitza prop del cim Porrú Mosquital, a l'O. de Vega Mohandi. Consta d'un pou de 17,7 m. al que sequeix una curta rampa de blocs, on després d'una desobstrucció permeté accedir a un curt meandre on s'assoleix la màxima fondària, - 30 m.
20	POZU TORRE LAS CAMPANAS	Prop del Cabezo las Campanas, al NO. dels Jous de Ario. Format per un únic pou, de forma allargada i taponat per neu. Quan s'explorà (any 79), la "cemba" es trobava a partir dels 15 m. i es podia penetrar entre ella i la paret fins a la cota - 29.

21	POZU LOS POZUS	Es troba a la zona anomenada "Los Pozus", a l'O. dels Jous de Ario. Es tracta d'una estreta diàclasi E.-O., en la que per la seva part oriental es pot assolir una profunditat màxima de 12 m.
22	POZU DEL COLLADO DE LOS JOUS DE ARIO	Al N. dels Jous de Ario, a l'esquerra del camí que des del refugi de Vega de Ario es dirigeix cap a Cabeza Muxa. Únic pou de 14 m. de desnivell.
23	CUEVU DEL COLLADO DE LOS JOUS DE ARIO	Prop de l'anterior. Petita cavitat que presenta un recorregut horitzontal de 10 m.
24	REGALLON DE LA FORMA	En el sector de Cabeza la Forma, al SO. del refugi de Vega de Ario. De boca espectacular i constituïda per dues rampes unides per un curt ressalt, sense menester cap tipus de material. Al fons es troba un petit conducte ascendent de curt recorregut. Profunditat màxima : - 18 m. (des del llavi superior).
25	POZU DE CABEZA LA FORMA Nº 1	En el mateix sector que l'anterior. Aquesta és una de les cavitats explorades fa uns anys pels espeleòlegs alcoians en la seva campanya a Vega de Ario. Pou cilíndric de 30 m. de desnivell amb base en rampa que baixa suaument fins a un pouet entre blocs, on s'assoleix la màxima profunditat de 39,3 m. Per damunt del pouet final i pujant 5 m. per la paret, s'accedeix a una galeria superior que desemboca en una sala on finalitza la cavitat.
26	POZU DE CABEZA LA FORMA Nº 2	La gran boca (15 x 15 m.) dóna accés a dues cavitats independents. La més gran és formada per un pou de 19 m. taponat a la seva base per neu i gel. L'altre conducte, molt més estret i entre blocs, va a donar a la mateixa cota, però separats per un embà rocós amb una fissura impenetrable, que permet de veure la neu de l'altra banda. Profunditat màxima (agost'79) : - 22 m.

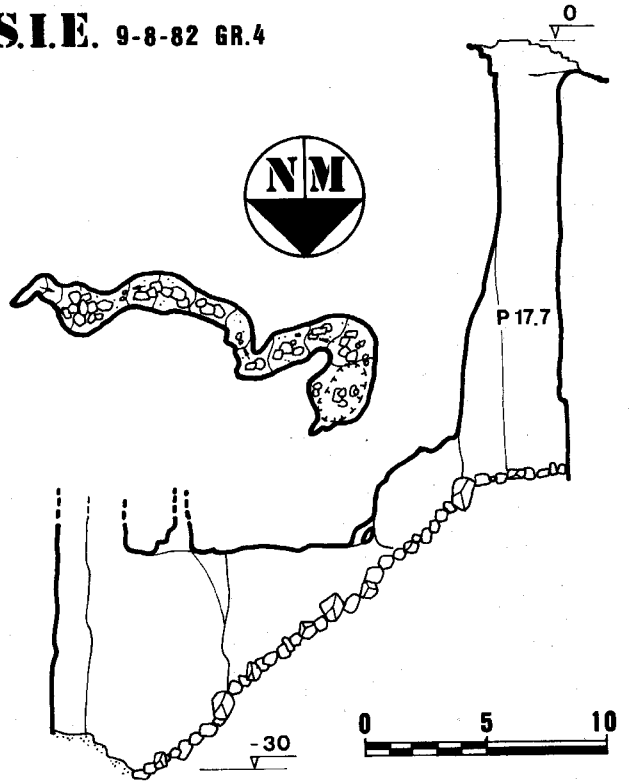
POZU LOS POZUS

MACIZO DEL CORNION PICOS DE EUROPA

TOP. S.I.E. 9-8-82 GR.4

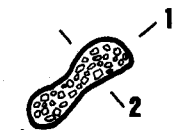
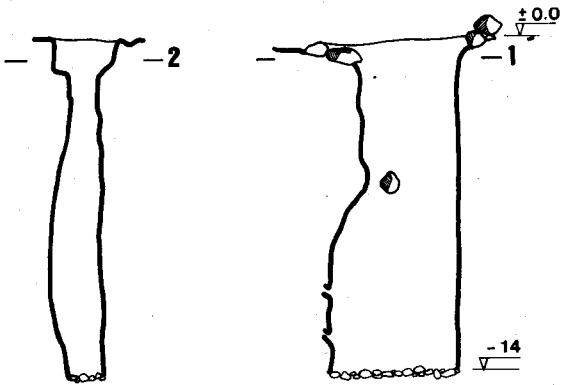
POZU MOSQUITAL

POZU DEL COLLADO DE LOS JOUS D'ARIU

MACIZO DEL CORNION PICOS DE EUROPA

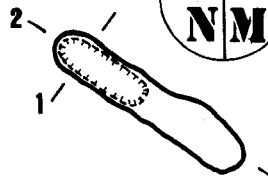
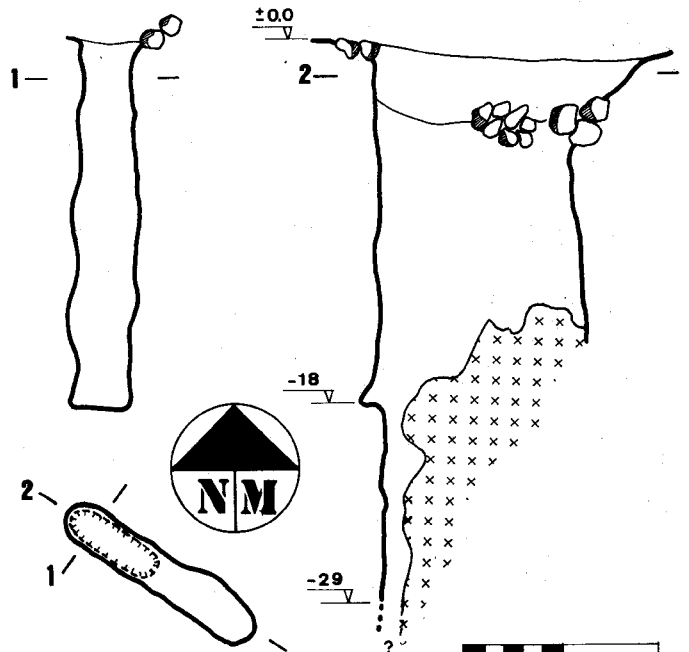
TOP. S.I.E. 12-8-79 GR.4

POZU DE LA TORRE DE LAS CAMPANAS

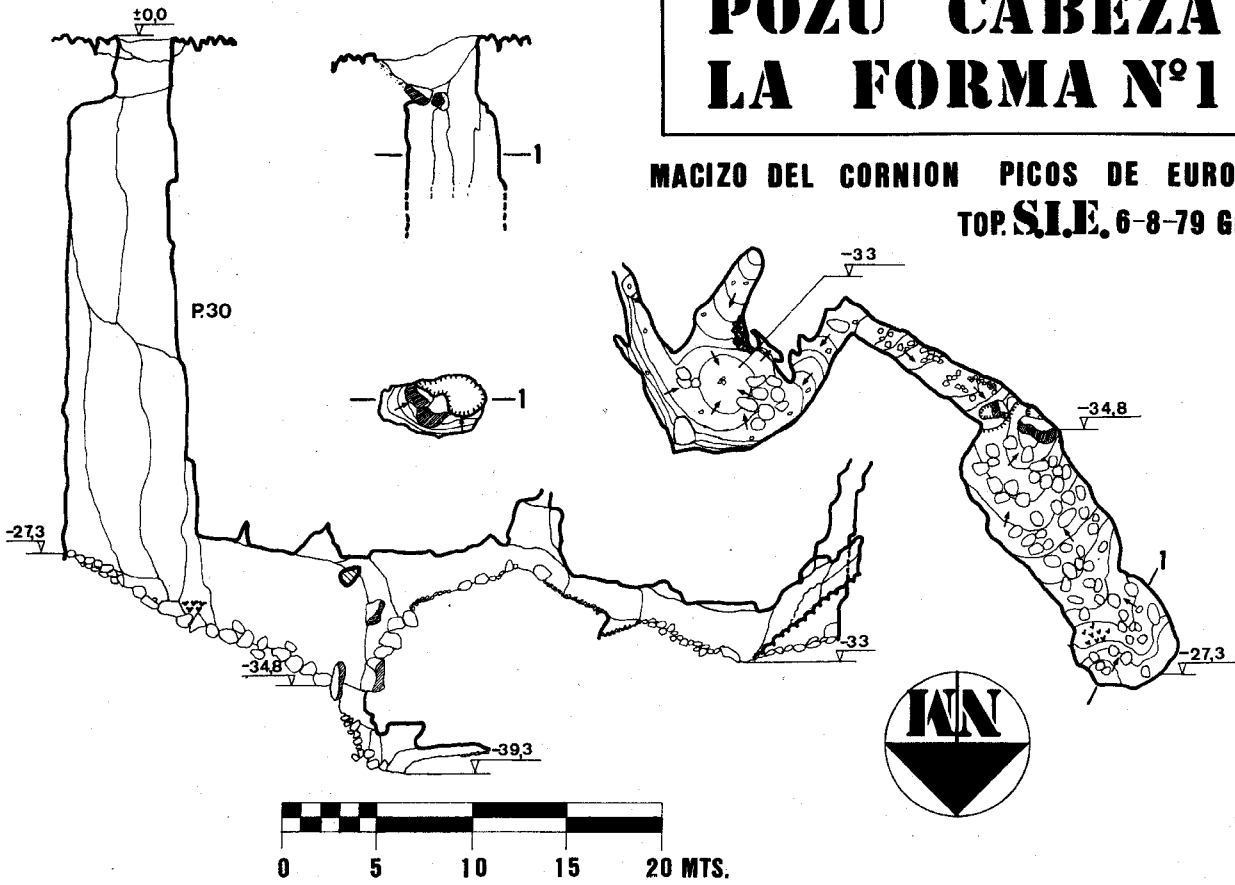
MACIZO DEL CORNION PICOS DE EUROPA

TOP. S.I.E. 12-8-79 GR.4

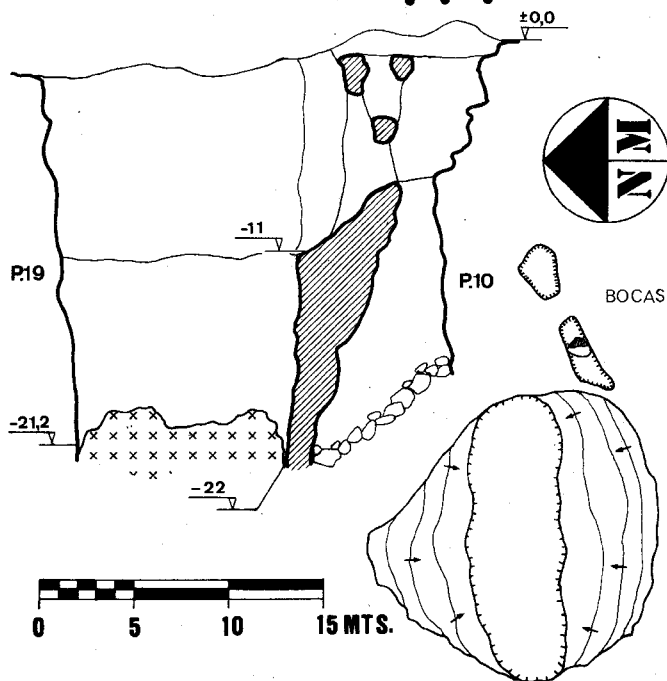
POZU CABEZA LA FORMA N°1

MACIZO DEL CORNION PICOS DE EUROPA
TOP. S.I.E. 6-8-79 GR.4

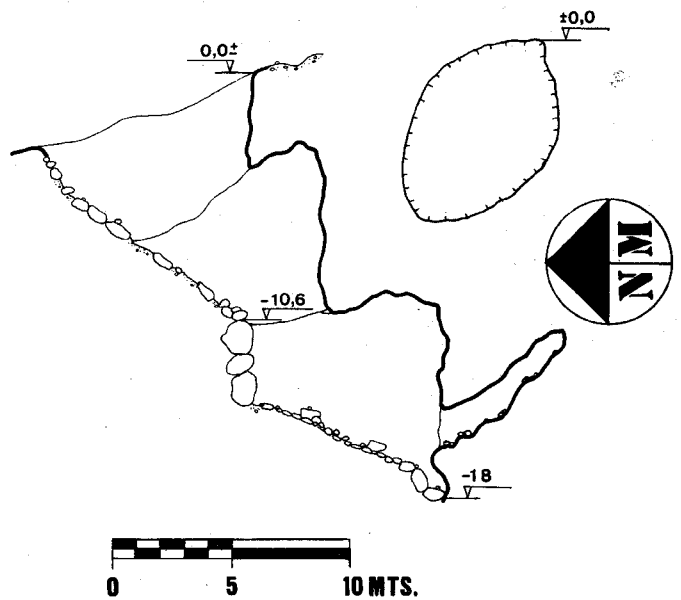
POZU CABEZA LA FORMA N°2

MACIZO DEL CORNION PICOS DE EUROPA
TOP. S.I.E. 6-8-79 GR.4

REGALLÓN DE LA FORMA

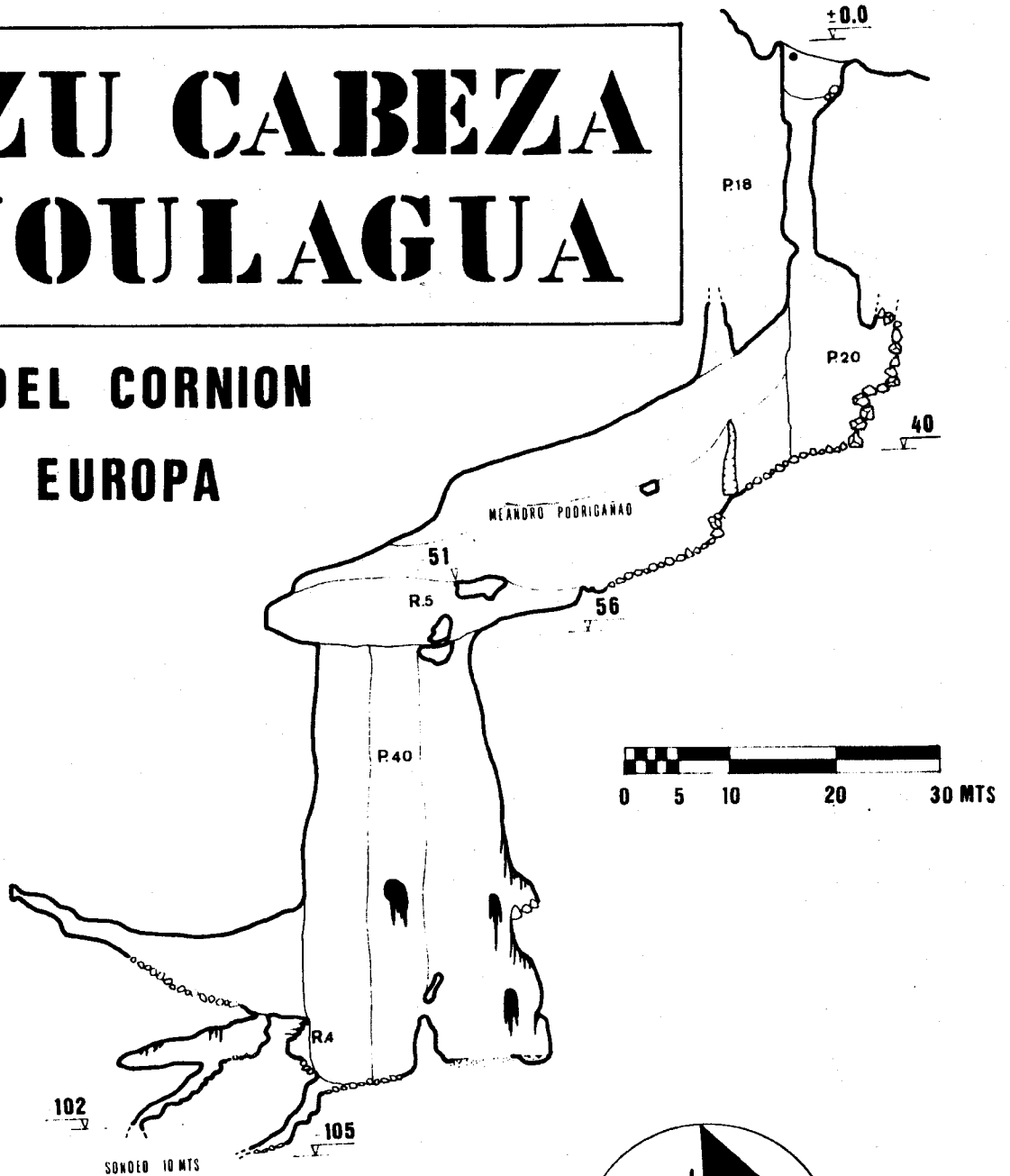
MACIZO DEL CORNION PICOS DE EUROPA
TOP. S.I.E. 6-8-79 GR.4

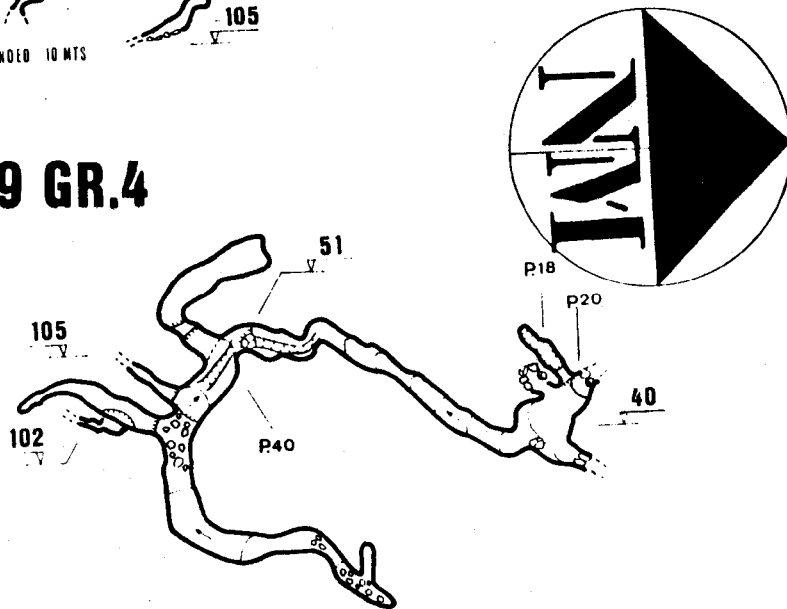
27	POZU DE CABEZA LA FORMA Nº 3	Cavitat veïna a les anteriors i que assoleix una profunditat màxima de 18 m.
28	POZU CUESTA LA FORMA	Es localitza en una zona de pronunciada erosió exterior i en el seu interior predominen les formes clàstiques; es divideix en dos curts ressalts de 7'8 i 7 m. Profunditat màxima : - 16 m.
29	POZU CABEZA JOUAGUA	Al NE. dels Jous de Ario, en el sector de Cabeza Joulaqua. Dóna inici amb un pou de 18 m., la base del qual és un breu relleix que s'aboca a una altra vertical, aquesta més àmplia i de 20 m. de desnivell, originant-se al fons una petita sala. En el punt més baix d'aquesta, s'inicia una galeria meandriforme, de sentit descendent i amb un procés evolutiu força avançat (Meandro Podrigaño). Poc abans d'arribar al final, la base del meandre desapareix per convertir-se en un pou allargat de 40 m. de profunditat. Al seu fons s'originen unes galeries amb el mateix aspecte de les situades a la part superior, i per entre blocs, en el punt més baix d'elles, s'arriba a la cota de màxima fondària , als - 105 m. de la boca.
30	POZU CANALIZOS DE JOULAGUA	Al mateix sector que l'anterior. Durant la campanya del 1979, aquesta cavitat presentava el pou d'entrada taponat per gel a la cota - 14 m.; però l'estiu del 1982 havia desaparegut i es pogué explorat totalment. Aquest pou presenta una vertical de 24 m. al que sequeix una galeria descendent entre blocs i que es va estrenyent fins fer-se impracticable. Profunditat màxima : - 33 '8 m.
31	POZU DE LA GARMA DE JOUAGUA	Minúscula cavitat amb la boca subdividida per un gran bloc. Profunditat màxima : - 5 m.
32	POZU DE LA CEMBA DE JOUAGUA	S'obre a l'exterior entre materials clàstics, a través dels quals es penetra en un pou de 8'8 m. al que sequeix un curt ressalt. Profunditat màxima : - 13 m.

POZU CABEZA JOULAGUA

MACIZO DEL CORNION
PICOS DE EUROPA

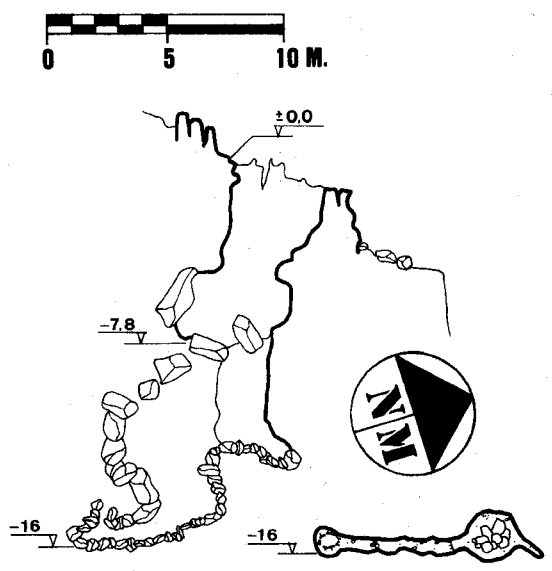
TOP. S.I.E. 8-8-79 GR.4

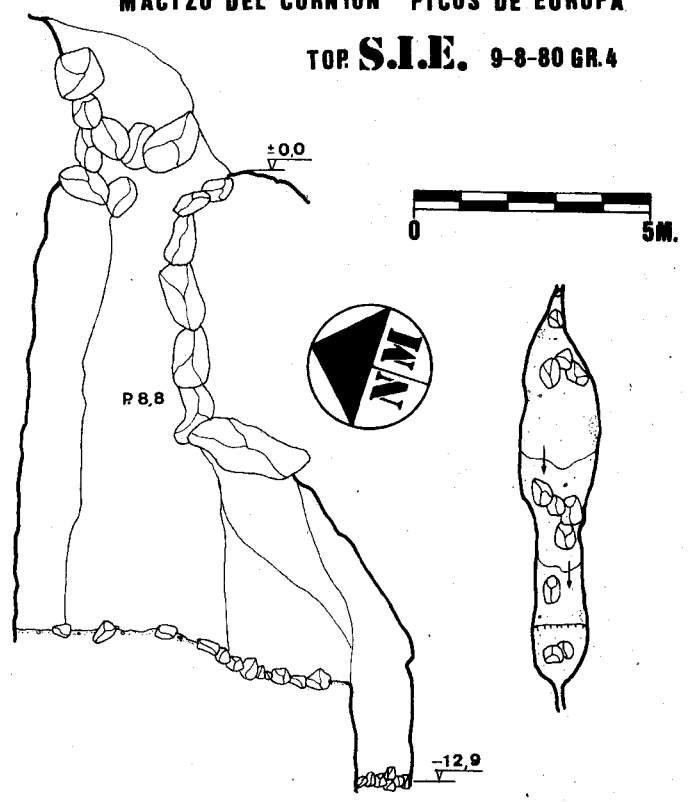
POZU LA CEMBA JOULAGUA

POZU CUESTA LA FORMA

MACIZO DEL CORNION PICOS DE EUROPA
TOP. S.I.E. 5-8-80 GR.4

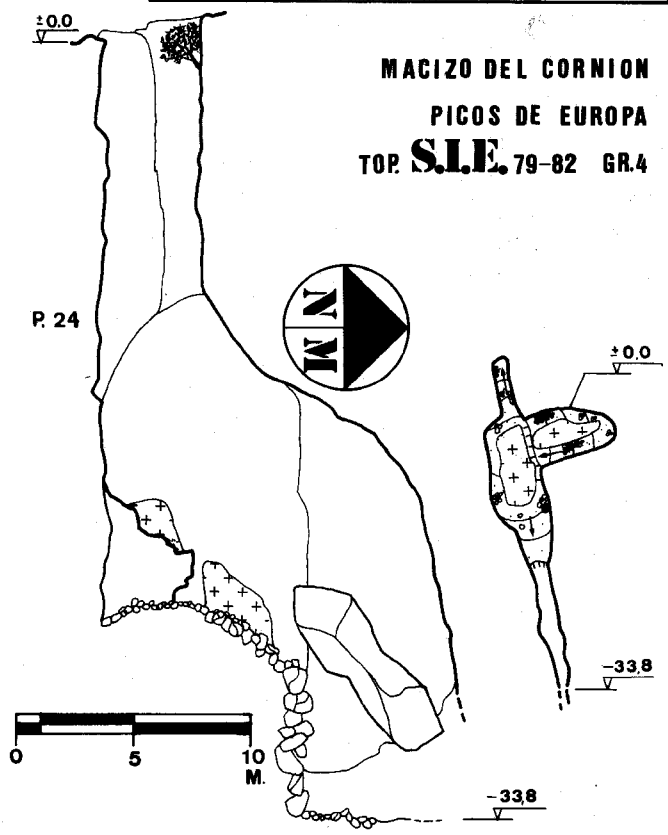

MACIZO DEL CORNION PICOS DE EUROPA
TOP. S.I.E. 9-8-80 GR.4

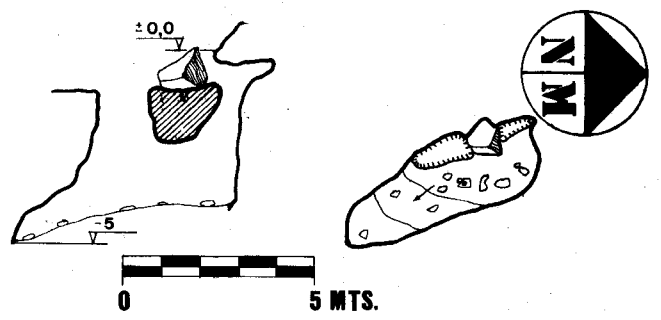

POZU CANALIZOS DE JOULAGUA

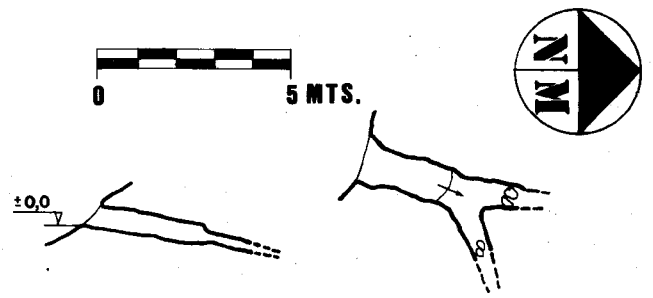
MACIZO DEL CORNION PICOS DE EUROPA
TOP. S.I.E. 79-82 GR.4

POZU LA GARMA JOULAGUA

CUEVU XITU DE OSTON

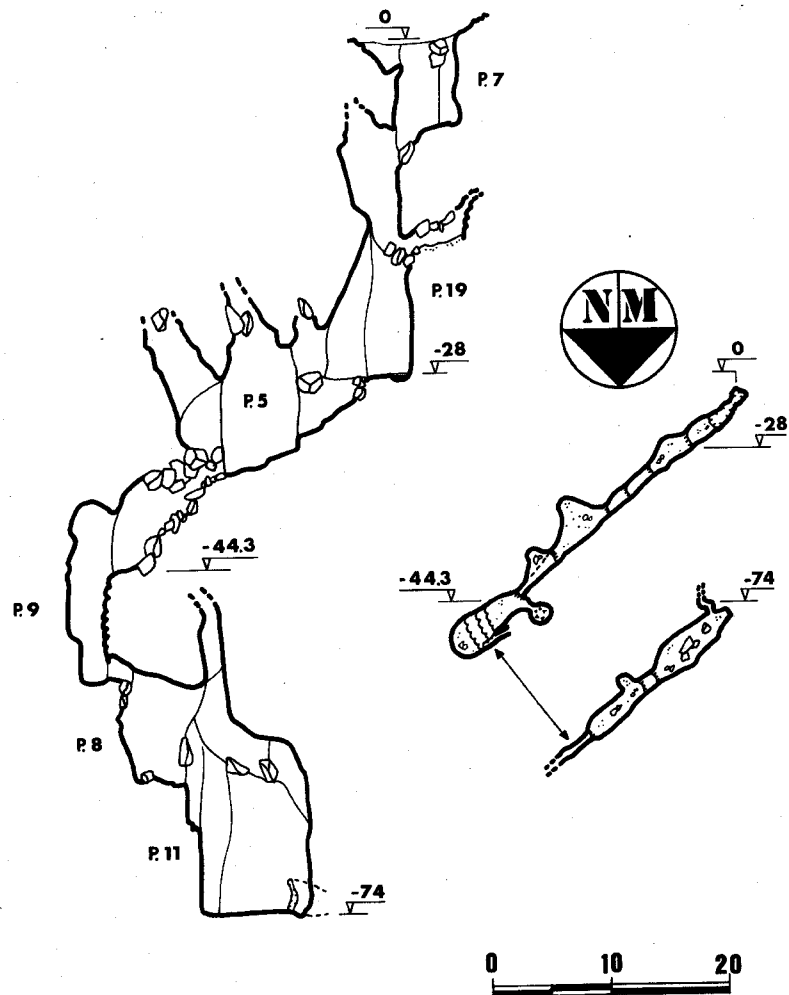

33	CUEVU DEL XITU DE OSTON	Prop de la "Fuente el Covu". Petit conducte d'escàs interès i de tot just 5 m. de recorregut, bifurcat al tram final.
34	POZU DEL LLANO LOS CUEVUS Nº 1	En el "Llano los Cuevus", al NE. de Vega de Ario. La boca presenta un aspecte càdtic i dóna pas a un pou entre blocs de 6'5 m.; sequeix una galeria descendent on es troba un nou pou de 6 m., el qual ens situa en una sala formada per un meandre ascendent, a la base del qual es pot baixar sense cap mena de material. Profunditat màxima : - 27'4 m.
35	POZU DEL LLANO LOS CUEVUS Nº 2	El seu contacte amb l'exterior fou producte d'una llarga desobstrucció que permeté l'accés a un pou de 21 m., trobant-se a 2 m. de la seva base un pouet de 4 m. que ens situa en el punt de màxima profunditat a - 26 m.
36	CUEVU DEL LLANO LOS CUEVUS	Petita cova amb dues boques de penetració que donen a una galeria en rampa i que després d'un pas estret comunica amb una xemeneia. Profunditat màxima : - 4'5 m. Recorregut : 25 m.
37	POZU CABEZA EL VERDE Nº 1	Junt amb les seqüents cavitats es troba a la zona pròxima entre Cabeza el Verde i Cabeza Llambria. Per dos pous successius de 7 i 19 m. respectivament, es penetra en una zona descendents i amb diferents punts estrets que desemboquen en tres nous pous de 9.8 i 11 m. que porten a la cota de màxima profunditat als - 74 m., on una possible continuació resta frustrada per l'estretor del conducte.
38	POZU CABEZA EL VERDE Nº 2	S'inicia amb un pou de 10 m. que lateralment a la seva base penetra en un ressalt i un pou de 9 m., on s'assoleix la cota de màxima penetració a - 27'4 m., punt en que un riuet procedent d'un meandre ascendent es perd entre blocs.
39	POZU CABEZA EL VERDE Nº 3	Petita cavitat de 9 m. de profunditat i propera al nº 2. No cal cap mena de material.
40	POZU CABEZA EL VERDE Nº 4	Similar a l'anterior, però més propera al nº 1. Té una profunditat de 8 m.

POZU CABEZA VERDE I

MACIZO DEL CORNION PICOS DE EUROPA

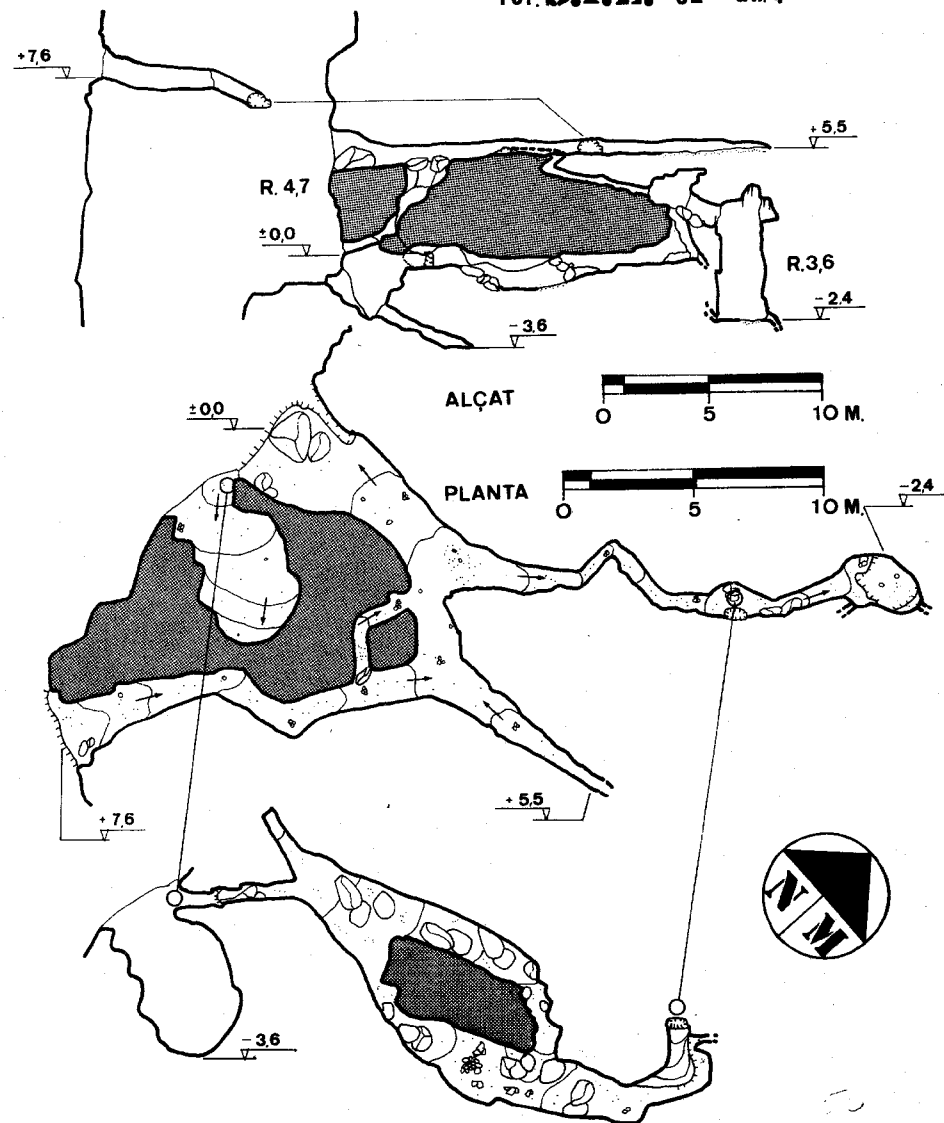
TOP. **S.I.E.** 7-8-82 GR.4

CUEVU LOS ZORROS

MACIZO DEL CORNION PICOS DE EUROPA

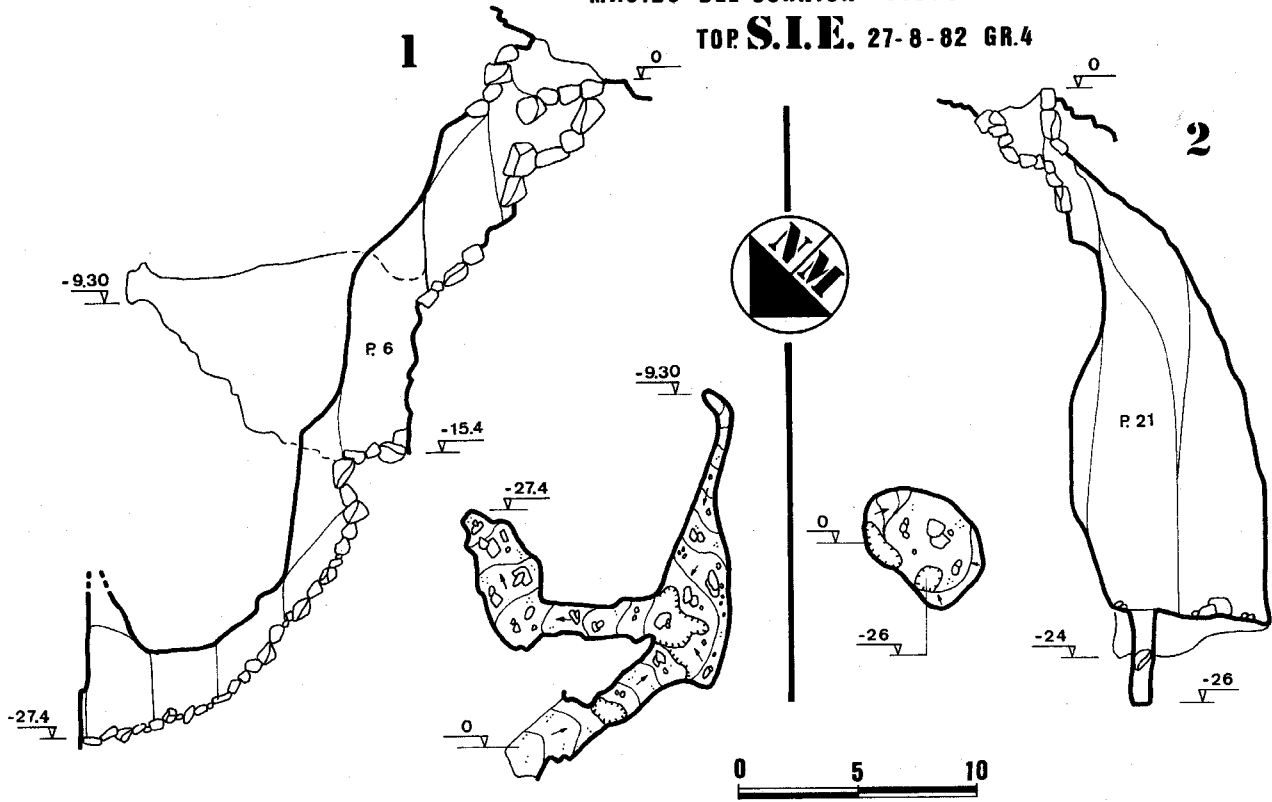
TOP. **S.I.E.** 82 GR.4

POZUS DEL LLANO LOS CUEVUS 1 Y 2

MACIZO DEL CORNION PICOS DE EUROPA

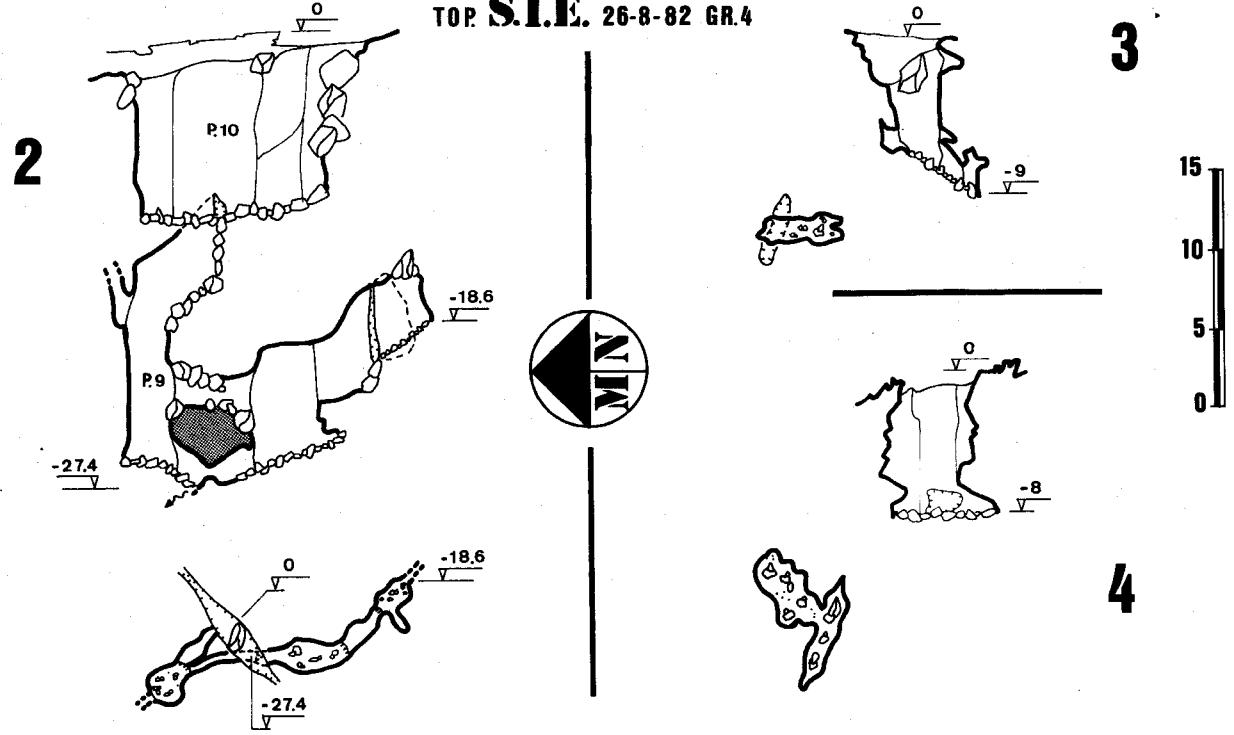
TOP. S.I.E. 27-8-82 GR.4

POZUS CABEZA VERDE 2, 3 Y 4

MACIZO DEL CORNION PICOS DE EUROPA

TOP. S.I.E. 26-8-82 GR.4

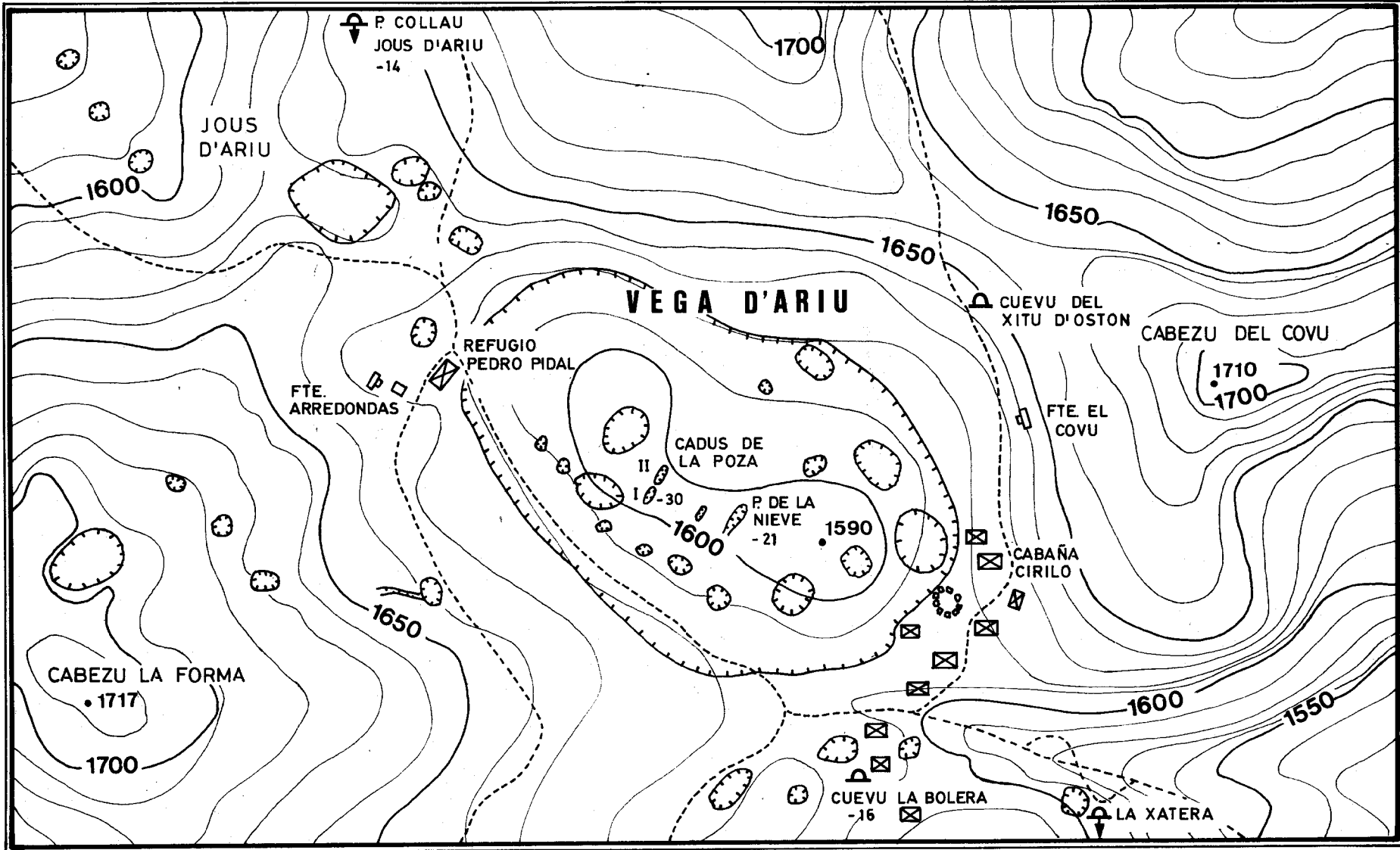

VEGA D'ARIU

A MUXA

A OSTON

A T CAMPANAS

M 50 100

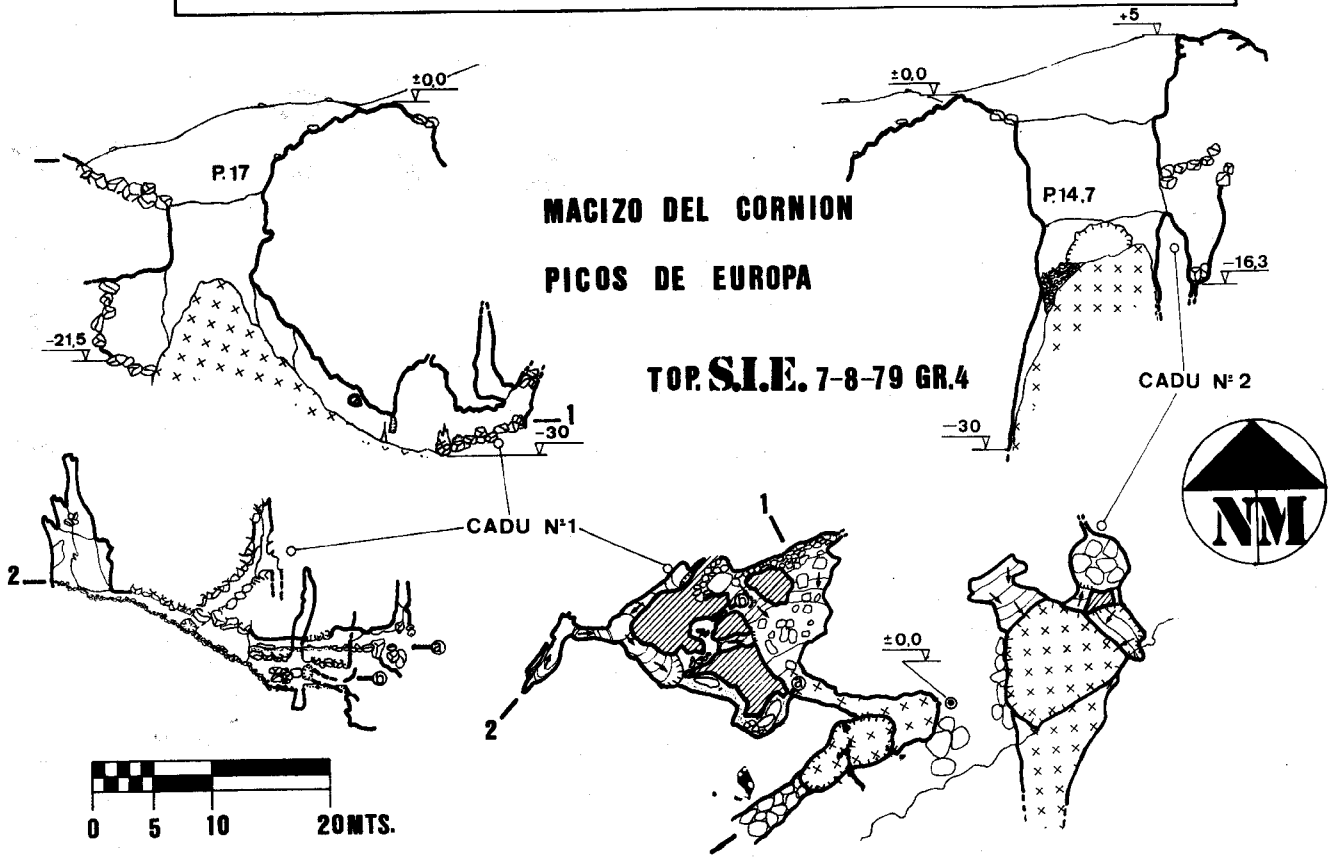
AL XITU

A CANALIZUS

A TREA

41	POZU CABEZA EL VERDE Nº 5	Es troba al vessant S. de la collada que separa Cabeza el Verde de Cabeza Llambria; a la part oposta on es troba existeixen unes balmes utilitzades de corral (Corroble). La cavitat consta d'un únic pou de 15 m. que per una curta rampa arriba a la cota màxima de - 17 m. La boca, de forma abalmada, presenta signes de descalcificació.
42	CUEVU LOS ZORROS	Penjada en un cingle de la Cabeza del Covu. Cavitat de desenvolupament laberíntic, presenta dos pisos intercomunicats a la boca i en un punt interior. Sembla tractar-se d'una antiga sorgència, avui fossilitzada. Profunditat màxima : -11'2 m. Recorregut : 115 m.
43	POZU COLLAU DEL COVU	Prop de Cabeza del Covu. Sembla tractar-se d'una forma molt desenvolupada del rascler; en el seu extrem septentrional, un pou de 16 m. ens permet de penetrar fins al punt de màxima fondària a - 22'7 m.
44	CADU DE LA POZA Nº 1	Són les dues cavitats més properes al refugi de Vega de Ario. Possiblement estàn influenciades per la falla d'Ario; llurs boques, de proporcions considerables, es contraposen amb les cotes de profunditat. La nº 1 presenta una complexa xarxa de conductes entre blocs bastant inestables. Les bases d'ambdós pous són constituïdes per senques "cembas" de gel, les quals no permeten conèixer una possible continuació. Actualment el nº 2 és utilitzat com abocador de deixalles del refugi.
45	CADU DE LA POZA Nº 2	
46	POZU DE LA NIEVE	Situat en plena Vega de Ario, pocs metres al SE. dels Cadus de la Poza. Cavitat de 21 m. de profunditat, a la que es pot accedir mitjançant una rampa i amb el fons ocupat per neu. Durant la construcció del refugi fou utilitzada com a frigorífic per a la conservació d'aliments.
47	REGALLON DE ARIU	Es troba entre els Cadus de la Poza i el Pozu de la Nieve. Boca de forma adiacasada amb un gran bloc empotrat. Per una rampa i un ressalt entre blocs es pot assolir la cota de màxima profunditat a - 14'8 m.

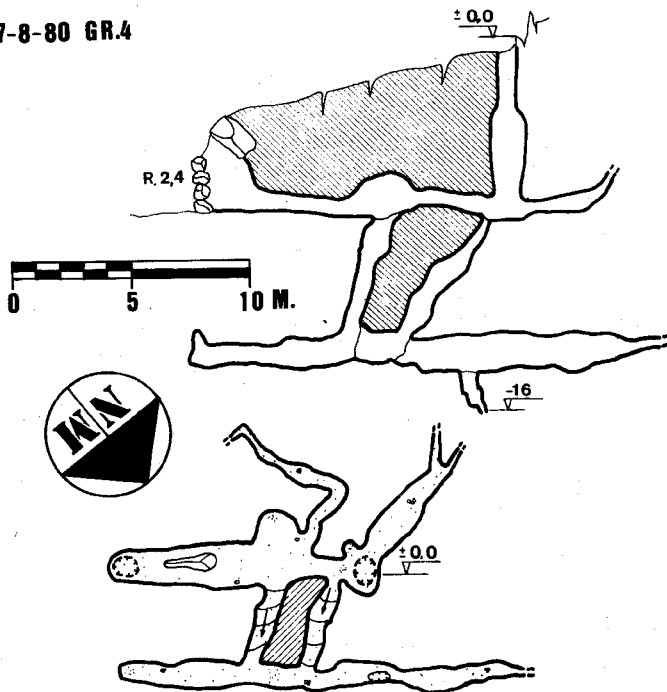
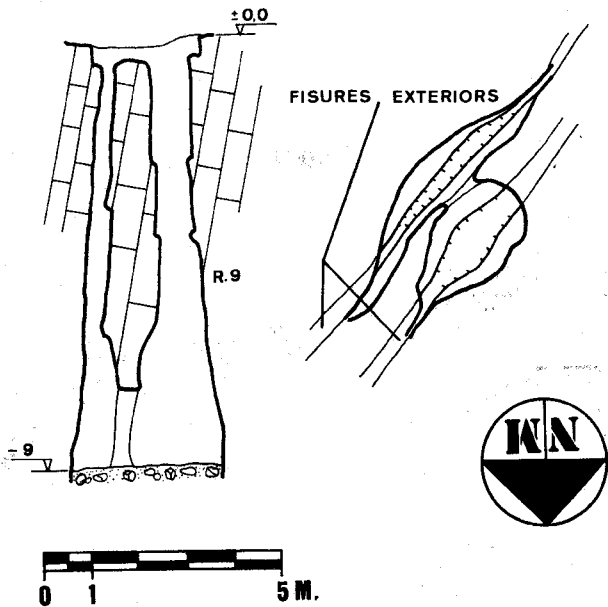
CADU DE LA POZA Nº1 Y Nº2

REGALLÓN DE LES DOS BOQUES

CUEVU LA BOLERA

MACIZO DEL CORNION PICOS DE EUROPA
TOP. S.I.E. 17-8-80 GR.4

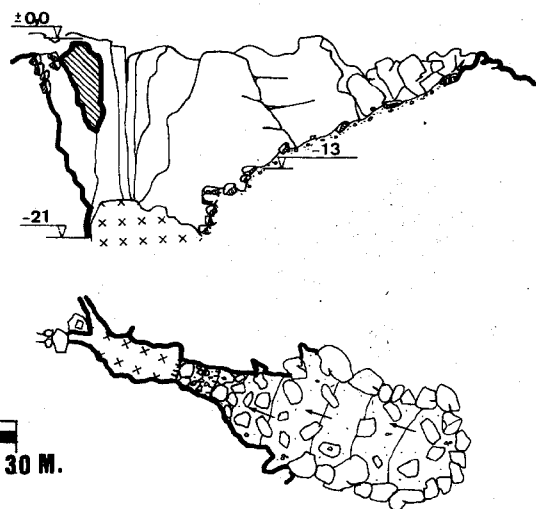
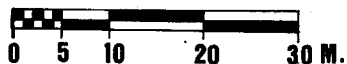
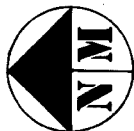
48	CUEVU LA BOLERA	A l'extrem S. de Vega de Ario i a l'esquerra del camí (150 m.) que va a Canalizos. Dins d'una petita depressió i utilitzada pels pastors per a la fermentació dels formatges. Té dues boques, l'una és un petit ressalt i l'altra es troba parcialment obstruïda per blocs; en el seu interior, un estret meandre es divideix en quatre branques, les dues de l'esquerra es tanquen als pocs metres i les de la dreta baixen per una rampa fins una curta galeria que és la cota de màxima fondària a - 16 m.
49	FURACU LES CUENYES	Per un estret conducte descendent s'arriba a un pou d'11 m. i des del seu fons es remunta una estreta diàclasi que porta a un nou pou extremadament estret. Cota final : - 22 m.
50	CUEVU LES CUENYES	Constituida per un estret meandre amb les parets en un avançat estat de descomposició. Diferents ressalts fan arribar a un punt impenetrable a 11 m. de profunditat.
51	REGALLON DE LES DOS BOQUES	Format per dues estretes fissures que comuniquen al seu fons a 9 m. de profunditat.
52	CUEVU LA XATERA	Es troba a la dreta del camí que des de Vega de Ario baixa a Trea, a la capçalera de la canal de Trea. La boca, tapada ocasionalment per evitar la caïuda del bestiar, dona accés a una rampa i un parell de ressalts que comuniquen amb un pou de 9,5 m. d'origen meandriforme i al que segueix una nova vertical de 20,5 m. recorreguda per una fina pluja; al seu fons, per un relleix rocós es localitza un ressalt de 2,5 m. , seguit d'un pou de 7 m., a continuació un de 8,5 m. i un altre de 15 m. En aquest punt, el fort de gotall origina un petit curs hídric que va meandre avall i que s'escola uns metres més endavant per un lloc estret i totalment impenetrable. Cota de màxima profunditat : - 80 m.
53	POZU VALLE ESTREMERÓ	Cavitat de petites dimensions en la que és innecessari l'ús de material, ja que ràpidament ens situem mitjançant una rampa de forta inclinació a la cota màxima de - 10 m.
54	POZU DE CABEZA CORROBLE	Pou d'aspecte adiaclasat i de 21 m. de profunditat. A la cota - 13 s'obre lateralment un altre pou de 8 m. i que resta tapat com l'anterior a la mateixa fondària.

POZU DE LA NIEVE

MACIZO DEL CORNION

PICOS DE EUROPA

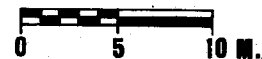
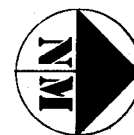
TOP. S.I.E. 11-8-79 GR.4

FURACU LES CUENYES

MACIZO DEL CORNION PICOS DE EUROPA

TOP. S.I.E. 17-8-80 GR.4

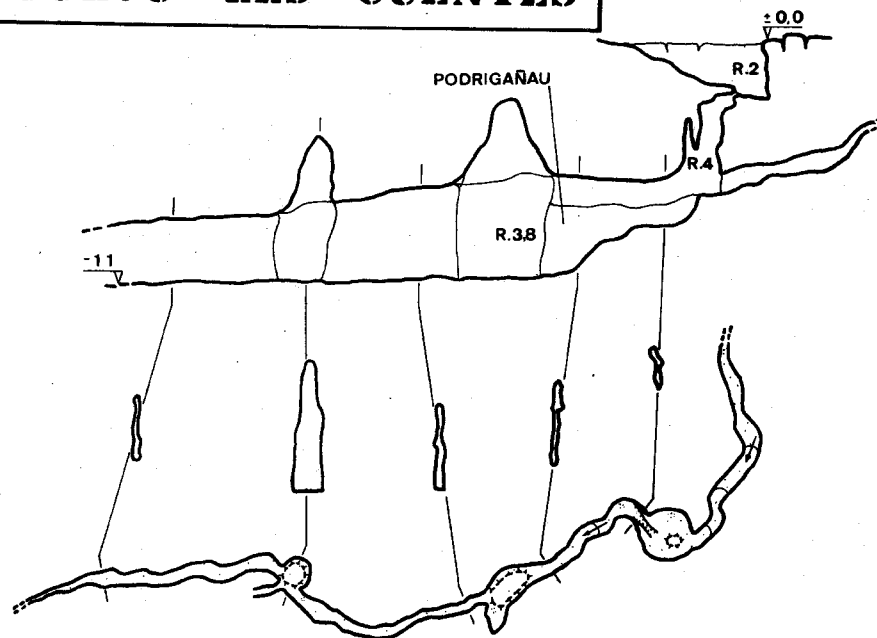
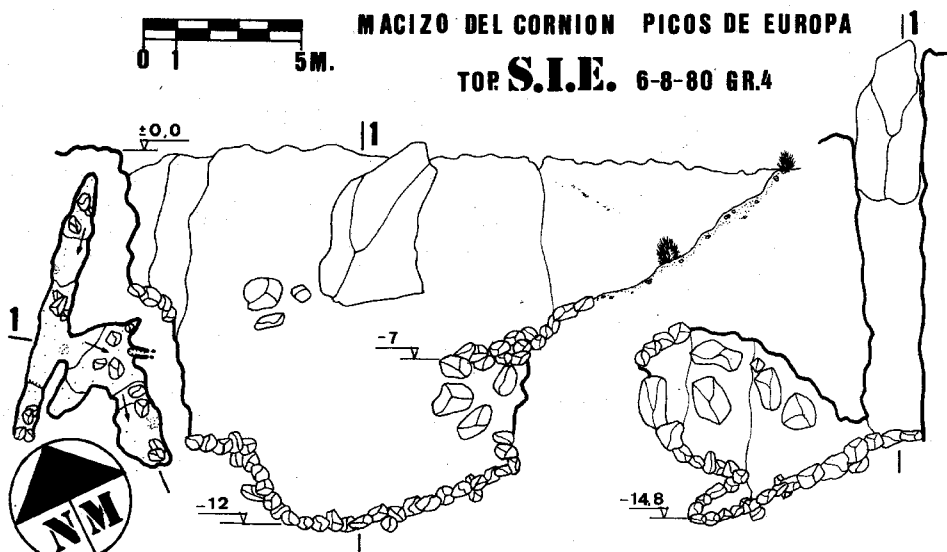
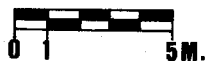

CUEVU LES CUENYES

REGALLÓN DE ARIU

MACIZO DEL CORNION PICOS DE EUROPA

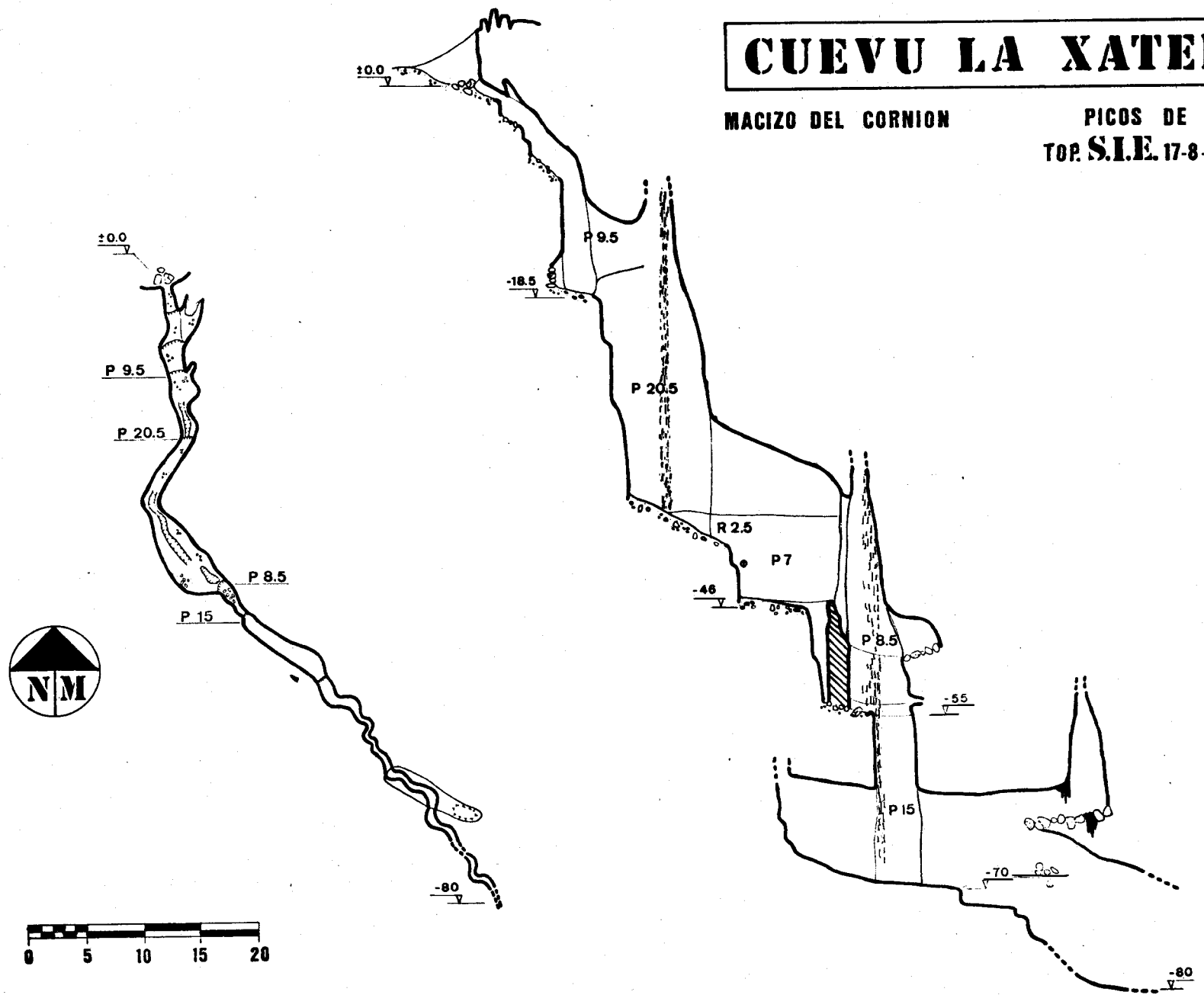
TOP. S.I.E. 6-8-80 GR.4

CUEVU LA XATERA

MACIZO DEL CORNION

PICOS DE EUROPA
TOP. S.I.E. 17-8-80 GR.4

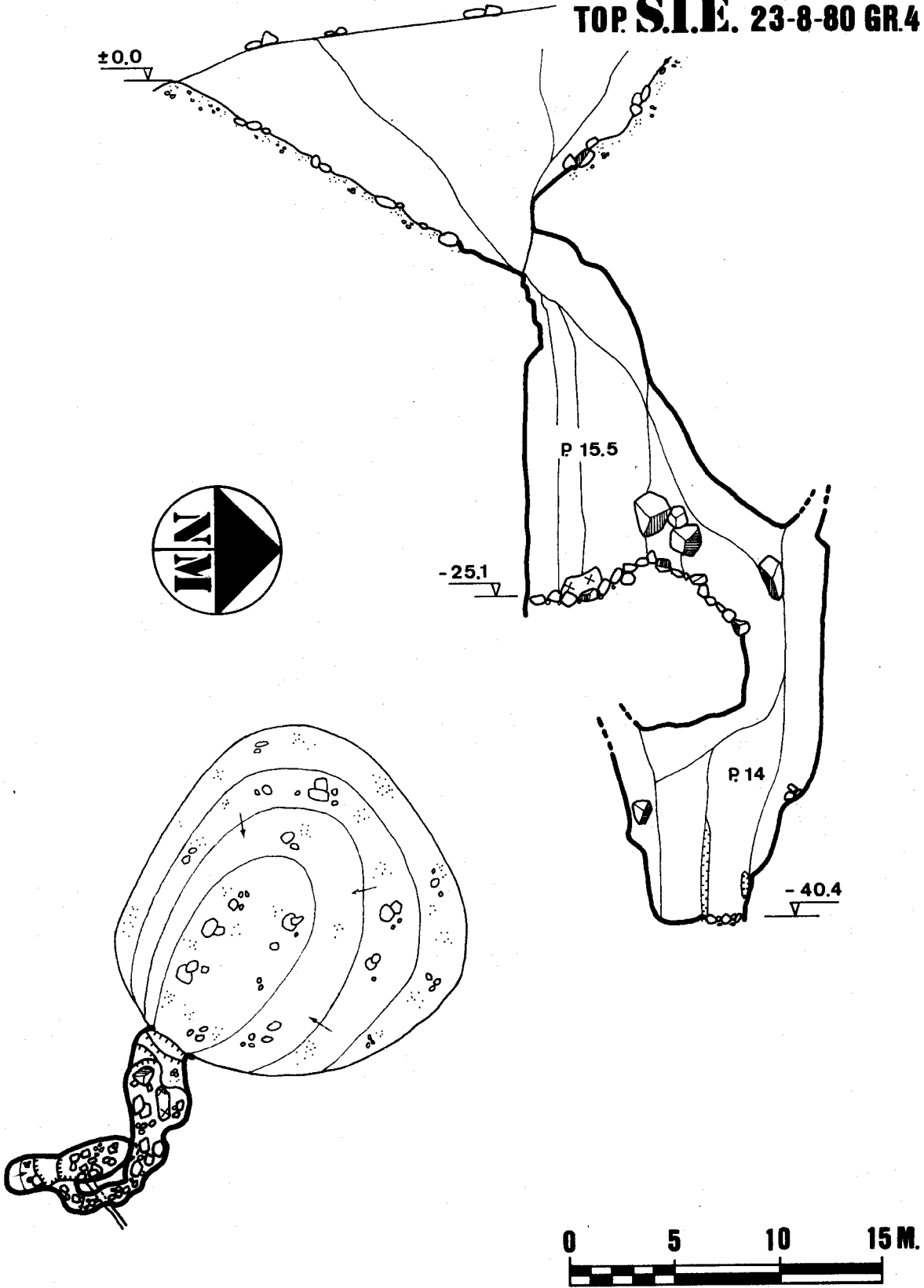
55	POZU LA CANALETA	<p>A l'esquerra del camí que de Vega de Ario porta a la canal de Trea i a l'alçada del punt anomenat "Las Cruces".</p> <p>Cavitat explorada i topografiada pels espeleòlegs d'alcoi, els quals li atribuiren unes dimensions exagerades. En el fons d'una gran dolina es troba un primer pou de 15,5 m., per la base del qual es penetra en un meandre que desemboca en un segon pou de 14 m.. Una esquerda impenetrable és el punt de màxima penetració a la cota - 40,4 m.</p>
56	POZU-MEANDRE DE LA CANALETA	<p>No gaire lluny de l'anterior, però a la dreta del camí.</p> <p>Localitzada i explorada parcialment l'any 1980, dos anys després, un cop superats diferents punts estrets, s'assolí el punt de màxima fondària.</p> <p>Cavitat constituïda per un rosari de pous, pouets, ressalts i pasos estrets que fan l'exploració lenta i incòmoda (el pou més gran té una vertical de 12 m.). L'aportació hídrica provinent d'una xemeneia a la cota - 80, provoca la presència d'un petit riu que acompanya l'explorador fins al punt final. Cota de màxima profunditat : - 131,5 m.</p>
57	POZU CANALIZOS DE GUS - TUTERU Nº 1	<p>Explorat parcialment el pou d'entrada durant la campanya de 1978 i acabat d'explorar l'any següent.</p> <p>Es troba a L'oest de Vega de Ario i des del refugi cal prendre el camí que baixa als llacs, però poc abans d'arribar a la collada "El Xitu", hem de penetrar, a l'esquerra, pel camp de rascler i seguir uns senyals vermells, fins arribar a una depressió allargada caracteritzada per una sèrie de "carrerons càrstics" que la toponímia local denomina "canalijos". En aquesta zona es localitza la cavitat i les dues següents.</p> <p>Aquest interessant avenc té una boca de 6 x 2 m. i s'inicia per un pou amb una vertical de 169 m., la qual vam fraccionar en tres punts. La seva base (12 x 6 m.) és coberta per detritus d'origen graviclàstic i a partir d'aquest punt la cavitat canvia totalment la seva morfologia; una galeria descendent, de 2 m. d'amplada, recull l'aigua que ens ha acompanyat durant el descens del pou, tot seguit es fa estreta formant un meandre pel que és preciós avançar a "ramonage", cercant els nivells més amples. Després d'un pas estret, es baixa un ressalt de 4,5 m., la base del qual presenta un sòl</p>

POZU LA CANALETA

MACIZO DEL CORNION

PICOS DE EUROPA

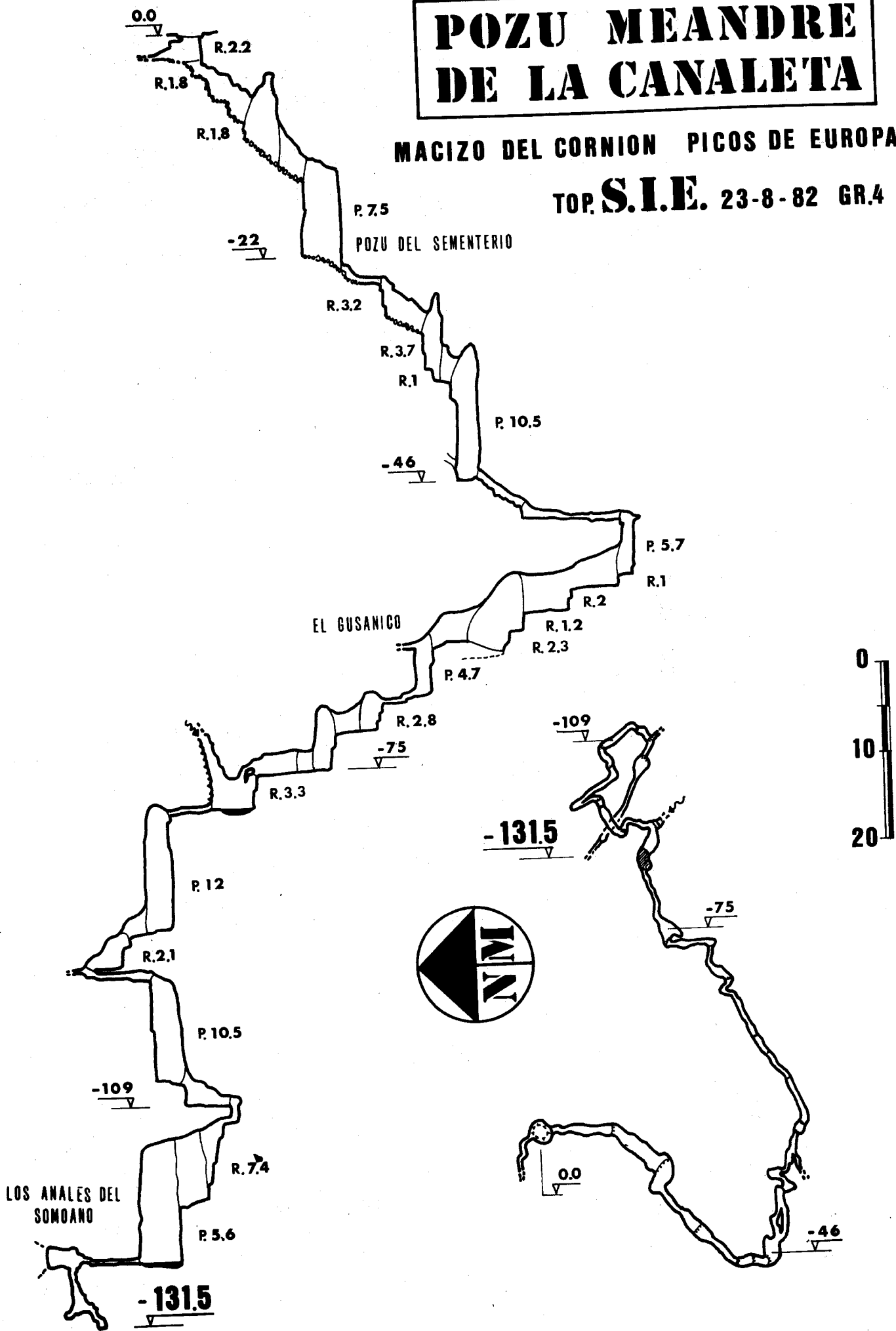
TOP. S.I.E. 23-8-80 GR.4

POZU MEANDRE DE LA CANALETA

MACIZO DEL CORNION PICOS DE EUROPA

TOP. S.I.E. 23-8-82 GR.4

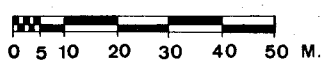
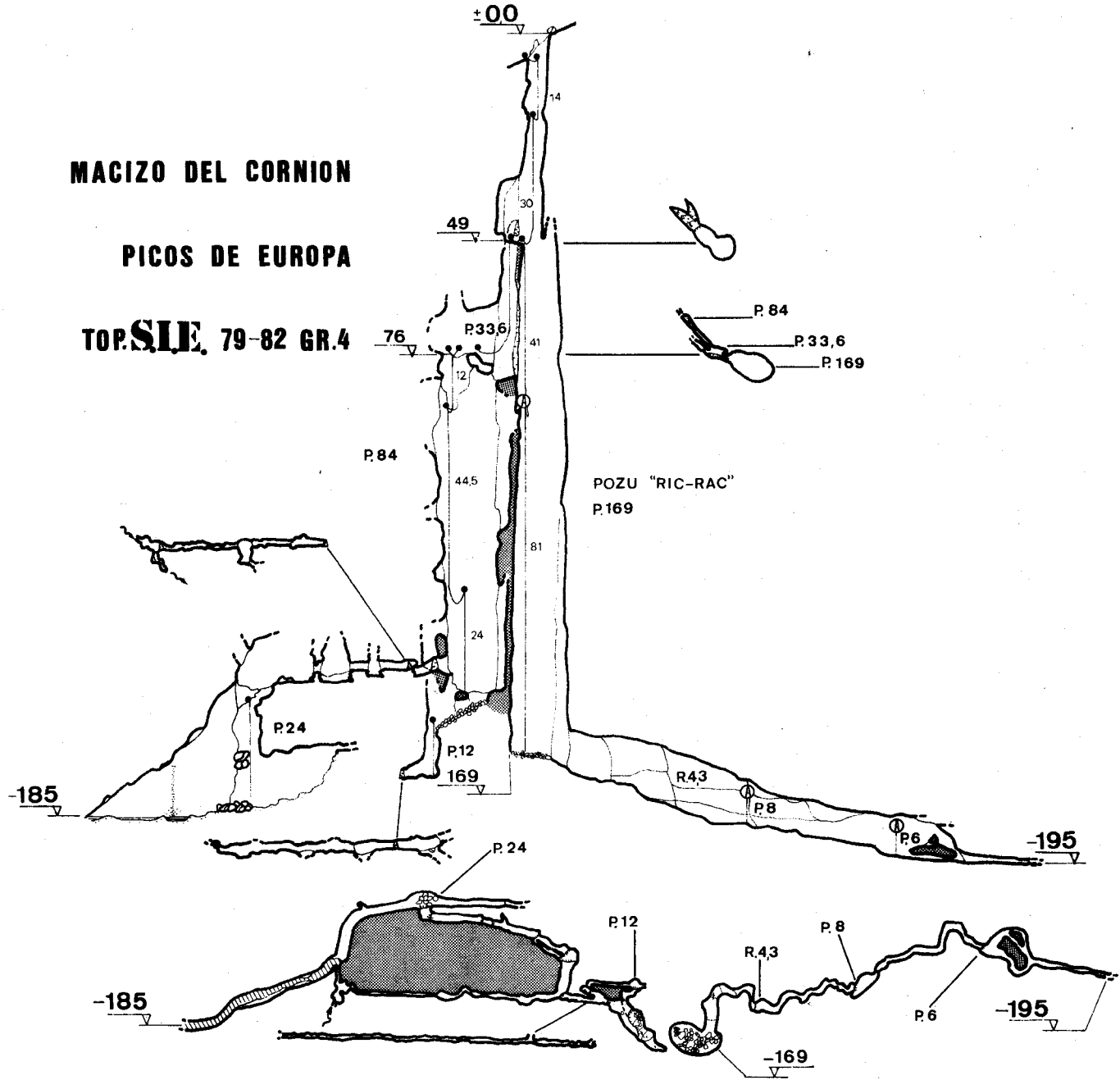

POZU CANALIZOS DE GUSTUTERU 1

MACIZO DEL CORNION

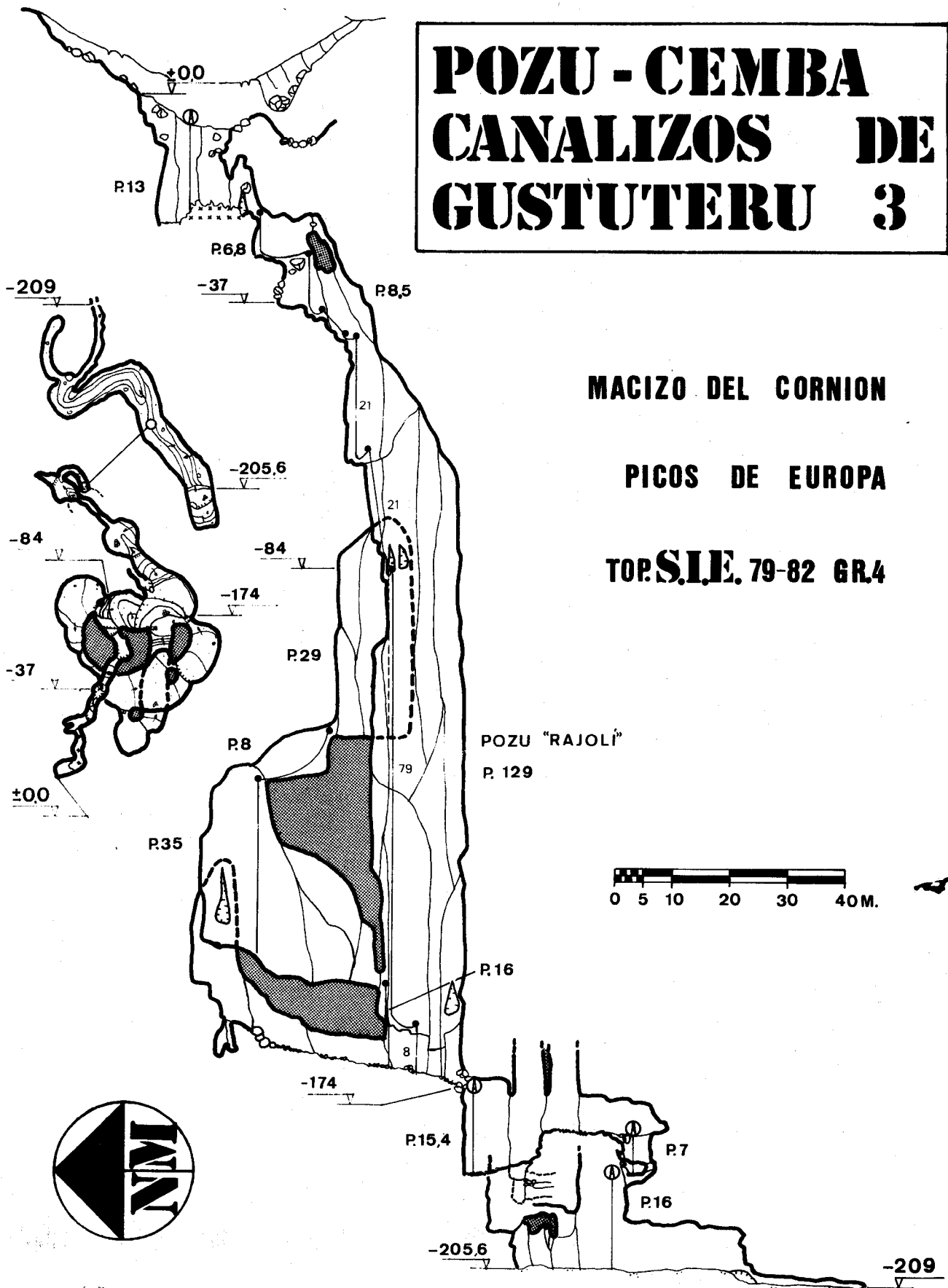
PICOS DE EUROPA

TOP. SLE. 79-82 GR.4

		<p>sorrenc i un solc lateral de reexcavació. Es continua endavant per les voreres que presenta el meandre i es guanya profunditat per un pou de 8 m. que dóna a una saleta de 7 x 3 m.; uns 35 m. més endavant es presenta un nou pou de 6 m., la galeria encara sequeix uns 30 m. més fins fer-se impracticable.</p> <p>Durant la campanya del 1982 es reexplorà l'avenc amb la finalitat de veure unes finestres del pou d'entrada, resultant l'exploració d'una nova via que comença a la cota - 49 per un pou de 33'6 m., que comunica per una ampla finestra amb el P-169, però que sequeix paral·lel a aquest, per una nova vertical de 84 m., al fons de la qual es pot accedir a una laberíntica xarxa de meandres de petites dimensions que ens situen a la cota de - 185 m.</p> <p>Cota de màxima profunditat : - 195 m.</p> <p>Recorregut total : 690 m.</p>
58	POZU CANALIZOS DE GUSTUTERU Nº2	<p>Petita cavitat propera a l'anterior i constituïda per un únic pou d' 11 m. de profunditat.</p>
59	POZU-CEMBA CANALIZOS DE GUSTUTERU Nº 3	<p>La boca, que recull les aigües d'escorrentia d'una sèrie de "canaligos" que baixen cap a ella, dóna lloc a un primer pou, de 13 m., apareixen a les seves parets agudes formes de dissolució i trobant-se el fons ocupat per un tap de gel. Aquest, degut a l'estreta secció del conducte, adopta un perfil vertical en forma de cresta aguda, en la que el degotall ha format diverses perforacions cilíndriques de fins més d'un metre de profunditat, tot donant-li un aspecte de serra molt exagerat.</p> <p>Mitjançant una xemeneia lateral, estructurada en la mateixa fissura, es prolonga la cavitat vers l'E., accedint-se a un meandre que, ràpidament, mitjançant dos pous de 6'8 i 8'5 m. ens situa a la cota - 42. En l'inici de l'últim d'ells, es rep un aport hídric d'escasa importància, que acompanyarà l'exploració, en forma de suau cascada, fins a - 189 m.</p>

POZU - CEMBA CANALIZOS DE GUSTUTERU 3

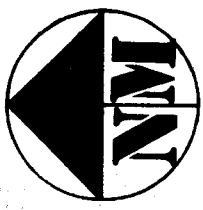
MACIZO DEL CORNION

PICOS DE EUROPA

TOP.S.I.E. 79-82 GR.4

POZU "RAJOLI"
P. 129

0 5 10 20 30 40 M.

A la cota - 42, el meandre comença a ampliar el seu desenvolupament tridimensional, donant origen a un ampli pou de 129 m. de vertical (**Pozu Rajolí**). A - 84 m., per sota de dos minúsculs replans i per damunt d'un tercer, es troba una finestra que comunica amb la via lateral, la qual està constituïda per una sèrie de pous paral·lels al principal i que comuniquen amb ell, per dos punts, en la seva part inferior.

En l'extrem S. de la base del pou principal es troba una nova vertical, de 15'4 m., que ens situa a -189'4 m. i per la que l'aigua cau en forma de fina pluja.

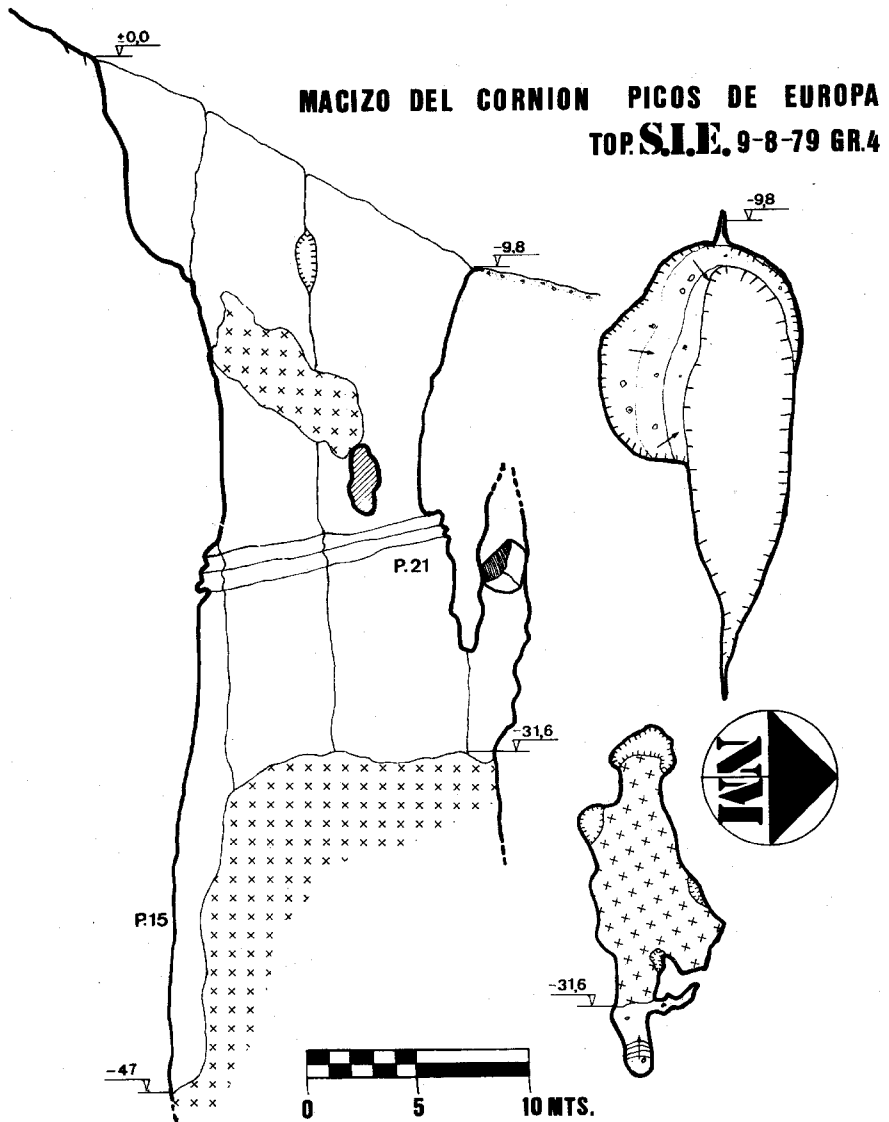
Aquí se'ns presenten dues continuacions : Un estret meandre, que comença amb una excavació cilíndrica de 5'5 m. de profunditat, finalitzada en una marmita inundada i que es prolonga vers l'ENE., fins fer-se impracticable. I una galeria, pràcticament fòssil, constituïda per les bases del pou d'accés i de dues altes xemeneies estructurades en la mateixa solució de continuïtat. Continuant per la mateixa, i després de pujar un ressalt de 4'5 m., el conducte va perdent volum, fins adoptar l'estretesa d'un nou meandre, que finalitza no gaire lluny del seu inici en un salt de 7 m. Des d'aquí, un altre meandre, després de descriure un gir complet de 180º, ens porta a l'última vertical de l'avenc, de 16 m., que irromp a la volta d'un curt i petit engorjat.

Seguint per ell vers l'OSO. per espai de 10 m., s'assoleix la base d'una xemeneia, per la que es puja fàcilment 6 m. fins un replà i per la que es precipita una cortina d'aigua. Aquest punt apareix situat sota la marmita abans esmentada, podent atribuir l'origen d'aquesta aigua a les pèrdues de la mateixa i del tàlveg existent en el meandre que la seguia.

Per l'ENE. es segueixen uns 14 m., finalitzant l'engorjat en dues gatoneres de 10 i 8 m. aproximadament, que acaben al veure's obstruïdes a causa de l'apropament de la volta amb el pis sedimentari. Tota aquesta zona horitzontal, que sembla constituir un nivell de base local, coincidint amb això amb la cota màxima assolida al proper avenc de "Canalizo nº 1", presenta el sòl ocupat per un potent estrat horitzontal de sorres, entre les que l'aigua circula tot descrivint marcat meandres. En aquest s'arriba a la cota de màxima profunditat, a - 207 m. de la boca.

60	POZU LA RASA Nº 1	Al S. de "Los Canalizos", entre els cims "La Rasa" i "Gustuteru". Boca de 22 x 9 m. i pou de 21 m. que presenta la seva base taponada per neu i gel. Entre aquest i la paret (any 79) es podia accedir per un nou pou de 15 m. que porta a la cota de màxima fondària assolible de - 47 m.
61	POZU LA RASA Nº 2	Cavitat confrontants i veïnes de l'anterior. Ambdues de poca importància, presenten una profunditat de 8 i 11 m. respectivament.
62	POZU LA RASA Nº 3	
63	POZU LOS CUEVUS DE GUSTUTERU	Aquesta interessant cavitat es localitza al NE. del cim de Gustuteru, al bell mig d'un tram de rascler molt evolucionat. La petita boca dóna accés a un pou meandriforme de 16'5 m., al que segueix una curta rampa que comunica amb un nou pou de 27'5 m., el qual desemboca en una sala d'uns 45 m. de llarg per uns 12 m. d'amplada, amb la base totalment coberta per una quantitat considerable de neu gelada i d'un gruix considerable. Es de destacar la presència de dos pouets, un d'ells de 8 m. de profunditat, excavats en la massa de neu. A l'extrem més occidental de la sala, desapareix la neu i el sòl inicia una curta rampa lleugerament remuntant que acaba a la base d'una xemeneia per la que baixa una fina cortina d'aigua. A l'extrem oposat, vers l'E., la sala presenta un aspecte més càrdic i baixant per la neu i arran de paret, s'assoleix el punt de màxima profunditat de la cavitat a - 62 m.
64	CUEVU Nº 1 JOOS DE MANADA VIEYA	Es tracta de tres petites cavitats veïnes, situades on llur nom indica, a la zona dels Joos de Manada Vieya, al N. del cim de Gustuteru. La nº 1 presenta una gran boca que comunica amb una galeria en rampa d'uns 15 m. de longitud i profunditzant en total 17 m. La nº 2, en una visita molt superficial, se li aprecià uns 12 m. de desnivell. A l'anomenada "pozu", per la seva constitució més vertical, també en una visita molt ràpida, s'assolí la profunditat de 15 m.
65	CUEVU Nº 2 JOOS DE MANADA VIEYA	
66	POZU JOOS DE MANADA VIEYA	

POZU LA RASA N°1

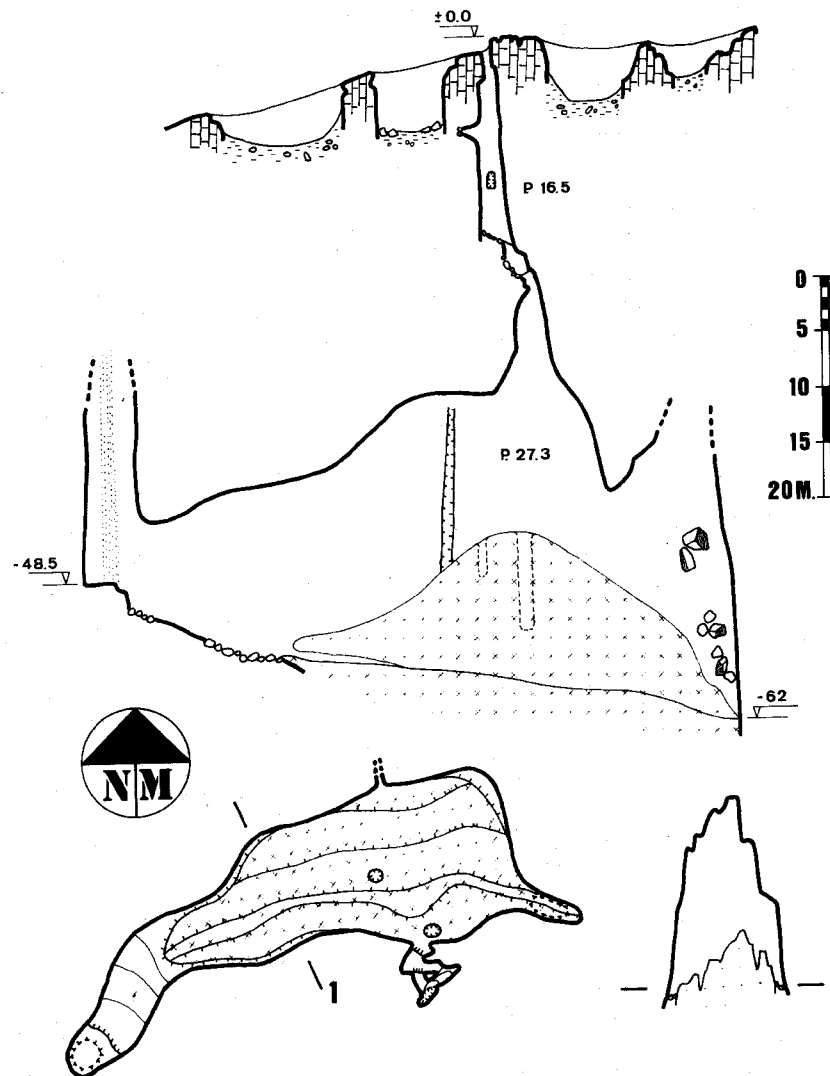

POZU LOS CUEVUS DE GUSTUTERU

MACIZO DEL CORNION

PICOS DE EUROPA

TOP. S.I.E. 22-8-80 GR.4/2

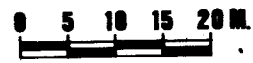
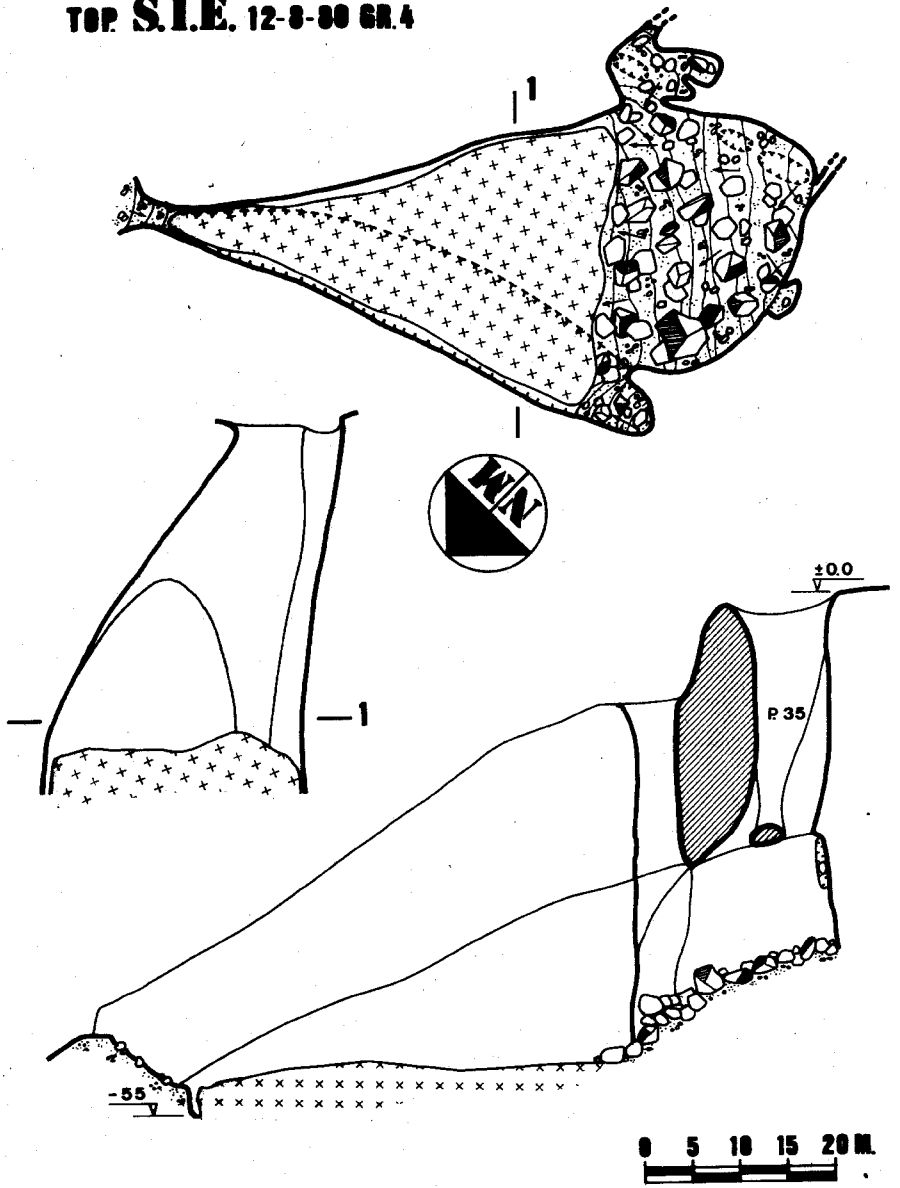

67	POZU ALTU Y BAJU LA CANAL	Durant la campanya del 1980, s'exploraren aquestes dues cavitats situades a la zona coneguda com "Los Carriles", al S. del cim de Gustuteru. Ambdues restaven taponades per sençles taps de neu , però al cap de dos anys es puqeren superar els dos passos i per un sector càdtic recorregut per un petit curs hídric, es poqeren enllaçar a la cota de màxima penetració, a - 69'5 m.
68	CUEVU LOS CUEVUS	Són dues cavitats sense importància, de 6 i 10 m. de profunditat respectivament: situades a l'esouerra del camí que puja a la Hayada, just a l'E. del cim de Gustuteru.
69	REGALLON DE LOS CUEVUS	
70	REGALLON DE LA HAYADA	Espectacular esquerda senyalitzada per J.R.Lueje en el seu mapa del Cornión. Penetrant per la seva part inferior presenta una curta rampa per la que es pot accedir a una concavitat que es va eixamplant progresivament i amb el sòl cobert totalment per un oran tap de neu i glaç. A l'extrem oposat apareix una rampa de blocs i la cavitat ja té sostre, encara que perforat per dos pous que la comuniquen amb l'exterior. El desnivell total és de 55 m.
71	POZU TRAS LA HAYADA	Aquesta important cavitat es localitza al bell miq d'una impressionant zona de rascler que s'estén a l'E. del "Collado Hermoso", al darrera de la zona anomenada "La Hayada o Jayada", més concretament al vessant que mira cap a Vega de Ario. La boca s'obre al fons d'una dolina i s'accedeix mitjancant una rampa d'herba de forta inclinació, ja que la resta de la boca es troba tallada verticalment. A - 40 m. es troba un petit replà (per a dues persones) i davant d'ell es pot observar una finestra de regulars dimensions. A 24 m. més avall d'aquest punt es troba un petit nínxol on es pot reinstalar i continuar 40 m. més fins assolir un replà un xic més oran i cobert pel oel ("Traviesu Ostras Pedrin"). Aquest fou el darrer punt on vam reinstalar, ja que per manca de temps, la resta del pou (181'5 m.) es va fer d'una sola tirada, acompanyant el descens una fina cortina d'aigua provinent del darrer replà esmentat. El fons d'aquest impressionant pou és irregularment circular (20x 18 m.) i amb el sòl cobert per clastes de petites dimensions; un

REGALLON DE LA HAYADA

MACIZO DEL CORNION
TOP. S.I.E. 12-8-80 GR.4

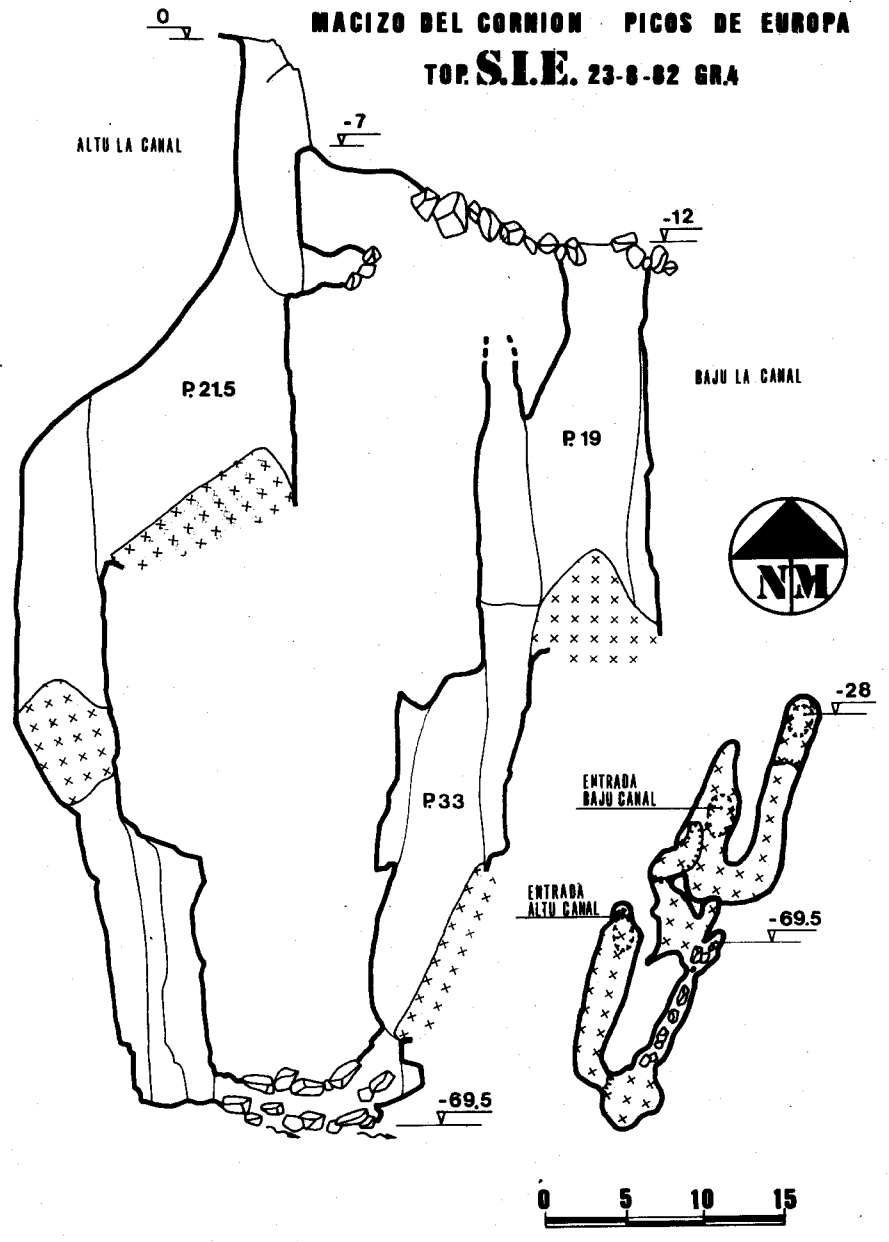
PICOS DE EUROPA

POZU ALTU Y BAJU LA CANAL

MACIZO DEL CORNION PICOS DE EUROPA

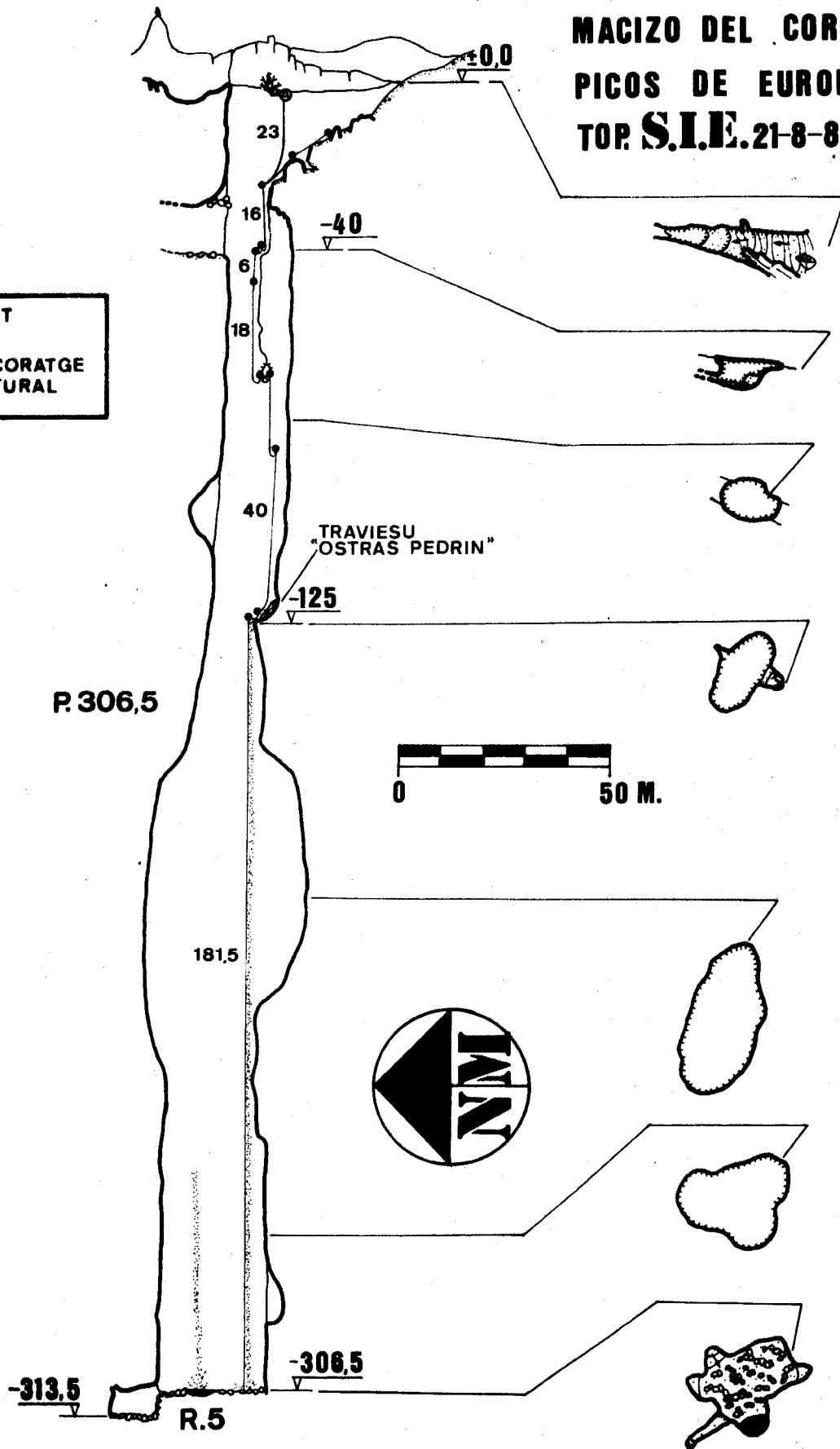
TOP. S.I.E. 23-8-82 GR.4

POZU TRAS LA HAYADA

MACIZO DEL CORNION
PICOS DE EUROPA
TOP. S.I.E. 21-8-80 GR.4

- SPIT
- ANCORATGE NATURAL

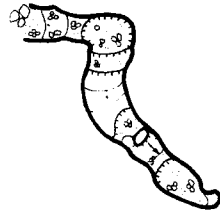
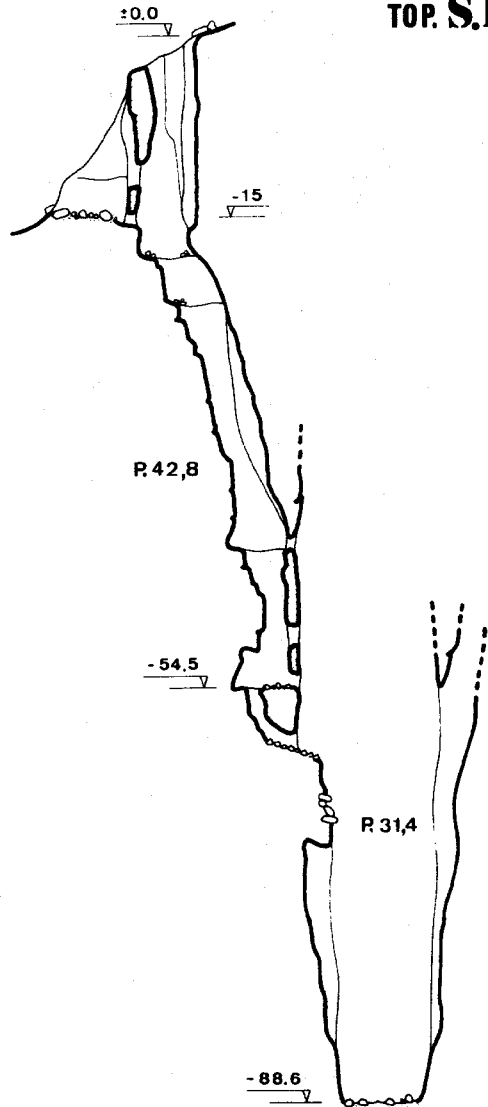
		<p>aport hídric provinent de la paret de l'últim tram del pou origina un bassal d'aigua en un racó de la base. En un extrem d'aquesta, per un ressalt de 5 m. amb una petita colada i després d'un curt meandre, s'assoleix el punt de màxima profunditat a - 313'5 m. de la boca.</p> <p>El "Pozu tras la Hayada" constitueix, amb el seu pou de 306'5 m., la tercera vertical en importància de la península, tan sols superat pel polèmic Pou Lepineux de la P.S.M. (P-320) i pel recent - ment explorat a la "Sima del Trave" (P-309).</p>
72	POZU LA BAYEYA	<p>En el vessant NE. del Jultayu.</p> <p>La cavitat s'obre a l'exterior mitjançant dues boques que presenten un desnivell de 15 m. entre ambdues. Penetrant per la inferior es troba un pou de 42'8 m., de forma cilíndrica i de lleu inclinació que provoca tot un reguitzell de petits replans. En el seu tram inferior s'observen una sèrie de finestres que comuniquen amb un pou lateral, que davallat per la part més baixa de l'anterior profunditza 31'4 m. Aquest pou és de majors dimensions que el d'entrada, però es va estrenyent lleugerament fins arribar a la seva base, on acaba la cavitat a - 88'6 m. de profunditat.</p>
73	POZU LA LLOMBA DEL JULTAYU	<p>També situat al vessant NE. del Jultayu, però un xic més avall, per damunt del camí que va a la font del Peyu.</p> <p>La boca es troba en un relleix de la paret, presentant un únic pou de 23'6 m., trobant-se a la meitat del descens un replà i un xic més avall un pouet cec lateral. La base del pou incideix lateralment en una cambra de regulars dimensions amb el sòl cobert per blocs, formant una rampa en el fons de la qual finalitza la cavitat als 30'4 m. de fondària.</p>

POZU LA BAYEYA

MACIZO DEL CORNION

PICOS DE EUROPA

TOP. S.I.E. 11-8-80 GR.4

PLANTA DE -15 A -88.6

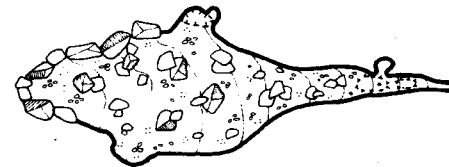
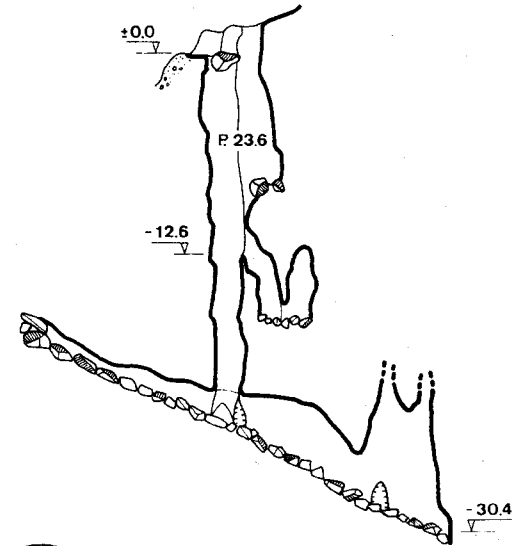

POZU LA LLOMBA JULTAYU

MACIZO DEL CORNION

PICOS DE EUROPA

TOP. S.I.E. 7-8-80 GR.4

COL·LABORACIONS

Des d'aquesta pàgina volem remerciar a totes les entitats que a continuació farem esment, per la seva col·laboració amb la S.I.E. durant les diferents campanyes que s'han portat a terme aquests anys al massís del Cornión (Astúries).

CARBUROS METALICOS

ESPERT PUBLICIDAD

GALLINA BLANCA, S.A.

SOCIEDAD NESTLE, A.E.P.A.

NUTREXPA, S.A.

ESPORTS SIBECAS

SOLIS INDUSTRIAS DE ALIMENTACION, S.A.

-oooOOooo-

El congost de "Los Gloces" (Fanlo, Osca)

per J. ROVIRA

Quan vàrem fer els treballs de les "Cuevas de los Gloces" (vegi's EspeleoSie nº 17, juliol 1975), observarem que el riu Xalle, en arribar a una taca calcària, talla aquesta formant el congost anomenat "Los Gloces". De fet, les coves superior i inferior dels Gloces i les altres ("de los Tilos, de los Pajaritos, etc") es troben gairebé penjades a les parets del congost. En aquella ocasió diquerem que hi tornariem a explorar el congost, el fons del qual no es veu de dalt estant i semblava haver-hi un desnivell considerable.

El projecte quedà com a tal en el temps, fins el 15 de setembre del 1984.

No vam ésser els primers, però gaudirem d'un descens preciós i divertit, com els que caracteritzen aquesta especialitat esportiva. De fet, nosaltres teniem l'interès de trobar alguna cavitat al congost, com la importància de la cova inferior podia fer esperar a un centenar de metres sota la seva boca.

Ara publiquem aquest croquis per considerar-lo inèdit entre les cues específiques dels congosts del Pirineu.

.....

Aproximació : (Veure croquis a EspeleoSie nº 17). Baixar pel camí que des de Fanlo davalla a la Gleva de Burruel; 15' (evident).

Retorn : En sortir del congost, un camí remunta per l'esquerra cap al poble; 30'

Descripció : Al mateix inici es passen dos gorgs i immediatament es troba el ressalt més important del congost, amb 14'5 m. de vertical. Un petit meandre quelcom relliscós permet baixar fins 4'5 m. i agafar la corda a l'àmplia vertical del pou. S'instal·la en un arbre. En èpoques de fort cabal s'hauria d'instal·lar amb "spits", separant la corda de l'aigua. No caldrà més la corda fins gairebé al final del congost (pitó a la dreta per baixar a un gorg amb parets de 3'5 m. molt llises. Els altres ressalts es baixen en "ramonage" o per adherència fins prop de l'aigua.

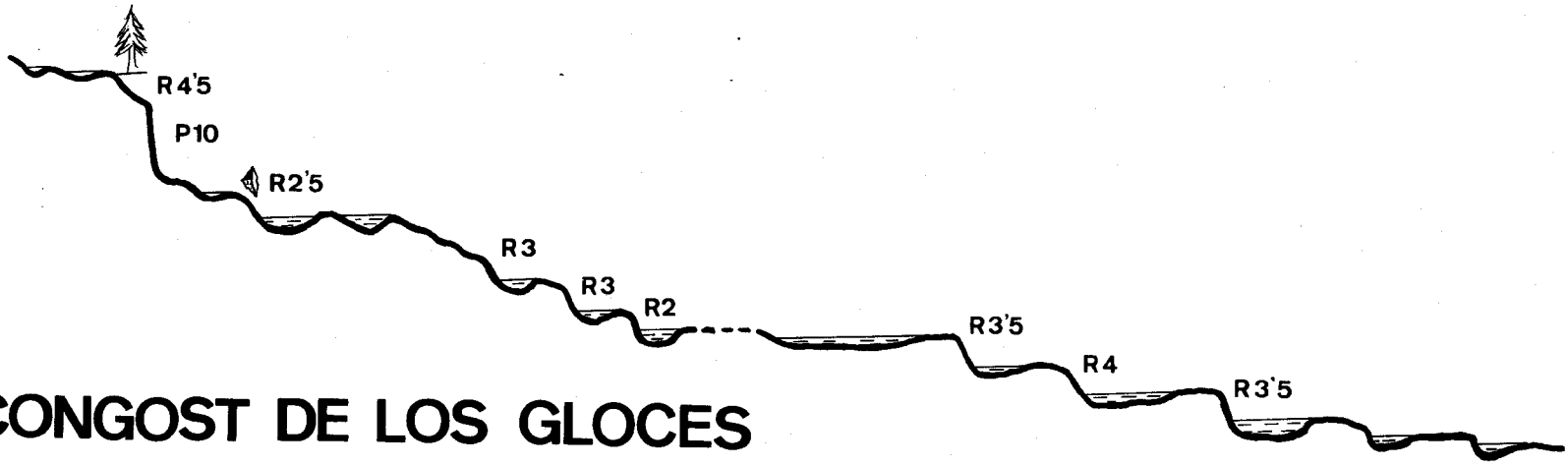
Uns quants gorgs són molt fondos i cal nedar, encara que són curts. L'amplada del congost no arriba a superar mai els 4 m. L'alçada en-gorjada és difícilment apreciable des de baix, donada l'estretesa i la irregularitat de les parets, però pot superar el centenar de metres a les zones centrals.

El recorregut del congost és d'uns 600 m. aproximadament i el desnivell de 105 m. (segons l'altímetre).

Material : Corda de 40 m. i "spits"

Horari : Entre 1 h. i 1 h30'

-oooOOooo-

CONGOST DE LOS GLOCES

FANLO OSCA

CROQUIS SENSE VALOR TOPOGRAFIC
DES. 105 M
REC. - 600M

SIE 15 · 9 · 84

Resultat de les exploracions realitzades a la zona del Perelló (Baix Ebre).

per: S.I.E.

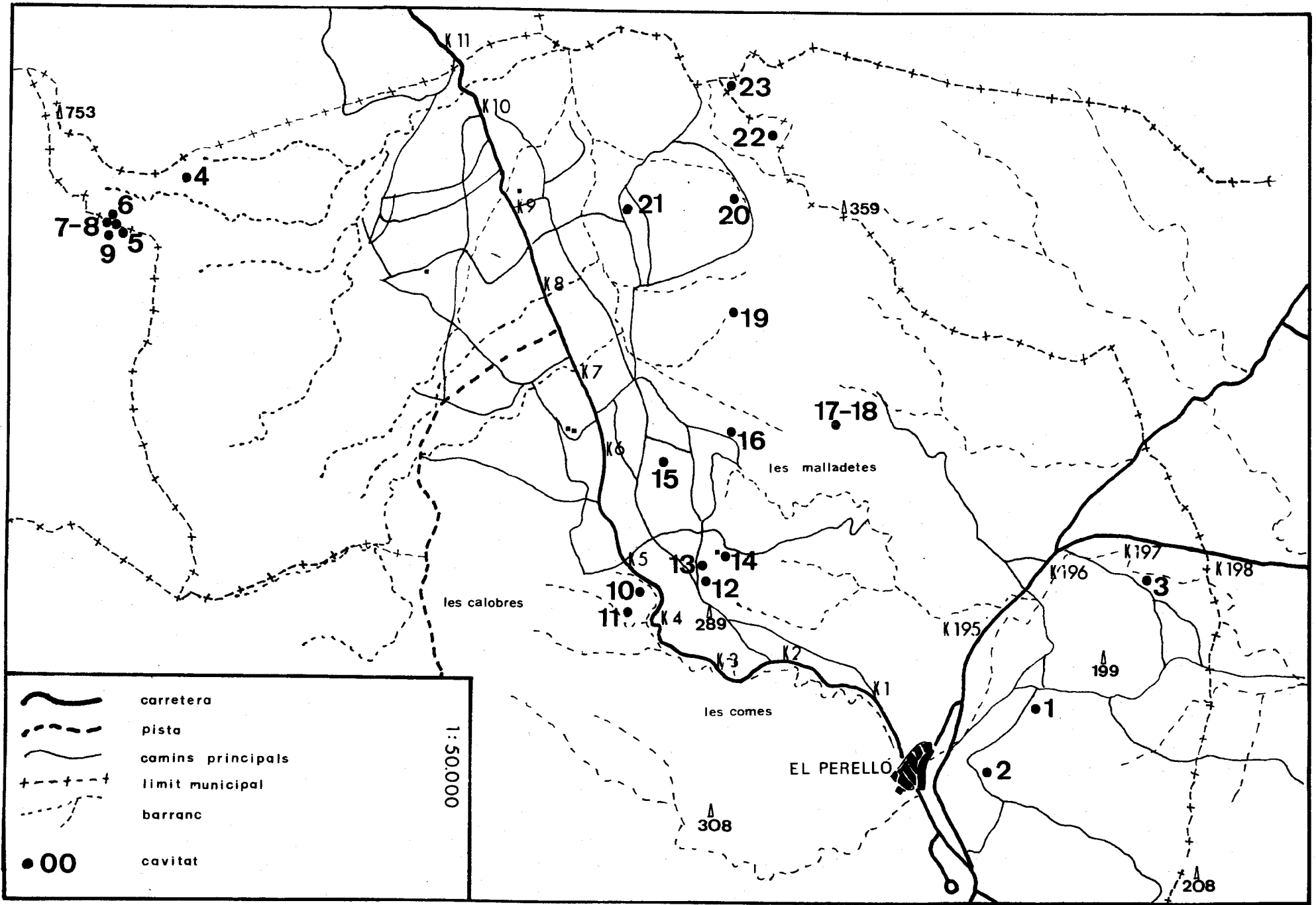
INTRODUCCIÓ.— Tot sovint, delimitar una zona de treball i invertir-hi un cert temps, resulta una tasca, per a molts, decebedora; ja que acostumats als freqüents resultats espectaculars a d'altres massissos de l'Estat, es contraposen a les exigües cavitats que per regla general es localitzen a Catalunya. Més o menys aquest és el cas de les cavitats que forneixen el present article.

L'any 1980 uns quants membres de la nostra S.I.E. es dedicaren a visitar i refer les topografies de dues conegudes cavitats de la zona del Perelló (Baix Ebre), l'avenc de les Calobres i la cova de la Rabosa. Tres anys més tard decidiren de fer el mateix amb la resta de cavitats conegudes a la zona i al mateix temps obtenir tota la informació possible sobre noves cavitats. Els resultats representen un bon recull de la majoria d'avencs i coves situades a un sector de la Serra del Boix i dels voltants del poble del Perelló; moltes d'elles explorades cap als anys cinquanta i que fins ara no havíem tingut notícia de cap més exploració; d'altres es tracten de petites cavitats fins ara desconegudes i que gràcies a les informacions de diferents veïns del Perelló, s'han pogut localitzar i explorar.

CARACTERÍSTIQUES DE LA ZONA EXPLORADA.— En un principi, l'objectiu era fornir un recull espeleològic de tot el municipi del Perelló, i bàsicament aquest és el contingut del present treball, encara que s'han afegit una sèrie de cavitats veïnes, que per pocs metres pertanyen a municipis limítrofs, especialment al de Tivenys.

Prenent com a base la població del Perelló, es realitzaren sistemàticament exploracions i prospeccions a tres zones diferents, que són :

- a) **Relleus costaners.**— Aquest sector és constituït per una sèrie de petits relleus que s'estenen entre les poblacions del Perelló i l'Ametlla de Mar. Al límit d'aquests dos municipis, però ja dins d'aquest últim es troba la màxima elevació, el **Puig Moltó** (208 m.), i al NE. del Perelló, el **Parracoll** (199 m.). Tots aquests relleus són integrats per calcàries cretàiques que s'alcen tímidament sobre els terrenys d'al·luvió solcats per petits barrancs que van a desguasar directament al mar.
- b) **Serra del Boix.**— Al NO. del terme municipal, al límit amb els de Tivenys i Rasquera, s'alça l'anomenada **Serra del Boix** i més concretament els sectors de la **Crenxa del Boix**, la **Roca Foradada** i la **Buinaca**, que van baixant poc a poc vers el SE. tot originant els

relleus anomenats de **les Calobres**, **la Fullola** i la petita **Serra deles Comes**, ja a la vora del poble. La major alçària es localitza a l'extrem NO. del terme, el **Tossalet de la Pedra** (753 m.) i va baixant progressivament fins als 308 m. del cim de la serra de les Comes.

Els materials també són integrats per calcàries cretàiques, encara que al sector més alt de la serra del Boix apareixen molt dolomititzades, podent-se atribuir possiblement al juràssic superior (malm).

- c) **Serra de la Barra.**— Al N. de la població i separats del sector anterior per la carretera del Perelló a Rasquera, que travessa longitudinalment la Plana del Burgar, es troben una sèrie de relleus de poca alçària i dominats pel cim de **la Barra** (359 m.), que hom pot considerar com els contraforts llevantins de la serra del Boix. En aquest sector es localitzen els indrets de **les Malladetes**, **Picamoixons** i el petit cim de **les Colladetes** (289 m.). A l'igual que les altres zones, la petrografia es troba dominada per les calcàries cretàiques.

CAVITATS CATALOGADES

- a) Relleus costaners

I. COVA DEL PARRILLO - SERRA

També coneguda amb el nom d'**Avenc de la Serra**. Fou explorada i donada a conèixer a mitjans dels anys cinquanta pel G.E.S.-C.M.B. (2).

Del km. 196 de la carretera N-340 surt una pista que avança en paral·lel al barranc de les Oliveres, passa pel costat d'unes basses d'aigua residual i es segueix fins situar-se prop d'una línia d'alta tensió. Prop d'una casa veïna i al mig de la vegetació es troba la cavitat.

Mitjançant un petit ressalt es penetra en una galeria de sostre baix i lleugerament descendent, seguint amb aquesta tònica durant poc més de 20 m., fins arribar a un ressalt, on la galeria s'eixampla i el sostre s'enlaira una mica. D'aquest punt surten dues galeries, cap a la dreta segueix baixant i pocs metres més enllà resta taponada definitivament (cota - 10'7 m.). Des del punt anterior i vers l'esquerra, la galeria puja lleugerament durant uns 20 m. fins arribar a un tram molt estret i restant curullada per una colada parietal. Pràcticament a l'inici d'aquesta galeria, surt, a la dreta, un petit conducte descendent de curt recorregut que és el punt de màxima profunditat de la cavitat (cota - 11'9 m.).

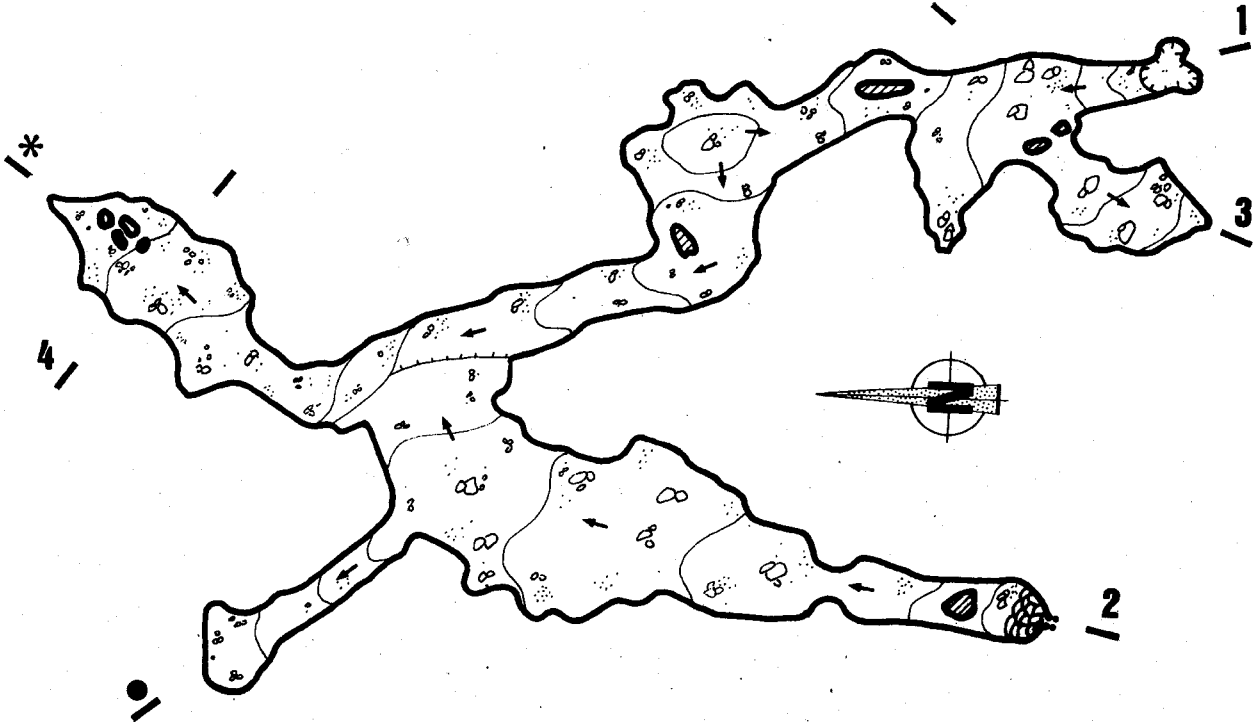
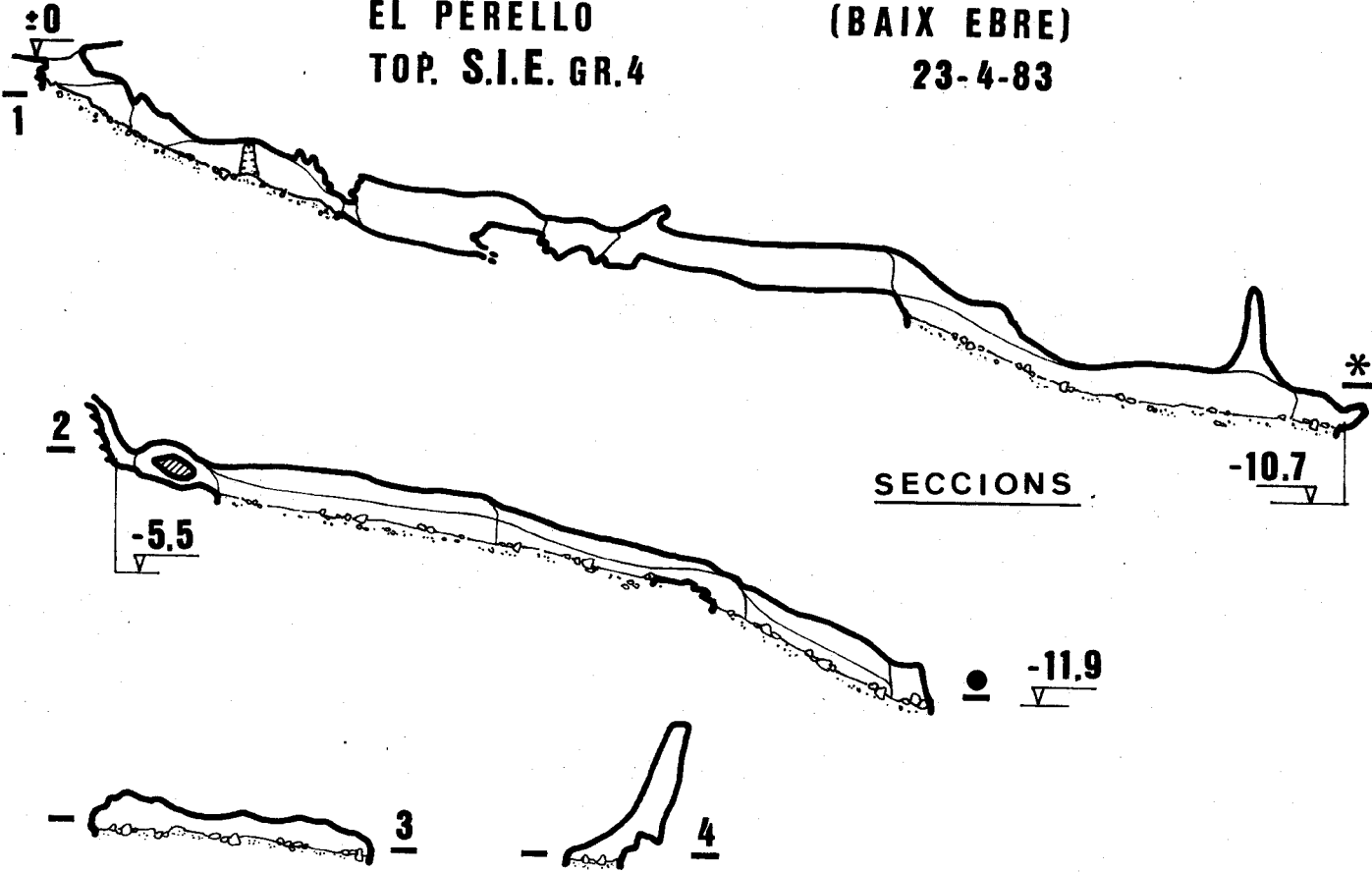
El recorregut total de la cavitat l'hem estimat en 75 m., és a dir, 35 m. menys del que digueren els seus primers exploradors.

També cal fer esment que en els primers metres de la cova, és normal de trobar restes d'animals morts, la qual cosa no fa gaire agradable l'exploració.

COVA PARRILLO SERRA

EL PERELLÓ
TOP. S.I.E. GR.4

(BAIX EBRE)
23-4-83

PLANTA

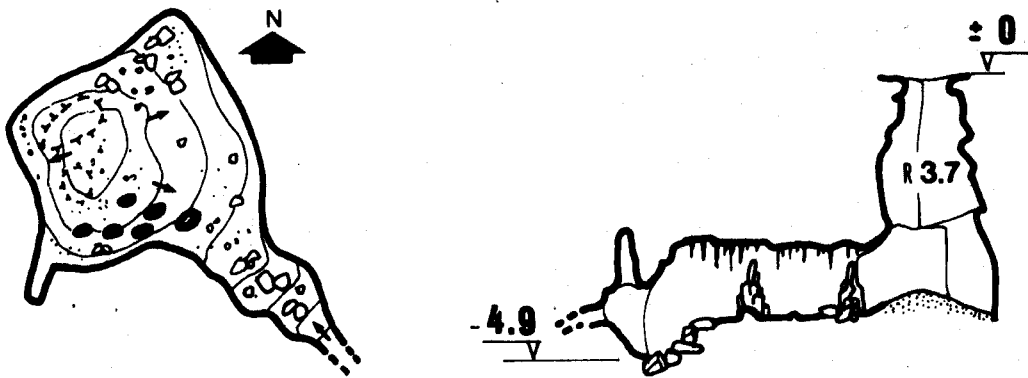
2. AVENC DEL XIPRER

També conegut com **Avenc de l'Estudiant**.

Situat a l'E. de la població del Perelló i sota una línia d'alta tensió. Dues boques de reduïdes dimensions donen pas a un pouet de 3'7 m. que desemboca en una saleta àmplia però de sostre baix. La Profunditat total és de 4'9 m.

AV. DEL XIPRER

S.I.E. 26·9·83

3. COVA NADELL

Es tracta d'una petita cavitat abalmada. Passada una estació de servei al km. 197 de la carretera 340, surt cap al S. una pista que voreja el barranc del Boc, tronat-se la cavitat a pocs metres per damunt del seu tàlveg.

- **Avenc dels Cent Salts.**- Cavitat explorada l'any 1955 pel G.E.S.-C.M.B. i publicada recentment (6). Situada al SE. del poble del Perelló, profunditzava 51 m. Segons les nostres informacions sembla que fou tapada quan es féu l'eixamplament i variant de la nova carretera 340.

b) Serra del Boix

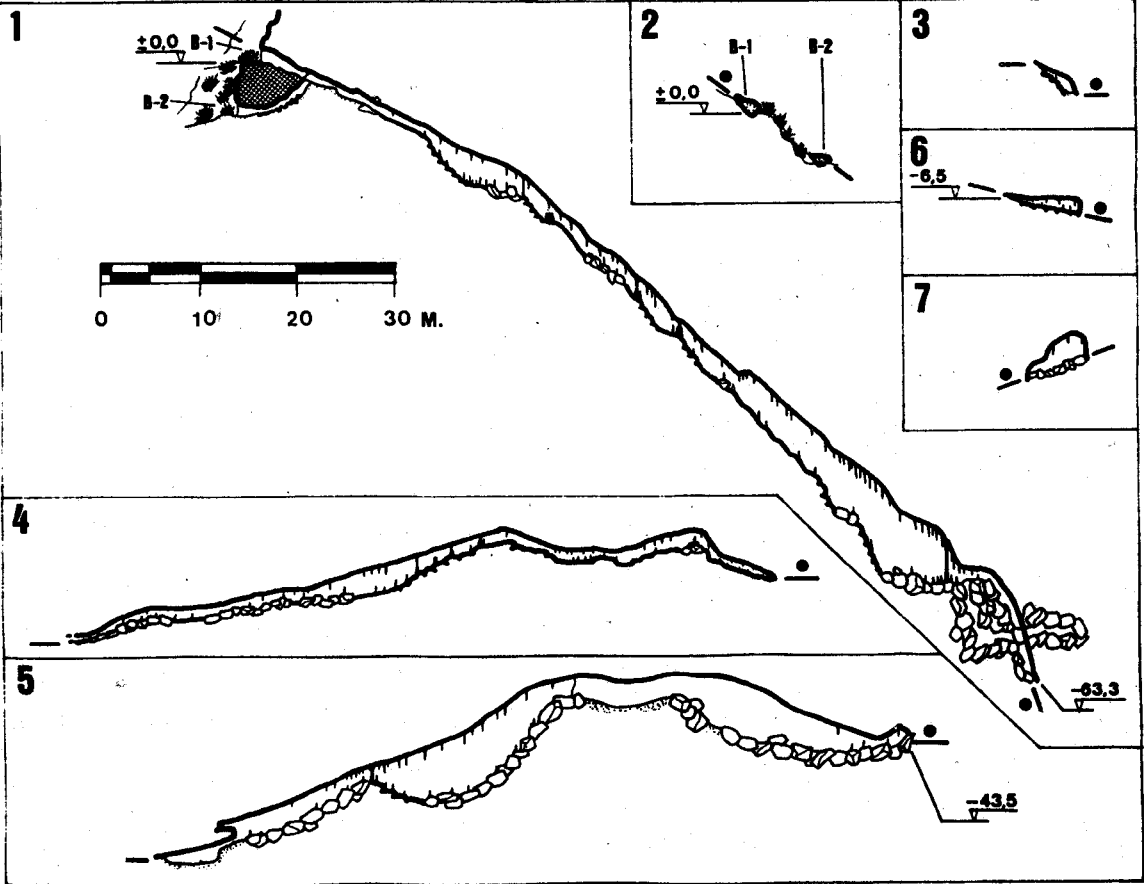
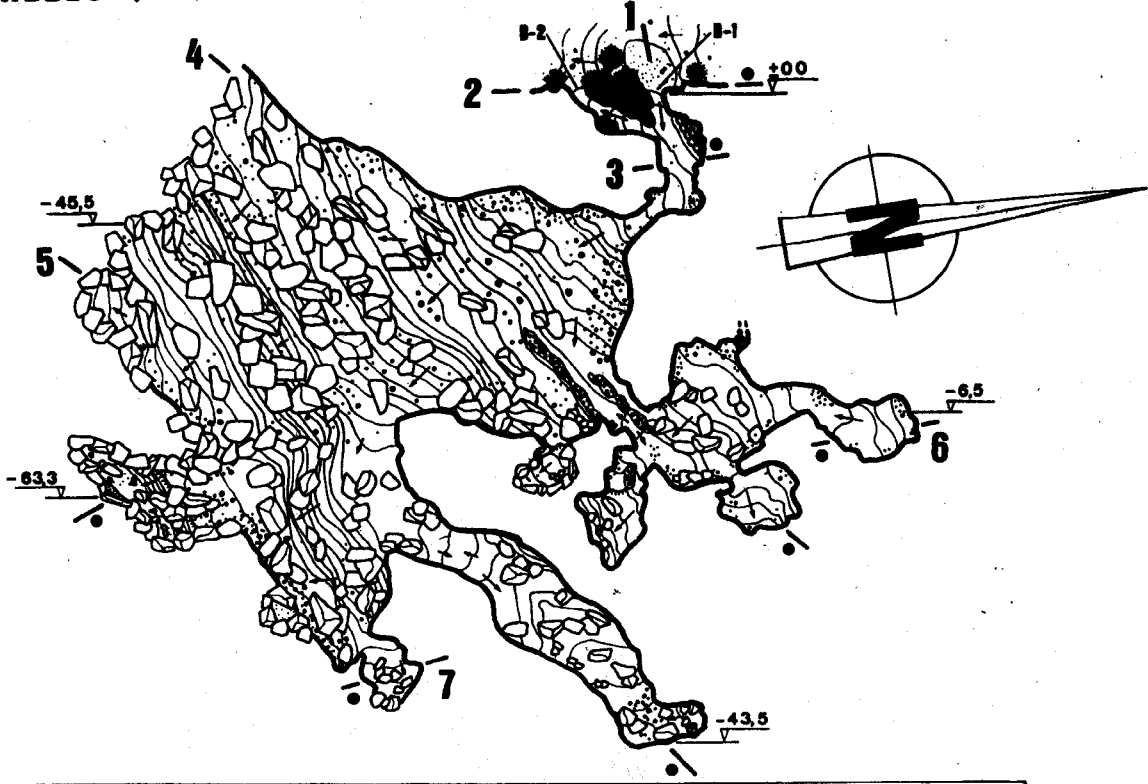
4. COVA DE LA RABOSA

Es sens dubte la cavitat més coneguda del massís. Les primeres notícies provenen de l'exploració i posterior estudi (1) realitzat pel G.E.S.-C.M.B. cap a l'any 1954-55; publicant una topografia consistent en un tall longitudinal i vàries seccions transversals. El motiu de la nostra visita fou el de revisar la topografia i fer l'aixecament de la planta de tota la cavitat.

COVA DE LA RABOSA

EL PERELLÓ (BAIX EBRE)

TOP. S.I.E. 1-5-80 GR. 4

Per localitzar la cova, el millor itinerari surt de pocs metres més enllà del km. 13 de la carretera del Perelló a Rasquera, on per una pista a l'esquerra i durant uns 5 quilòmetres ens enfilem al coll de Diamà, on hi ha un gran tallafocs i la pista gira cap a la dreta. Cal deixar-la i anar a cercar una carena que es veu davant nostre, mitjançant un corriol, senyalitzat amb pintura, i que surt a 100 m. de l'inici del tallafocs, a la dreta, entre camps d'oliveres i ametllers. Seguint-lo es passa per una petita casa en runes i ens porta directament a la petita boca de la cavitat, situada a 400 m.s.n.m. i uns 15 per sota la carena, però pel vessant contrari del que es puja, és a dir, en el barranc del Clot d'en Pastor, trobant-se per tant en el municipi del Perelló però a poca distància de la partió amb el de Rasquera.

Dues petites boques situades a diferent nivell, permeten d'accedir a un conducte lleugerament descendent que ràpidament desemboca en una, podriem dir, única cambra, d'amplada molt variable i amb el sòl constituït per una rampa que manté quasi uniformement una inclinació d'uns 45º i dividida per una gran quantitat de blocs i de massissos estalagmítics que donen origen a multitud de cambres de diferents capacitats.

En el sector més profund, la presència d'un procés clàstic molt més evolucionat, dona lloc a un tram més càdtic i integrat per petits pous i intersticis entre blocs.

La profunditat total de la cavitat és, segons les nostres dades, de - 63 m.; però donar el recorregut total d'una cavitat d'aquestes característiques és una cosa sempre molt relativa. Fins ara, se li havia atorgat un recorregut de 280 m., xifra que considerem del tot acceptable, ja que segons les dades extretes de la nostra topografia, sumant la poligonal boca -fons, l'amplada mitja de la cambra principal i les galeries laterals, ens dona un total de 265 m.

5. AVENC DEL CAMÍ DE XÀQUERA

La primera exploració d'aquesta cavitat deuria fer-se a les primeries dels anys 70 per membres del G.I.E.-C.E.Gràcia, i no el 1977 com es diu en la fitxa publicada per l'E.C.G.(5).

Es troba al bell mig de la carena de la Serra del Boix i el seu accés més fàcil surt del km. 7 de la carretera del Perelló a Rasquera, on una pista forestal passa pel costat de la casa d'ICONA i per la Roca Foradada s'enfila fins dalt de la serra: un camí en direcció N., cap al cim de Xàquera, ens portarà directament a l'avenc, després de passar per un petit bosc i una dolina amb aigua embassada. L'estreta boca es troba al bell mig del camí.

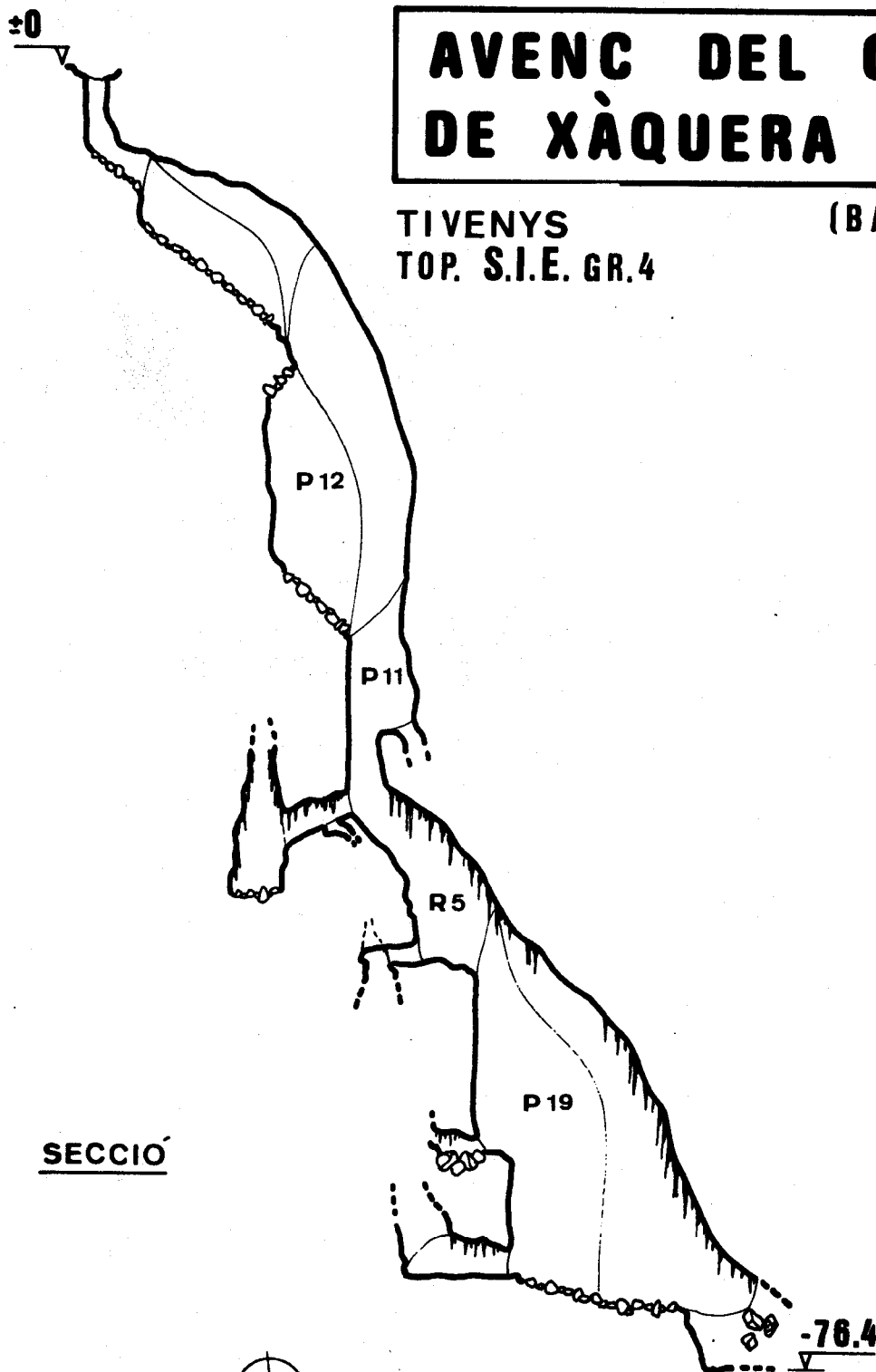
Un cop superada l'estretor inicial, un petit ressalt ens fa penetrar en una galeria en rampa, de poca amplada, tònica general en tota la cavitat i que es precipita en un primer pou de 12 m. i tot seguit un altre d'11 m.; al fons d'aquest i un xic més avall, es troben unes concavitats laterals, producte d'un allargassament de la diàclasi general cap al N., que resten taponades per blocs i que semblen intercomunicades. Més avall, un nou pou, aquest de 19 m. ens porta al darrer tram de l'avenc, on per una rampa i un ressalt final entre blocs, s'arriba al punt on la diàclasi es fa impracticable.

AVENC DEL CAMÍ DE XÀQUERA

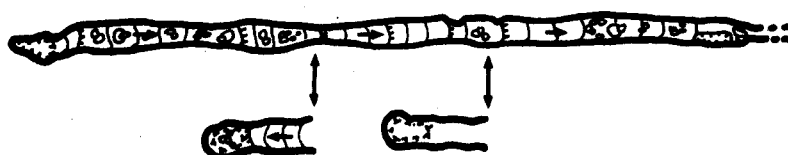
TIVENYS
TOP. S.I.E. GR.4

(BAIX EBRE)

3-6-83

SECCIO

PLANTA

Segons les nostres dades la profunditat màxima és de 76'4 m., existint una diferència notable amb la publicada per l'E.C.Gràcia (5) que els hi dóna 64'5 m.. Aquesta diferència sembla donada per unes mesures diferents en tots els trams verticals, que a nosaltres sempre ens donen uns pocs metres més. Qui estarà en possessió de la veritat ?

6. AVENC DEL CIM DE L'OBAGA DEL POLLO

Cavitat explorada pel G.E.S.-C.M.B. a les campanyes dels anys 50, a l'igual que la que anomenem nº 2 (1).

Seguint endavant pel camí de l'avenc anterior, pocs metres més enllà la carena es desvia cap al N., abocant-se en un tributari del Clot d'en Pastor; pocs metres per sota del camí i en un cingle es troben penjades les tres boques que donen accés a la cavitat.

Penetrant per la boca superior s'accedeix, mitjançant un pou de 19 m., a una cambra de regulars dimensions. En la seva part més baixa dóna inici una estreta i alta galeria descendent, que per uns petits pous i ressalts entre blocs arriba a un punt on es fa impracticable, assolint-se els - 54'5 m. de fondària.

7. AVENC Nº 2 DEL CIM DE L'OBAGA DEL POLLO

8. AVENC Nº 3 DEL CIM DE L'OBAGA DEL POLLO

A la carena del camí de Xàquera, just per damunt de la cavitat anterior.

El nº 2 és un pouet de 8 m., en el fons del qual s'inicien dues rampes, baixant una d'elles 4 m. més de desnivell, fins al punt de màxima profunditat.

El nº 3 també presenta d'entrada un pou de 8 m., dividint-se al seu fons en dos conductes diferents, un que baixa 5 m. fins restar taponat en la cota de màxima profunditat (- 16'6 m.), i un altre, menys profund, que porta a una curta galeria que es va eixamplant fins que un acumulament de blocs taponi tota possible continuació.

9. COVA - AVENC DEL CIM DE L'OBAGA DEL POLLO

Uns metres per sota de les anteriors cavitats, a la capçalera del barranc que baixa cap al Racó Roig.

Per una àmplia boca es penetra en una curta galeria amb lleuger pendent; lateralment incideix una esquadra entre blocs que profunditza fins als 13 m. de fondària. Pel fons de la galeria d'entrada es pot penetrar a una altra concavitat vertical, molt estreta, que sembla producte de la mateixa diàclasi que l'esquadra situada sota la boca d'ingrés.

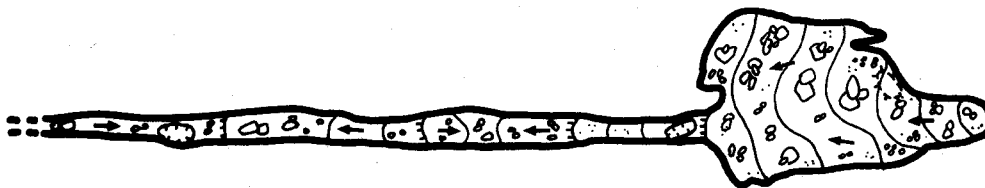
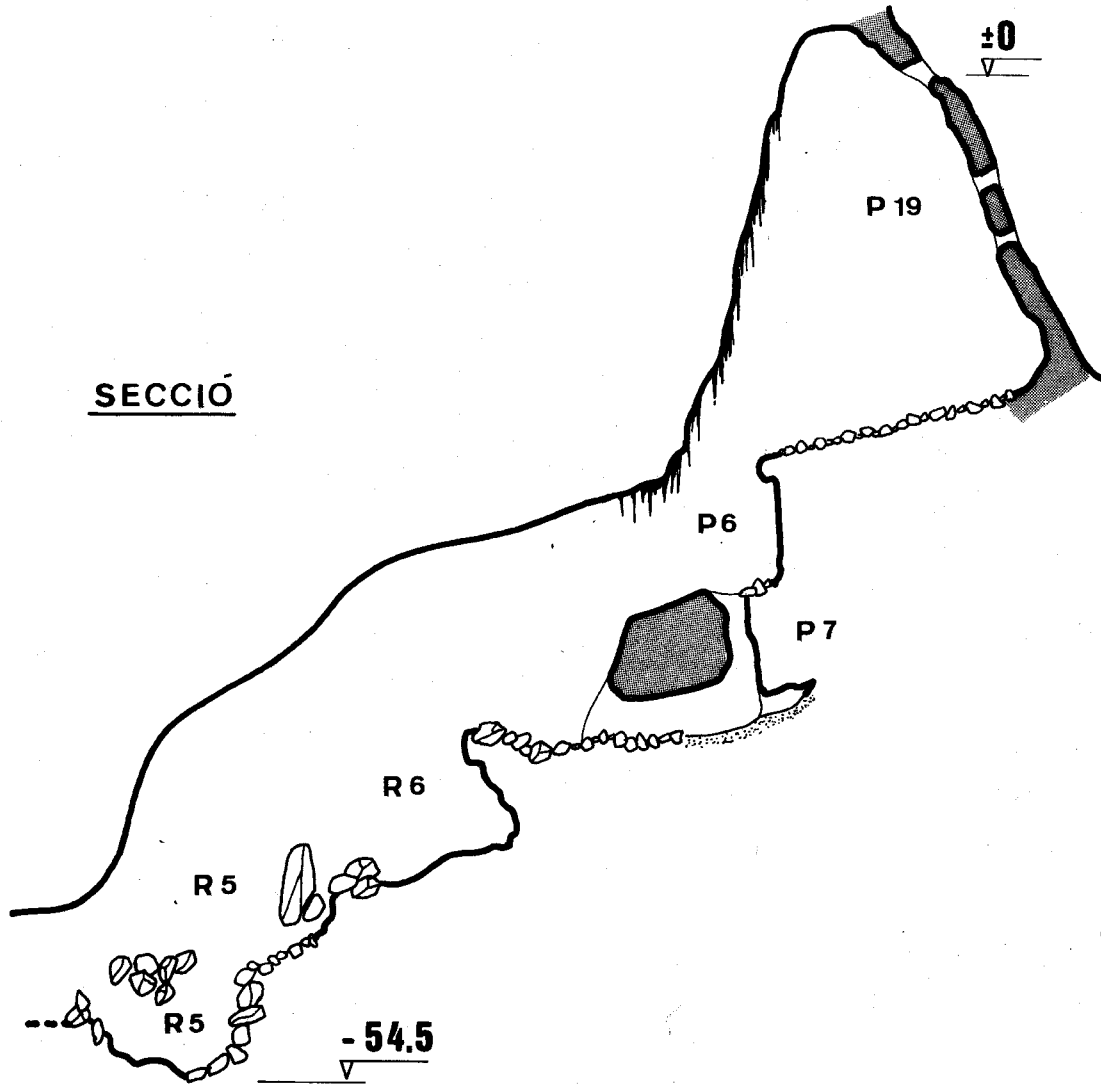
- **Avenc del Torrent del Cèrvol.**- Cavitat situada a la mateixa zona que les anteriors i explorada pel G.E.S.-C.M.B. en la seva campanya dels anys 50. Li atorgaren 10 m. de profunditat. En desconèixer la seva situació, no ens ha estat possible de localitzar-la.

AVENC DEL CIM DE L'OBAGA DEL POLLO

EL PERELLÓ
TOP. S.I.E. GR.4

(BAIX EBRE)
7-8-83

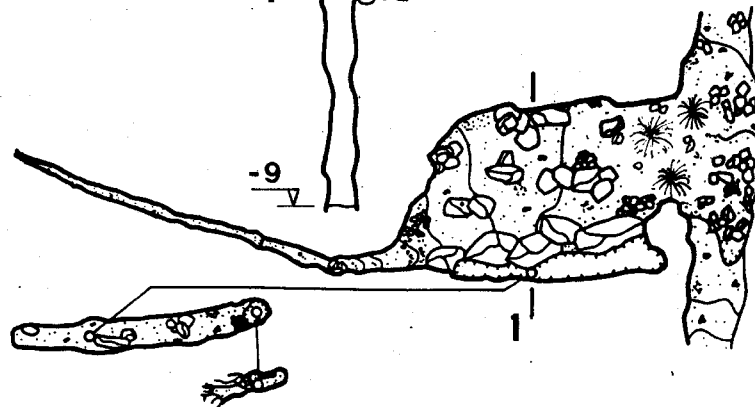
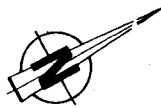
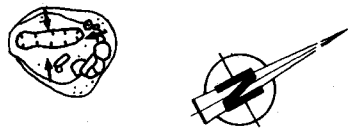
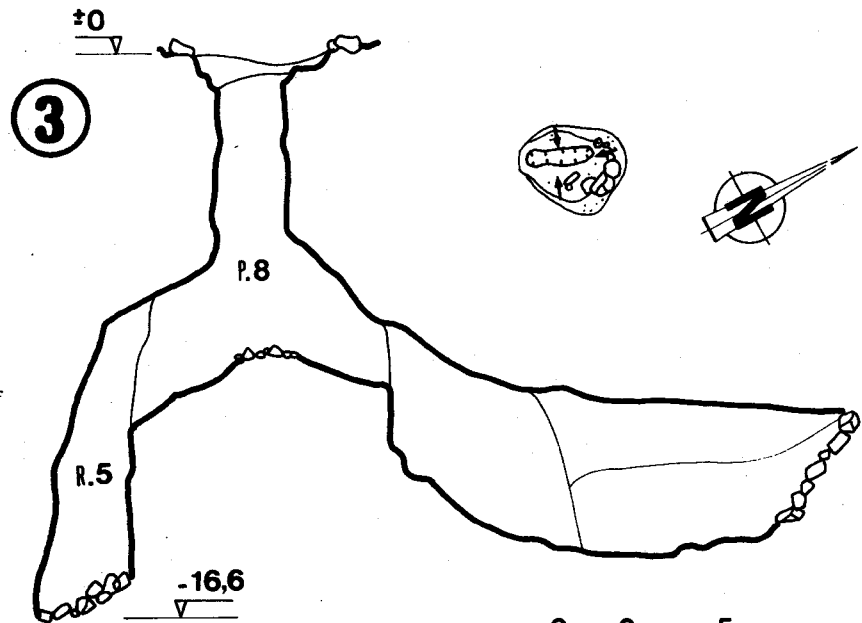
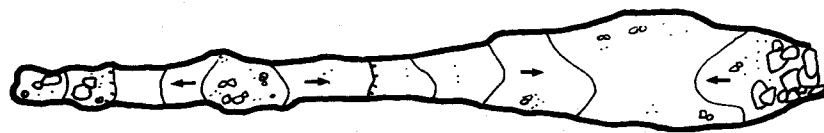
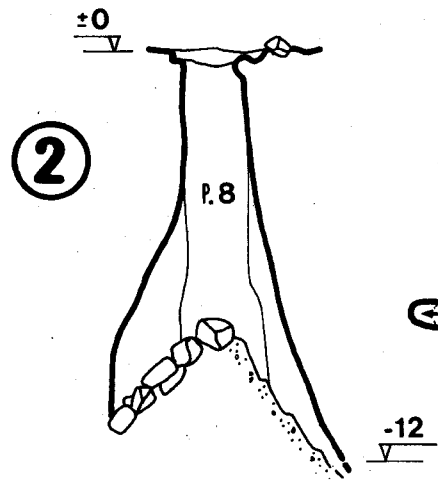
SECCIÓ

PLANTA

AVENCS 2 i 3 i COVA-AVENC DEL CIM DE L'OBAGA DEL POLLO

TIVENYS (BAIX EBRE)
TOP. S.I.E. GR.4 6-3-83

10. AVENC DE LES CALOBRES

Aquesta és una altra de les cavitats més conegudes de la zona. Fou explorada per primer cop el dia 13 de setembre del 1958 per membres de la S.E.S.-C.E.Puigmal, atorgant-li l'exagerada profunditat de 120 m. (3); les topografies realitzades en els darrers anys han ajustat la fondària en poc més de 80 m.

Situada molt a la vora del km.4 de la carretera del Perelló a Rasquera, a l'esquerra i per sota d'ella, en una petita riera i a un centenar de metres d'un solitari pi que serveix de bona referència.

Al bell mig d'una dolina de poca profunditat s'obre el pou inicial, de 18'4 m., en el fons del qual, a més dels productes clàstics habituals, se sol trobar tota mena de deixalles, especialment animals morts i vidres. Per una estreta galeria s'arriba a dos ressalts consecutius de poc més de 5 m. i per un pas estret es penetra en un pou de 15'2 m., enclavat en la diàclasi general de l'avenc, de direcció NNO.-SSE. Després d'una curta rampa es troba un altre pou, aquest de 10'5 m. i un xic més avall, el darrer, de 16'5 m; assolint-se la galeria final després d'un petit ressalt entre blocs i que bruscament gira 180° i en sentit ascendent per finir als pocs metres. La fondària total segons les nostres dades es situa a 83'5 m. de la superfície.

11. AVENC ELVIRA

Petita cavitat formada per un pouet de 5 m. i situada uns 300 m. al S. de l'avenc de les Calobres, dalt de tot del vessant d'un barranc que gira cap a la carretera. La seva primera exploració fou realitzada cap a l'any 1970 per membres de la S.I.R.E.-U.E.C. Centre.

- Cova de Cabra Feixet

- **Cova de les Calobres.**- Es tracta de dos abrics a la roca, de marcat interès arqueològic i situats a la zona del barranc de les Nines.

- **Avenc de la Cooperativa.**- Sortint del Perelló cap a Rasquera es troben les naus d'una cooperativa d'oli, just al front, passat el pont i a 10 m. a l'esquerra de la carretera es troba la boca de la cavitat, coneguda d'antic i que es fa servir com abocador de deixalles de la cooperativa i actualment ha estat reomplert amb runes de construcció. Desconeixem la profunditat que podia tenir.

c) Serra de la Barra

12. AVENC DE L'ARREL

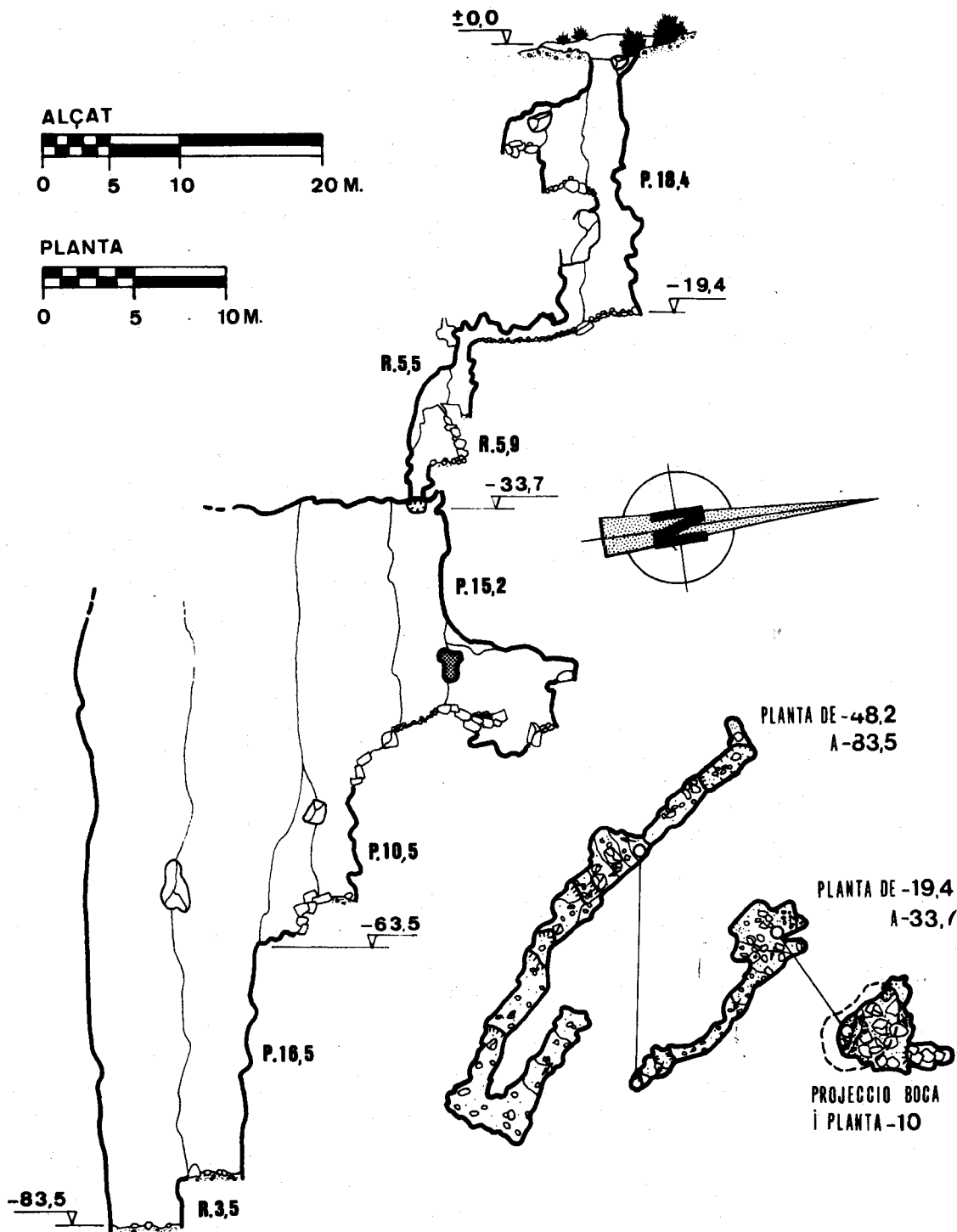
Cavitat explorada per primer cop per la S.E.S.-C.E.Puigmal el mes de gener del 1961 (4), atorgant-li 52 m. de profunditat.

També és conegut com **Avenc del Cabrit**, i es troba a uns 10 m. per damunt del vessant esquerre del torrent de l'Esmenador, no gaire lluny de l'anomenat Camí dels Molins.

AVENC DE LES CALOBRES

EL PERELLÓ (BAIX EBRE)

TOP. S.I.E. 5-1-80 GR. 4

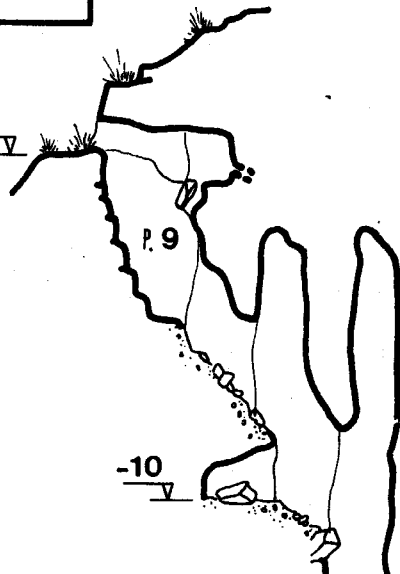
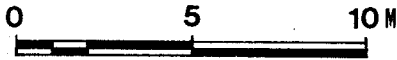
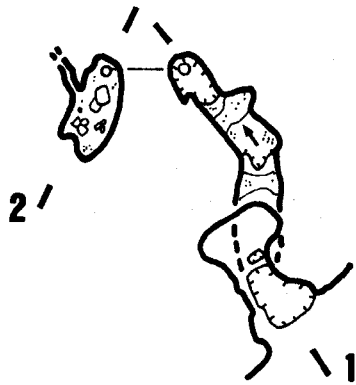

AVENC DE L'ARREL

EL PERELLÓ (BAIX EBRE)

TOP. S.I.E. GR.4

7-3-83 ±0

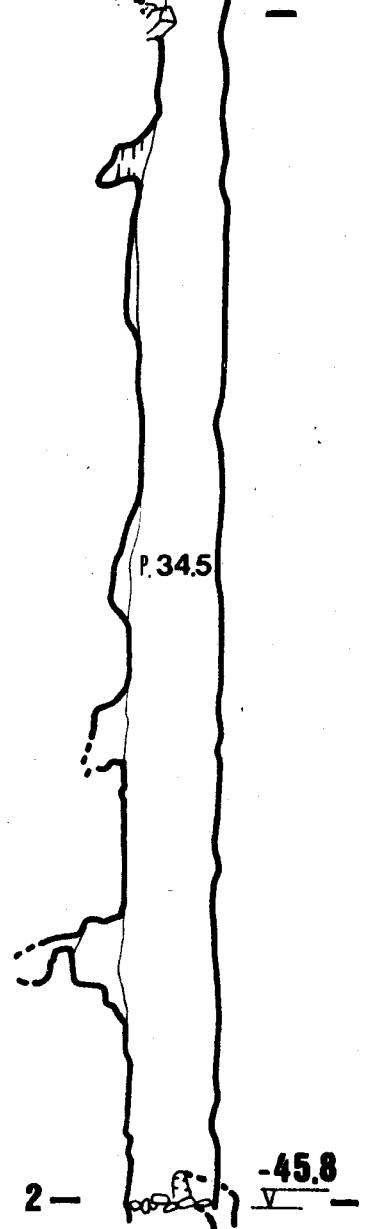
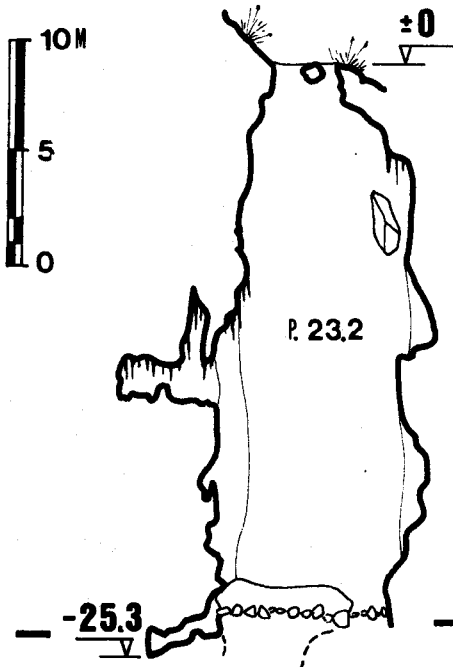
AVENC D'EN MAN

EL PERELLÓ

(BAIX EBRE)

TOP. S.I.E. GR.4

23-4-83

Una boca horitzontal dóna pas a un pou de 9 m., seguit d'una rampa molt inclinada i un petit ressalt, que ens aboca a un pou, adiaclassat i de 34'5 m. de desnivell. Al seu fons existeix un petit conducte, molt estret, que representa el punt de màxima fondària, a - 45'8 m. de l'entrada.

13. AVENC DELS 28

Es troba a pocs metres al NO. de l'avenc de L'Arrel, al bell mig d'un bosc de pins, repoblat (ara cremat) i la boca tapada per un tou de branques.

Per un pouet-rampa es desemboca en una sala de sostre pla i coberta de blocs, per entre els quals s'assoleix la màxima profunditat als 9'8 m.

14. AVENC D'EN MAN

Explorat per l'E.R.E.-A.E.C l'any 1970, que li posaren aquest nom en agraïment al Sr.Enric Pallarés, de Can Man, veí del Perelló que els acompanyà per a la localització de cavitats.

Situat no gaire lluny dels anteriors, un xic més al NE. i a uns 15 m. del final d'un tallafocs.

Format per un únic pou, allargat i de 23'2 m. de desnivell, que presenta una petita concavitat lateral al mig del descens i a la seva base existeix un curt conducte descendent, punt de màxima penetració als 25'3 m. de fondària.

15. AVENC DE LES PALANGANES

Obert al bell mig d'un camp d'oliveres, pocs metres a l'E. del Camí de Ginestar. Des de la seva boca es divisa a 172^a la torre de vigilància d'incendis.

Després de baixar un primer pouet de poc més de 3 m., es succeixen una sèrie de ressals i estrets pouets, que en alguns punts va haver necessitat de forçar, i que desembocquen en una galeria final en rampa que acaba en un pas molt estret als 22'6 m. de profunditat.

16. AVENC DELS QUATRE PINS

Entre les capçaleres dels barrancs de la Galla i el de les Malladetes, a pocs metres del camí i poc abans d'arribar a un tallafocs.

Format per un únic pou de 12 m. i una curta rampa que acaba als 14'4 m. de fondària.

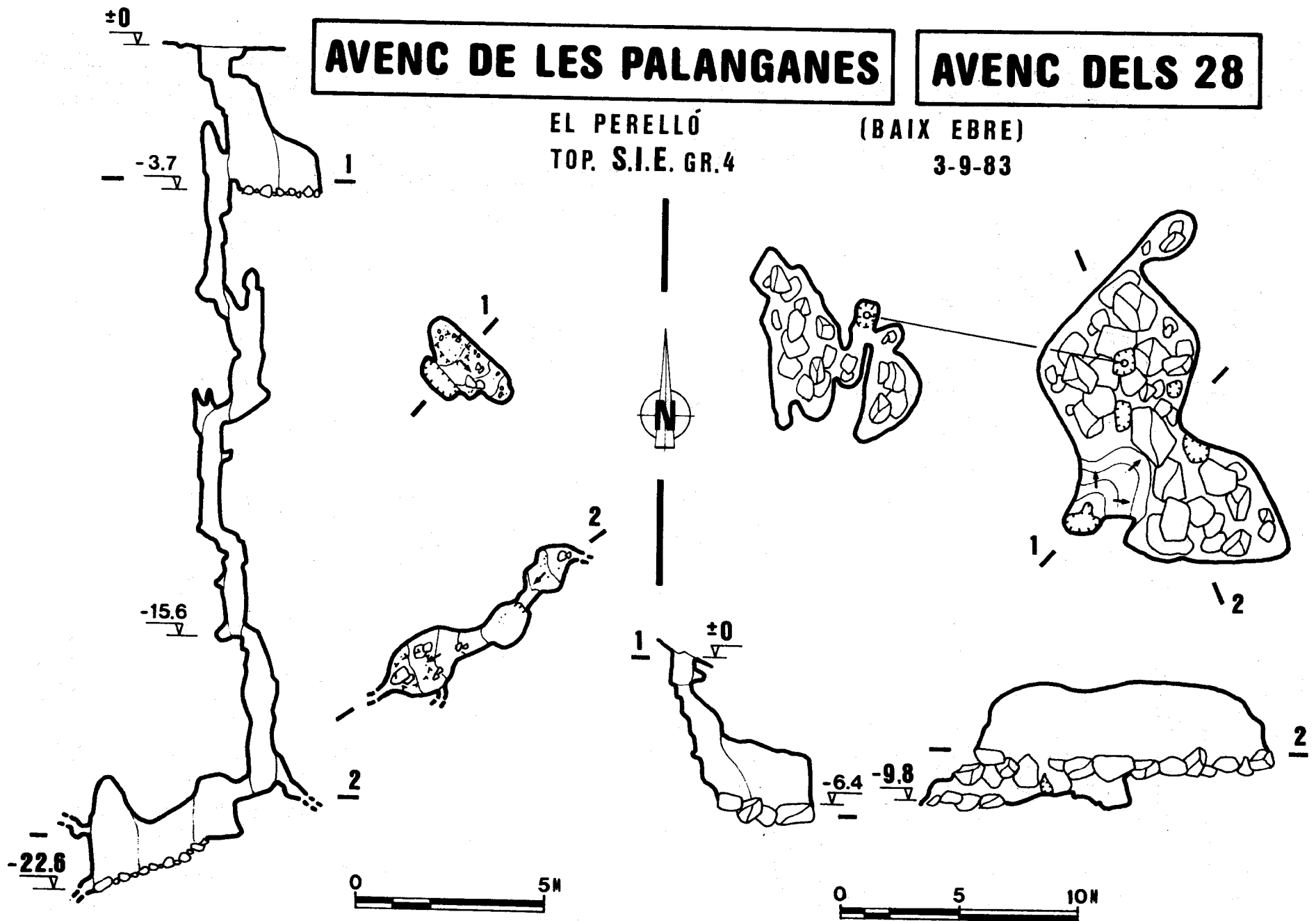
Cal dir, que l'any 1961 la S.E.S.-C.E.Puigmal explorà una cavitat en aquesta zona i amb aquest mateix nom, però per la descripció que coneixem no sembla correspondre a aquesta.

AVENC DE LES PALANGANES

AVENC DELS 28

EL PERELLÓ
TOP. S.I.E. GR.4

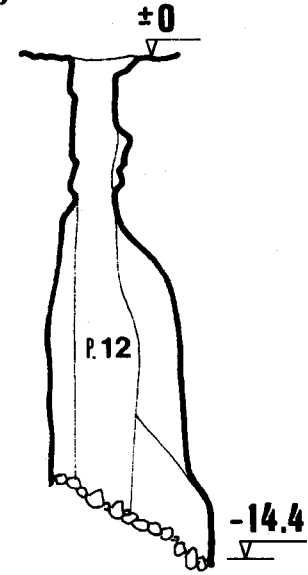
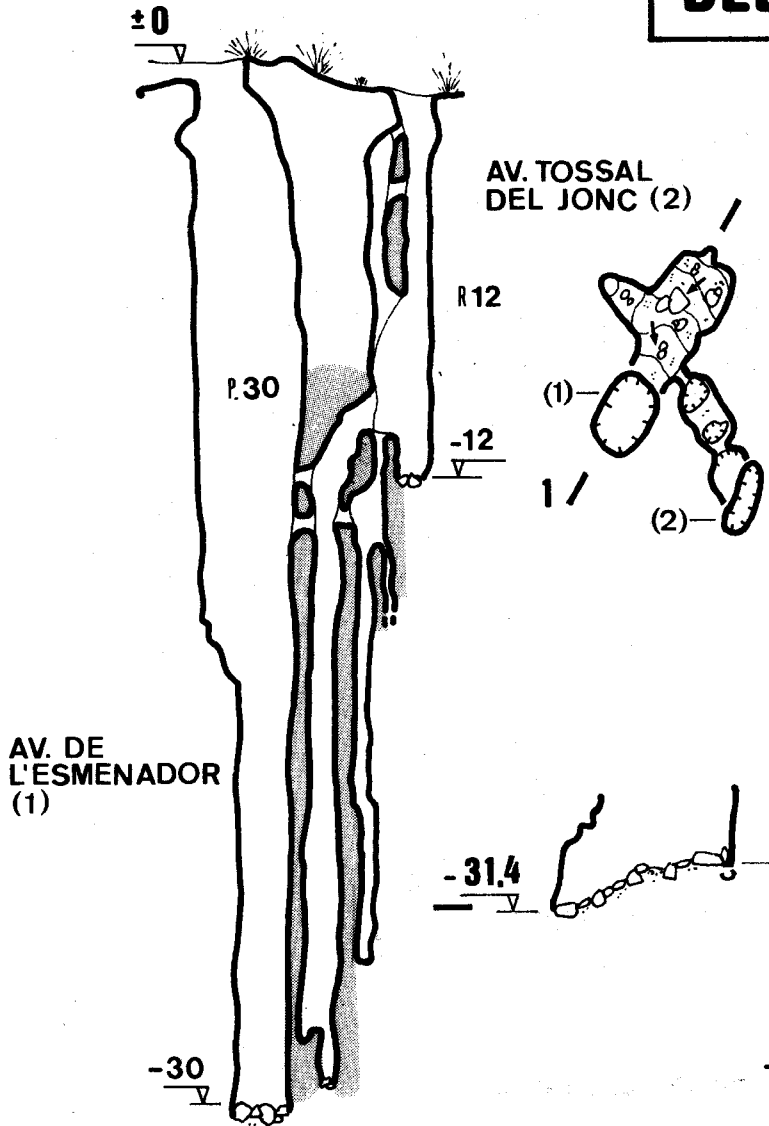
(BAIX EBRE)
3-9-83

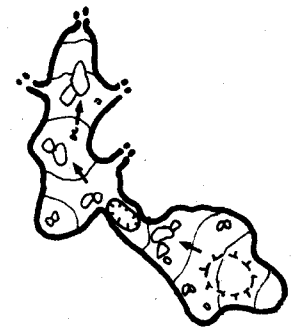
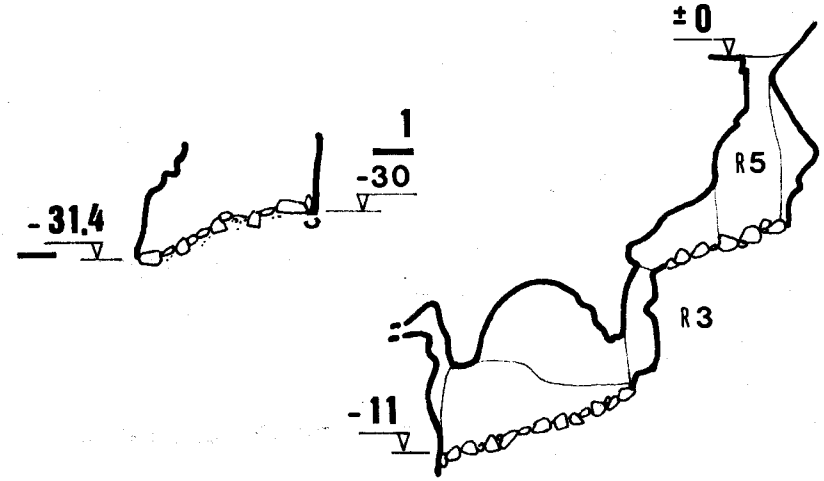
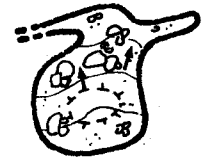
AV. DE L'ESMENADOR AV. TOSSAL DEL JONC

AVENC DELS 4 PINS

EL PERELLÓ (BAIX EBRE)
TOP. S.I.E. GR.4 24-4-83

AV. DEL RACÓ DEL MUT

17. AVENC DE L'ESMENADOR

18. AVENC DEL TOSSAL DEL JONC

Les boques d'ambdues cavitats es troben sobre un petit cingle molt visible des de lluny i situat a la capçalera del barranc de la Galla.

Encara que per la proximitat de les dues boques podem creure que és un sol avenc, la impossibilitat del trànsit entre elles va fer que els seus primers exploradors les consideressin com dues cavitats diferents (G.E.S.-C.M.B., any 1954).

L'avenc de l'Esmenador és constituït per un únic pou circular i de 30 m. de desnivell, presentant un estrenyiment als 17 m. i poc abans es veuen un seguit de reduïdes comunicacions amb l'envà separador de la cavitat veïna.

L'avenc del Tossal del Jonc es desenvolupa paral·lel a l'anterior, però a partir dels 12 m. es divideix en dos conductes verticals molt estrets que baixen gairebé a la mateixa fondària de l'avenc de l'Esmenador (-31'4 m.).

19. AVENC DE CAN SANTANO

Es troba a uns 60 m. de la masia de Can Santano, a la capçalera del barranc del Quiquet.

Boca rodona de petites dimensions que calgué desobstruir per accedir a un ressalt de poc més de 6 m., un xic penjada sobre la seva base una curta galeria dóna accés a una petita cambra amb una rampa de blocs, entre els quals s'obre un nou conducte descendent que resta inexplorable 7 m. més avall degut a l'estretesa del pas. La profunditat total és de - 15'4 m.

20. AVENC DEL COLL ALT

Des de la Bassa d'en Ferràs cal seguir la primera pista a la dreta fins arribar a un tallafocs situat a l'esquerra, seguint-lo trobarem un corriolet que va carenejant fins passar una riera molt poc marcada i on hi ha un grup d'arbres, poc més endavant, junt a unes pedres llises es troba l'avenc.

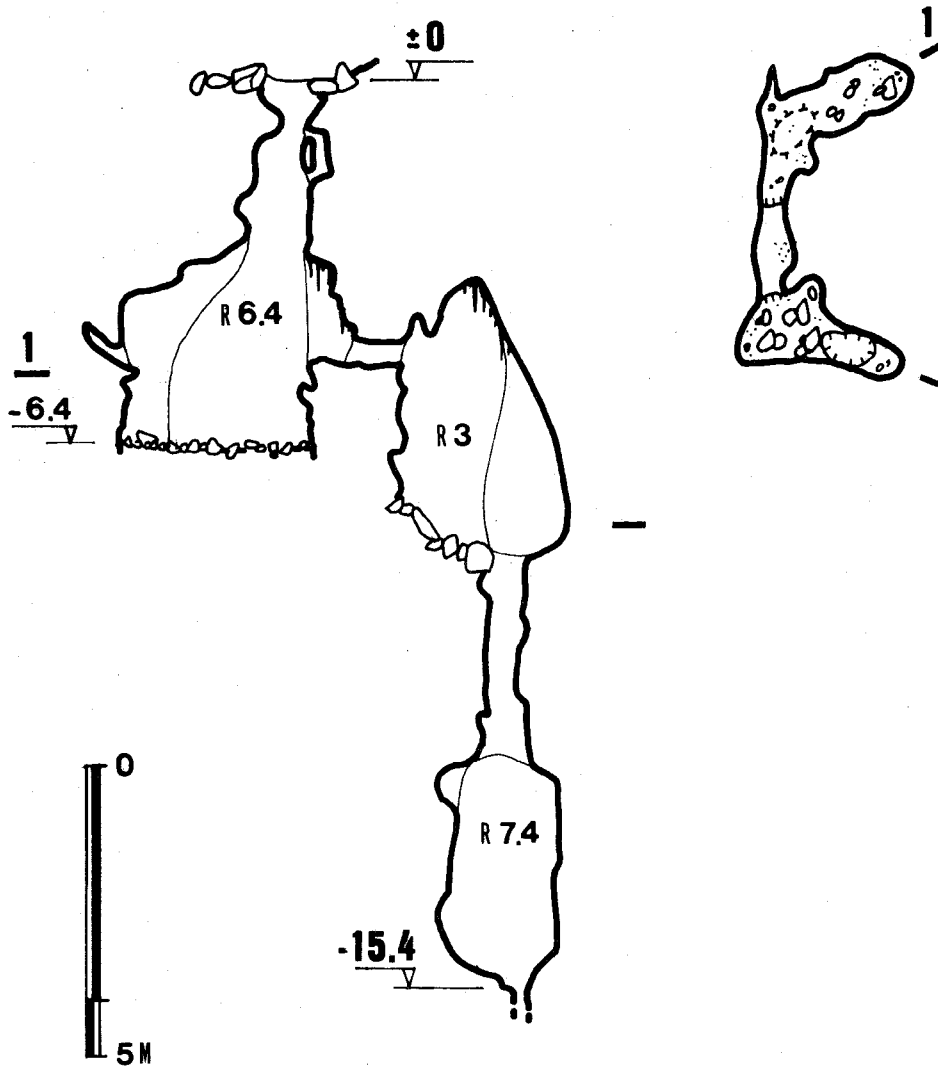
Constituït per un únic pou de 8'7 m. de desnivell que presenta una colada que cobreix pràcticament tota la paret N.

21. AVENC DEL TRINITARI

A la dreta del Camí de Ginestar, al N. de la Bassa d'en Ferràs i junt a un camp de conreu anomenat del Trinitari.

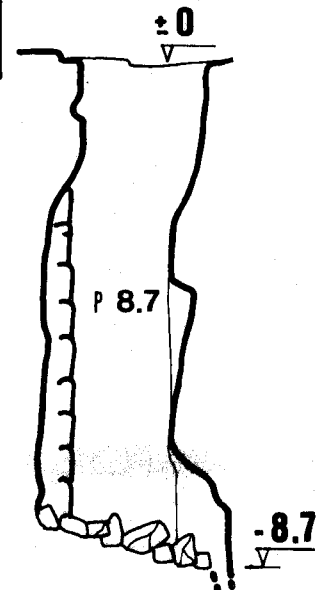
Boca circular d'1 m. de diàmetre que dóna a un pou de 4'5 m.; en el fons s'observa una colada parietal i una xemeneia de gairebé 4 m. d'alçada; per sota d'ella apareix un ressalt de 2 m. que porta al punt més fons de l'avenc. Profunditat total : - 6'7 m.

AV. DE CAN SANTANO

AV. DEL COLL ALT

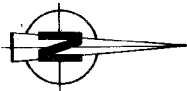
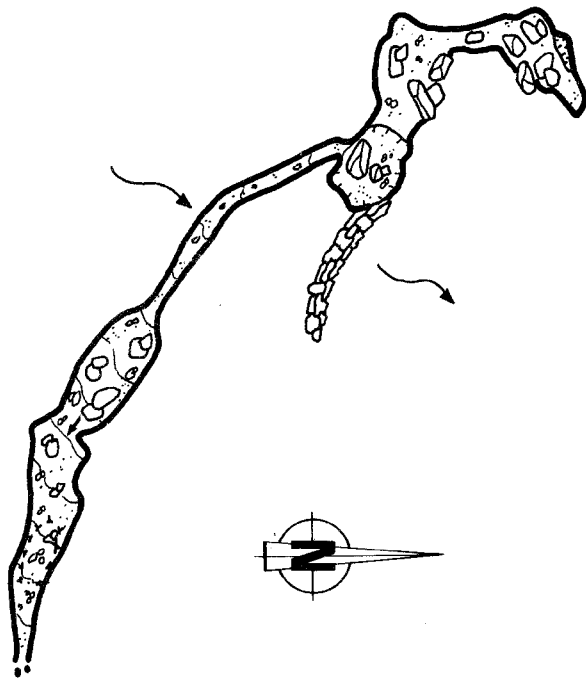
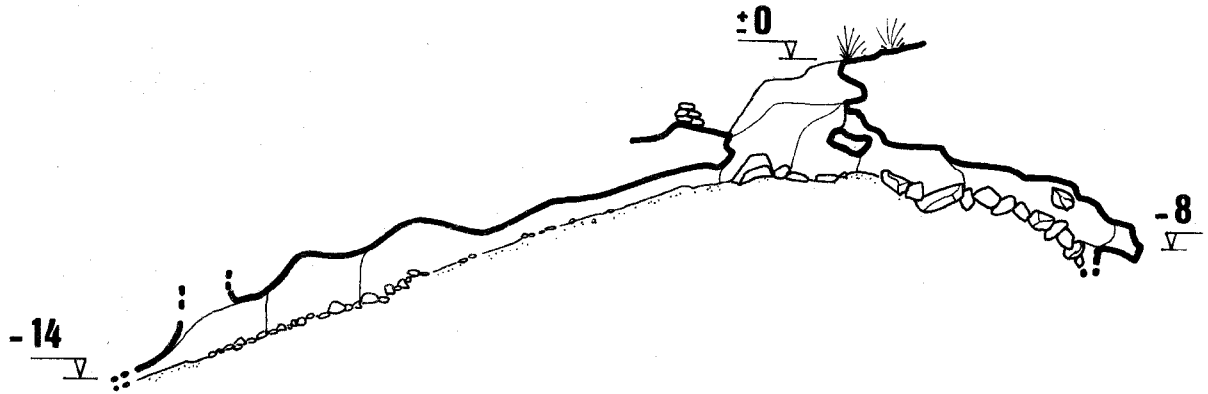
EL PERELLÓ (BAIX EBRE)
TOP. S.I.E. GR.4 26-9-83

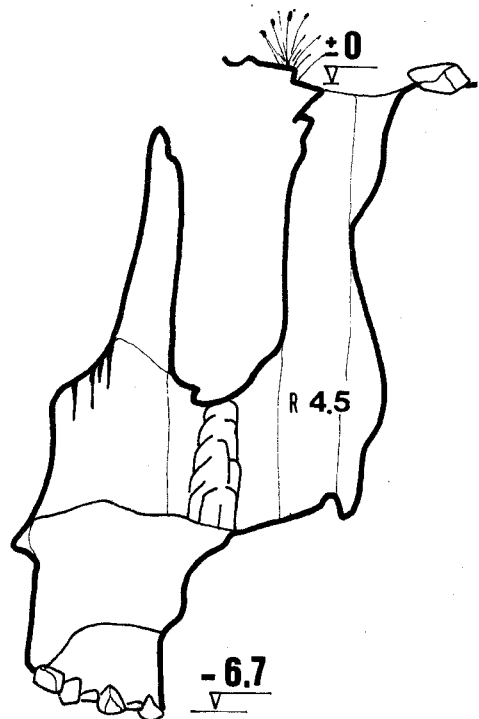
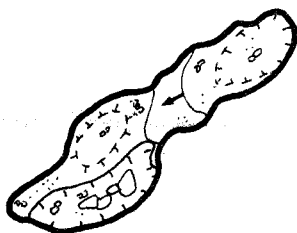
COVA COQUINO

EL PERELLÓ
TOP. S.I.E. GR.4

(BAIX EBRE)
9-7-83

AV. TRINITARI

22. AVENC DEL RACÓ DEL MUT

Al N. del paratge de Picamoixons, en l'anomenat Racó del Mut i uns 10 m. per damunt d'un camp d'oliveres.

Una boca mig amagada per la vegetació dona pas a un ressalt de 5 m., una petita rampa i un altre ressalt, de 3 m., porten a una petita galeria descendent que marca la fi de la cavitat. Profunditat total : - 11 m.

23. COVA COQUINO

Situada a 150 m. al SE. de la masia de Can Coquino, al costat d'un camp d'oliveres; just al límit entre el municipis del Perelló i de l'Ametlla de Mar.

S'accedeix per un ressalt d'1'5 m. que ens situa dins d'una cambra abalmada d'on surten dues galeries. Una, vers el NO., curta i accidentada per blocs. L'altra, cap al SE., baixa i estreta en els primers metres, lleugerament descendent i eixamplant-se en el tram final, on existeix una xemeneia inexplorada. El desnivell màxim és de 14 m. i el recorregut total l'hem estimat en 47 m.

- Avenc dels Dos Ulls (- 26 m.)
- Avenc del Cau (- 21 m.)
- Avenc del Vent (- 6 m.)
- Avenc dels Quatre Pins (- 15 m.)

Aquestes quatre cavitats foren explorades per la S.E.S.-C.E.Puigmal el gener del 1961 i no han estat retrobades per nosaltres. Totes deuen trobar-se a la zona de les Calobres - les Malladetes i possiblement hagin estat tapades pels moviments de terres per a la repoblació forestal.

Unicament se'ns presenta el dubte amb l'avenc dels Quatre Pins, que com ja hem dit no deu ésser el mateix que cataloguem nosaltres amb aquest nom, però per la descripció que coneixem podria tractar-se de la mateixa cavitat que nosaltres anomenem com Avenc dels 28.

AGRAIMENTS

Volem des d'aquí agrair la col.laboració que per als treballs de localització i exploració de les cavitats hem trobat en el veïns del Perelló, i molt especialment als companys Pere i Rosendo, al Sr.Enric Pallarès i a Francesc Blanch, guarda del Medi Natural de la Generalitat de Catalunya.

BIBLIOGRAFIA.-

- (1). Montoriol, J.y Andrés, O. (1955).- "Estudio geoespeleológico de varias cavidades del borde oriental de la Sierra del Boix (Tarragona)". **Speleon 6 (4)**: 257-277
- (2). Montoriol, J.y Andrés, O. (1956).- "Estudio de la Cova Parrillo-Serra" **Ciencia y Montaña 3ºy4º trim. C.M.B.**
- (3). S.E.S. Puigmal (1959).- "Avenc de les Calobres (Perelló)" **Cordada (44)** : 10
- (4). S.E.S. Puigmal (1961).- "Serra de Cardó (Tarragona)" **Cordada (65)** : 8-9
- (5). Valles, J.de (1981).- "Recull de cavitats catalanes" **Exploracions (5)**: 91-102
- (6). Andrés, O. (1982).- "Avenc dels Cent Salts" **Sota Terra (3)** : 41-42

-ooooo000ooooo-

Novetats a la Serra de Lleràs

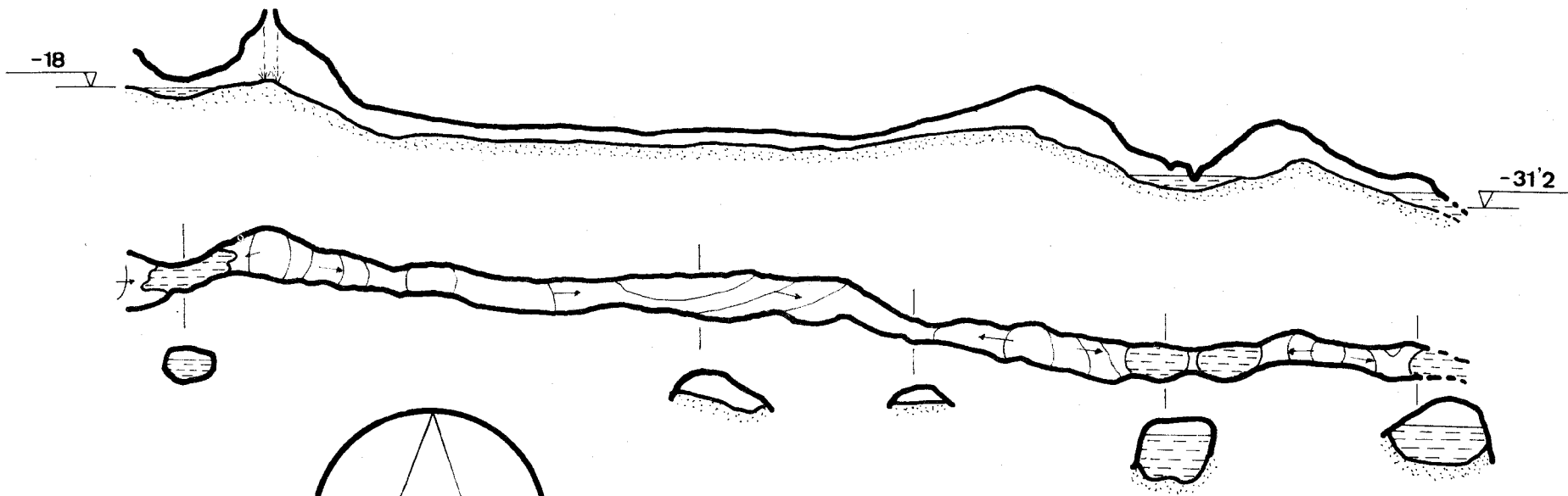
per : S.I.E.

D'ençà que l'any 1975 trobarem les importants continuacions a la Cova Cuberes, les visites que la gent de la S.I.E. havíem iniciat fa a la vora vint anys a la Serra de Lleràs, s'incrementaren notablement i és estrany que no hi hagi un mes que amb qualsevol excusa, alguns membres de la nostra Secció no facin alguna excursió pel sector. Fruit d'això, han estat les contínues descobertes a l'esmentada cova i que periòdicament hem donat a conèixer. A banda de la Cova Cuberes també es visiten les altres cavitats conegudes i segons com, tampoc manquen jornades dedicades a la prospecció i recerca de noves cavitats. Amb aquesta breu nota volem deixar constància de les descobertes realitzades aquest darrer any, i que són :

BOTET DE CASA REI.— Aquesta interessant cavitat, explorada per nosaltres l'any 1976 (vegi's EspeleoSie nº 18), finia en un petit sifó que tancà l'exploració de la galeria principal. Tenim referències d'algún intent de superació d'aquest sifó (o potser era algún altre pas inundat que en èpoques de fortes plujes es poden crear uns metres abans a la mateixa galeria ?). La qüestió és que degut a la forta sequera de primers d'any, en una visita a la cavitat (4-3-84) s'observà que entre l'aigua i el sostre existia una petita cambra d'aire, superant-se fàcilment l'obstacle ja que el tram inundat era molt curt. A l'altra banda, la galeria puja d'alçada gràcies a una petita xemeneia i tot seguit el sòl baixa i penetra en un conducte de sostre molt baix i lleugerament descendent; la gran quantitat de sediments sorrencs permet d'obrir-se pas fàcilment en els punts més estrets fins que la galeria torna a pujar d'alçada i tot seguit torna a baixar fins un altre punt inundat, però amb les mateixes condicions que l'anterior, encara que aquest és un xic més llarg i precisà una cabussada al mig. Al darrera d'ell, el sostre torna a pujar una mica per tornar a baixar següentament i precipitar-se en un nou pas inundat que no semblà factible de poder superar.

Amb aquest nou tram explorat, de 132 m., el Botet de Casa Rei compta amb un recorregut total de **1.278 m.** i un desnivell de **37'2 m.**

COVA DE TOROGÓ.— Donat que segons els nostres càlculs, les galeries més allunyades de la boca de la Cova Cuberes, es situen per sota la carena de la serra i fins i tot passen cap al vessant de la Ribagorça, es dedicaren unes jornades de prospecció per tal de localitzar possibles cavitats que connectessin amb la Cova Cuberes. Però l'únic que es trobà fou aquesta petita cova, que després d'alguna desobstrucció assoleix els 30 m. de recorregut i poc

0 3 12 24 M

PLANTA I ALÇAT

0 1 4 8 M

SECCIONS

TRAM FINAL

REC. 132 M

DES. -13'2 M

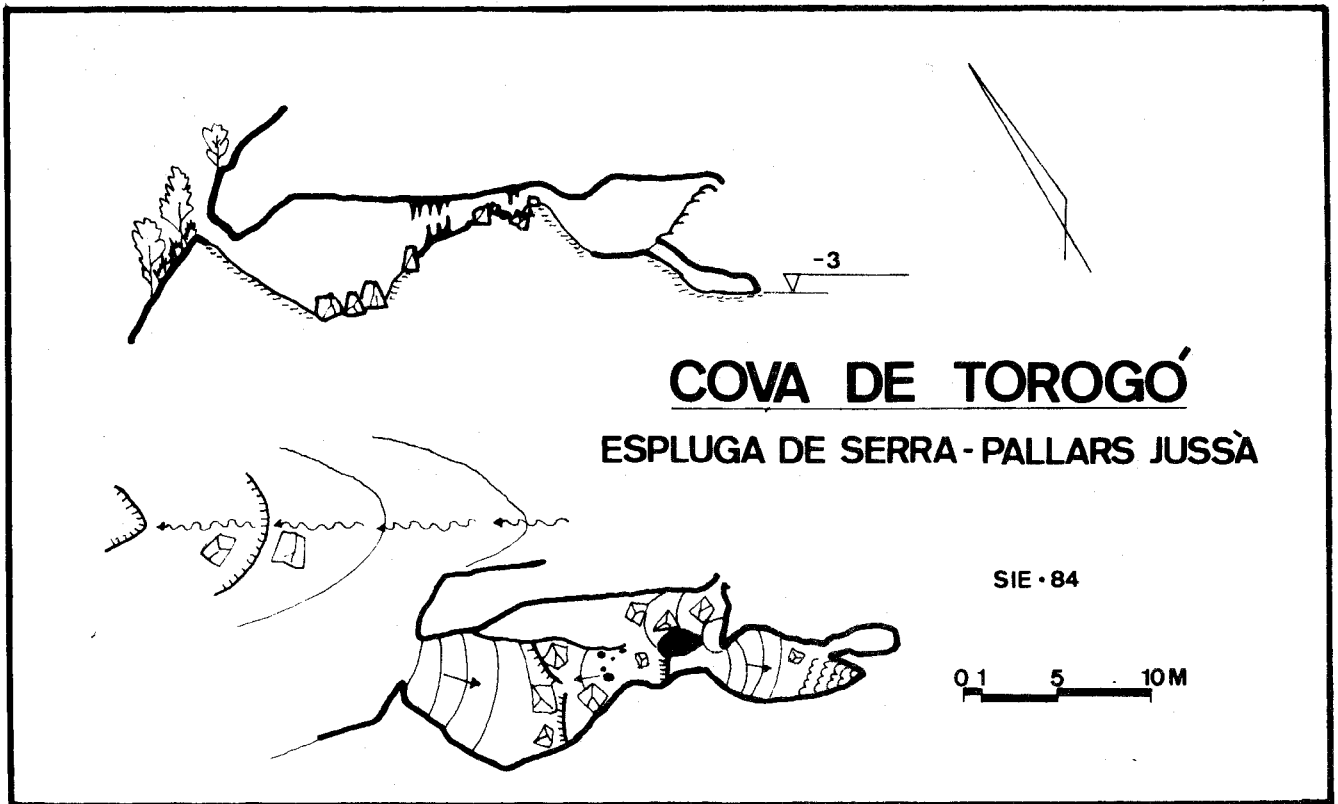
BOTET DE CASA REI

SAPEIRA

REC. TOTAL 1278 M

DES. " 37'2 M

SIE 4-3-84

més de 3 m. de fondària. Es troba a l'E. del poble d'Espluga de Serra, a la zona alta del barranc de Torogó.

COVA CUBERES.— Durant el propassat mes de juliol, en una de les moltes incursions a la recerca de noves galeries, a un se li acudí de tornar a mirar un pas situat sota la xemeneia de "L'Ascensor", més concretament a les anomenades "Galestretes" (vegi's EspeleoSie nº 26); la qüestió és que després d'algunes desobstruccions es pogué assolir l'accés a una sèrie de conductes que hem anomenat "**Xarxa del 84**". Sense gaire espectacularitat i en vies de topografiar encara, constitueix un nou element de la Cova Cuberes que li permet en aquest moment de sobrepassar els 7 km. de recorregut. Com un avanç a unes properes notes descriptives, podem dir que les dades topogràfiques actuals són :

Topografia a 4-4-83	6.439
Nova galeria al "Pou de l'Aigua".	30
Addició al "Encreuament"	24
Topografiat "Xarxa del 84"	7.58
Topografia total a 20-10-84	<u>7.251 m.</u>
"Xarxa '84" (topo parcial, aprox.)	200
	<u>7.451 m.</u>

index

Editorial	1
Variant per a l'ús del sistema "Eruga" en l'ascens per corda fixa	2
Sobre les dues majors verticals de Catalunya	5
Topònims espeleològics catalans	11
Resum de les campanyes espeleològiques al Cornión (Astúries)	17
El congost de "Los Gloces" (Fanlo, Osca)	73
Resultat de les exploracions realitzades a la zona del Perelló (Baix Ebre)	76
Novetats a la Serra de Lleràs	98